

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२३-२०२४

गृह विभाग

(भाग - २)

(राज्य उत्पादन शुल्क)

येरवडा कारागृह मुद्रणालय, पुणे-४११ ००६

२०२३

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२३-२०२४

गृह विभाग

(भाग-२)

(राज्य उत्पादन शुल्क)

गृह विभागाने तयार केलेल्या कार्यक्रम अंदाजपत्रकांची यादी

कार्यक्रम अंदाजपत्रक क्रमांक	कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचे नाव
१	.. गृह विभाग (सर्वसाधारण)
१	.. Home Department (General)
२	.. गृह विभाग (राज्य उत्पादन शुल्क)
२	.. Home Department (State Excise)
३	.. गृह विभाग (परिवहन)
३	.. Home Department (Transport)
४	.. गृह विभाग (पोलीस)
४	.. Home Department (Police)
५	.. गृह विभाग (तुरुंग)
५	.. Home Department (Jail)

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	कार्यक्रमाचा तपशील	पृष्ठ क्रमांक
१.	प्रस्तावना	.. ०१
२.	रचनात्मक तक्ता	.. ०९
३.	समग्र कार्यक्रम	.. ११
४.	विभागामार्फत देण्यात येणाऱ्या विविध अनुज्ञप्त्यांचे प्रकार व त्यांचा उद्देश	.. १६
५.	मळीव्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून/धान्यांपासून मद्यार्क निर्मितीकरिता मंजूर करण्यात आलेल्या कार्यरत नमुना " I " अनुज्ञप्तींची यादी.	.. १८
६.	मळीपासून मद्यार्क निर्मितीसाठी मंजूर करण्यात आलेल्या कार्यरत असलेल्या नमुना " I " अनुज्ञप्ती घटकांची यादी	.. २०
७.	री-डिस्टिलेशन व पॉट डिस्टिलेशन मद्यार्क निर्मितीकरिता कार्यरत असलेल्या नमुना " I " अनुज्ञप्तींची यादी	.. २९
८.	देशी मद्य निर्माणींची यादी (सीएल-1 अनुज्ञप्ती धारक)	.. ३०
९.	विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नुतनीकरण सद्यस्थितीबाबतची माहिती	.. ३३
१०.	द्राक्षाधारीत मद्यार्कापासून ब्रॅंडी तयार करण्यासाठी निर्माणी (पीएलएल)/कार्यरत बीआरएल अनुज्ञप्तींची यादी	३६
११.	उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी करांचे दर.	.. ३८
१२.	उत्पादन शुक्लांचे दर व एमआरपीचे सूत्र	.. ४२
१३.	सन २०२३-२०२४ करिता मद्यार्काचे अंदाजपत्रक/उत्पादन शुल्काचे दर व एमआरपी चे सूत्र BIO साठी..	४३
१४.	मळी, देशी-विदेशी दारू, बीअर व वाईन इत्यादीसंबंधीची माहिती	.. ४४
१५.	मळी विवरणपत्र	.. ४७
१६.	आसवनी व मद्य/बीअर निर्माणींची संख्या	.. ४८
१७.	देशी/विदेशी मद्य ठोक व किरकोळ विक्री अनुज्ञप्तींची संख्या	.. ४८
१८.	एकूण अर्थसंकल्पाचा कार्यक्रमनिहाय तपशील	.. ४९
१९.	सन २०२३-२०२४ च्या वार्षिक योजनांचे विवरण	.. ५०
२०.	वित्तीय आवश्यकता	.. ५४
२१.	निरीक्षण आणि प्रतिबंध आस्थापना (कार्यक्रमाचा कार्यभाराचा सारांश)	.. ६१
२२.	राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या भरारी पथकाच्या कामगिरीबाबत..	.. ६५
२३.	कर्मचारीविषयक गोषवारा	.. ६८
२४.	सन २०२२-२०२३ विभागातील कार्यालयाची माहिती	.. ७१
२५.	अफूची खरेदी	.. ७२
२६.	राज्य उत्पादन शुल्क जमा महसूल तक्ता	.. ७४

राज्य उत्पादन शुल्क विभाग अंदाजपत्रक माहिती

प्रस्तावना

ब्रिटीश काळामध्ये या विभागास अबकारी विभाग असे संबोधण्यात येत होते. महसूल संकलित करण्यासाठी मद्य, ताडी, अफू, गांजा व भांग इत्यादी बाबी नंतर प्रांतिक सरकारच्या नियंत्रणाखाली देण्यात आला. राज्यास महसूल मिळण्याच्यादृष्टीने उत्पादन शुल्क आकारण्याची पद्धत सुरु झाली. सन १८७८ मध्ये मद्य व गुंगी आणणाऱ्या पदार्थांच्या व्यापारावर जादा महसूल मिळविण्यासाठी अबकारी कायदा अमलात आणण्यात आला.

तदनंतर दारूबंदी अमलात आणण्यासाठी मुंबई दारूबंदी कायदा, १९४९ अमलात आणण्यात आला. दिनांक १६ जून १९४९ रोजी दारूबंदी कायदा अमलात आणल्यानंतर या विभागाचे नाव “दारूबंदी आणि उत्पादन शुल्क” असे करण्यात आले.

भारतीय संविधान १६६ अनुच्छेदान्वये महाराष्ट्र राज्य शासकीय कामकाज नियमात शासन अधिसूचना, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक आरओबी-१०८९/अठरा (ओ. अँड एम.), दिनांक २८ डिसेंबर १९८९, पाचवी सुधारित नियमावली, १९८९ मध्ये अस्तित्वात आली. तदनुसार या विभागाचे “दारूबंदी आणि उत्पादन शुल्क” हे नाव बदलून “राज्य उत्पादन शुल्क” असे करण्यात आले आहे.

या विभागाकडून खालील अधिनियमांची अंमलबजावणी करण्यात येते.

- (अ) महाराष्ट्र दारूबंदी अधिनियम, १९४९;
- (ब) महाराष्ट्र अफू ओढण्याबाबत अधिनियम, १९३६;
- (क) महाराष्ट्र औषधिद्रव्ये (नियंत्रण) अधिनियम, १९५९;
- (ड) मुंबई मळी (नियंत्रण) अधिनियम, १९५६;
- (इ) दि नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रॉपिक सबस्टन्सेस अधिनियम, १९८५.

२. या विभागाची प्रमुख कामे म्हणजे अधिनियमातील अनुज्ञप्त्या देणे व त्यांची तपासणी करणे आणि प्राधान्याने मुंबई दारूबंदी अधिनियम, १९४९ व अन्य अधिनियमानुसार विविध नियंत्रणांची अंमलबजावणी करणे, तसेच पेय मद्यावर आणि मद्यार्क व नारकोटिक्स तथा नारकोटिक ड्रग्स मूळ औषधातील कर वसूल करणे ही महत्त्वाची कर्तव्ये आहेत. त्याशिवाय एन. डी. पी. एस. कायदा, १९८५ अंतर्गत अंमली पदार्थविषयक गुन्द्यांचा तपास करणे, गुन्हे नोंदवून त्यासंबंधीची प्रकरणे न्यायालयात दाखल करणे इत्यादी जबाबदारीही या विभागाकडे सोपविण्यात आलेली आहे.

३. शासन पत्र, गृह विभाग क्रमांक ईएसटी-१४७४/आय-३, दिनांक २१ मे १९७४ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील निरीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यांना त्यांनी उघडकीस आणलेल्या दारूबंदी कायद्यांतर्गत गुन्द्यांचा तपास करून असे गुन्हे स्वतंत्रपणे न्यायालयात दाखल करण्याचे अधिकार देण्यात आलेले आहेत. तदनंतर शासन अधिसूचना गृह विभाग क्रमांक बीपीए१०८८/१७९४/पीआरओ-३, दिनांक १६ जानेवारी १९९१ व शुद्धीपत्रक दिनांक २६ एप्रिल १९९१ अन्वये दुय्यम निरीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यांनासुद्धा गुन्हा नोंद करण्याचे व तपास करण्याचे अधिकार प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क हे भारतीय प्रशासन सेवेतील सचिव दर्जाचे अधिकारी या विभागाचे प्रमुख आहेत. या विभागातील दिवसेंदिवस वाढणारा कामाचा व्याप व उत्तरोत्तर उत्पादन शुल्कात होणारी वाढ व विभागाची महसूल वाढीची क्षमता लक्षात घेऊन हा विभाग अधिक कार्यक्षम करण्याच्या उद्देशाने शासनाने शासन निर्णय, गृह विभाग क्रमांक ईएसटी-१३८९/४०२(१)/पीआरओ-४, दिनांक २० सप्टेंबर १९८९ अन्वये सहआयुक्तांचे एक व्यपगत झालेले पद पुनर्जीवित करून भरण्यास मंजूरी दिली आहे. दारूबंदी (शिक्षण) संबंधीचे कार्य समाजकल्याण विभागाकडे वर्ग केल्यानंतर संचालक, दारूबंदी (शिक्षण) हे पद उत्पादन शुल्क विभागामध्ये ठेवण्यात व त्या पदाचे सहआयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क या पदात रूपांतर करण्यास शासनाने मंजूरी दिली आहे.

४. शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्रमांक असंक-१००१/प्र. क्र. २९/२००१/वित्तीय सुधारणा, दिनांक १० सप्टेंबर २००१ अन्वये राज्यातील सर्व विभागांत अस्तित्वात असलेल्या पदांचा आढावा घेऊन अनिवार्य व अनावश्यक पदांची संख्या ठरविण्यासाठी उच्चस्तरीय सचिव समिती नियुक्त करण्यात आली होती. सदर समितीने राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचा आढावा घेऊन शासनास सादर केलेल्या, विभागाच्या सुधारित आकृतिबंधातील काही ठळक वैशिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत.—

(अ) विभागाच्या कामकाजाच्या पूर्ततेसाठी तथा अंमलबजावणीसाठी एक अपर आयुक्तांचे पद शासन निर्णय, क्रमांक ईएसटी-२००२/सीआर-९६/ईएक्ससी-४, दिनांक १ जानेवारी २००३ अन्वये निर्माण करण्यात आले आहे व सदर पद विभागातील सहआयुक्त पदावरील सेवाजेष्ठता व इतर पात्रता पूर्ण करणाऱ्या अधिकाऱ्यांच्या पदोन्नतीमधून भरण्यात येते.

(ब) विभागाचा वाढता महसूल विचारात घेऊन राज्यातील विविध कोषागारात चलनाद्वारे जमा होणाऱ्या रकमेची पडताळणी वेळेवर करून खोट्या चलनाद्वारे होणारी फसवणूक टाळण्याच्या दृष्टिकोनातून सध्याच्या लेखा व कोषागारे विभागाच्या मुख्य लेखा अधिकाऱ्यांच्या पदावर सहायक संचालक या श्रेणीच्या अधिकाऱ्याऐवजी सहसंचालक, लेखा व कोषागारे या अधिकाऱ्याची नेमणूक करण्यात आलेली होती. सदर पद सहसंचालक, लेखा व कोषागारे या अधिकाऱ्याच्या नियुक्तीने भरण्याचा निर्णय, दिनांक १ जानेवारी २००३ च्या शासन निर्णयाद्वारे घेण्यात आलेला होता.

(क) आयुक्त, जिल्हा स्तरावरील राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे अधिकारी यांचे दरम्यान विभागीय पातळीवर पर्यवेक्षणाच्या दृष्टीने आवश्यक असलेली कोणतीही यंत्रणा नसल्यामुळे तसेच जिल्हा पातळीवरील कार्यालयावर पर्यवेक्षण व प्रशासकीय प्रभावी नियंत्रण असण्याच्या दृष्टीने शासनाने शा. नि. वि. क्र. ईएसटी-२३८९/४०१/पीआरओ-४, दिनांक ७ सप्टेंबर १९८९ अन्वये राज्यातील चार विभागीय मुख्यालयांच्या ठिकाणी चार विभागीय कार्यालये उघडण्यास मंजुरी दिली असून शासनाने उपरोल्लिखित दिनांक १ जानेवारी २००३ च्या शासन निर्णयाद्वारे कोल्हापूर व नाशिक येथे विभागीय उपआयुक्तांची दोन नवीन कार्यालये स्थापण्यास मंजुरी दिली आहे व सदरची विभागीय कार्यालये कार्यरतही झालेली आहेत.

तसेच शासन निर्णय क्र. बीजीटी-१०२१/प्र.क्र. ९६/राउशु-१, दिनांक ५ जानेवारी २०२२ अन्वये राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील नागपूर व औरंगाबाद या विभागाचे विभाजन करून अमरावती व नांदेड हे प्रादेशिक विभाग नव्याने निर्माण करण्यास मान्यता दिलेली आहे. विभागीय कार्यालये व कार्यक्षेत्राची रचना पुढीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	मुख्यालय	कार्यक्षेत्र
१	२	३
१	ठाणे	मुंबई (शहर), मुंबई (उपनगरे), ठाणे, रायगड, पालघर
२	पुणे	पुणे, सोलापूर, अहमदनगर
३	कोल्हापूर	कोल्हापूर, सांगली, सातारा, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग
४	औरंगाबाद	औरंगाबाद, जालना, उस्मानाबाद, बीड
५	नाशिक	नाशिक, धुळे, नंदुरबार, जळगाव
६	नागपूर	नागपूर, गोंदिया, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली, वर्धा
७	अमरावती	अमरावती, यवतमाळ, अकोला, वाशिम, बुलढाणा
८	नांदेड	नांदेड, लातूर, परभणी, हिंगोली

(ड) उपरोक्त आठ विभागीय उपआयुक्तांच्या पदांखेरीज मुख्यालयात वरिष्ठ श्रेणी उपआयुक्तांची दोन व कनिष्ठ श्रेणी उपआयुक्तांची दोन पदे कार्यरत आहेत.

(इ) गुन्हे अन्वेषणाच्या कामात पोलीस विभाग व राज्य उत्पादन शुल्क विभागात समन्वय साधण्याच्या दृष्टिकोनातून संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) या पदाची निर्मिती करण्यात आली असून सदर पद पोलीस विभागातील जिल्हा पोलीस अधीक्षक दर्जाच्या अधिकाऱ्यांच्या पदनियुक्ती किंवा विभागातील उपआयुक्त (वरिष्ठ श्रेणी) संवर्गातून भरण्याच्या तरतुदी आहेत. संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) यांच्यावर राज्यातील भरारी पथकांमार्फत व अन्य कार्यकारी अधिकाऱ्यांमार्फत केल्या जाणाऱ्या गुन्हे अन्वेषणाच्या कामावर नियंत्रण ठेवण्याची जबाबदारी सोपविली आहे.

महाराष्ट्र दारूबंदी अधिनियम, १९४९ च्या अंमलबजावणीचे काम प्रभावीपणे करता यावे. तसेच या व इतर अन्य बाबी समवेत मह्यार्क निर्मिती, वापर व व्यापार यासाठी दिलेल्या अनुज्ञप्तीधारकांनी केलेल्या गैरप्रकाराबाबतची चौकशी करणे, भरारी पथकाच्या कामकाजावर देखरेख ठेवणे व हातभट्ट्यांना आळा घालणे, पोलीस व राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील अधिकारी यांच्यामध्ये समन्वय साधणे याकरिता शासन निर्णय गृह विभाग क्रमांक पीईओ/०१८०/३/(२६०)-पीआरओ-४, दिनांक २० ऑगस्ट १९८० अन्वये उपआयुक्त, दारूबंदी आणि उत्पादन शुल्क (दक्षता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई या नावाने नव्याने पद निर्माण करण्यात आले. सदरचे पद अधीक्षक, दारूबंदी व

उत्पादन शुल्क, वर्ग-१ या दर्जाचे करण्यात आले. तदनंतर शासन निर्णय क्रमांक ईएसटी-३३८९/४०२(१)/पीआरओ-४, दिनांक २० सप्टेंबर १९८९ अन्वये संचालक (दक्षता) या पदाचे नाव बदलून व त्याच्या श्रेणीमध्ये वाढ करून संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) असे करण्यात आले आणि अंमलबजावणी व दक्षता ही दोन्ही कामे त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्याचे निश्चित करण्यात आले. सदर पद पोलीस अधीक्षक श्रेणीतील अधिकारी प्रतिनियुक्तीवर घेऊन भरण्यात यावे असा निर्णय घेण्यात आला. तदनंतर शासन अधिसूचना क्रमांक ईएसटी-३३९६/६०/ईएक्ससी-४, दिनांक ५ एप्रिल २००२ अन्वये सदर पद उपआयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क (वरिष्ठ श्रेणी) किंवा भारतीय पोलीस सेवेतील पोलीस अधीक्षक / पोलीस उपआयुक्त श्रेणीमधून प्रतिनियुक्तीद्वारे बदलीने भरण्यात येईल अशी नियमात तरतूद करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे उक्त पदावर नियुक्ती दिनांक ५ एप्रिल २००२ च्या नियमानुसार अन्वये करण्यात येत असते.

(ई) मुंबई शहर व उपनगरे, ठाणे व पुणे या जिल्ह्यांतील अधीक्षकांची पदे अपग्रेड करून अधीक्षक, निवडश्रेणी या संवर्गात ४ पदांना उपरोल्लिखित दिनांक १ जानेवारी २००३ च्या शासन निर्णयाद्वारे मंजुरी दिली आहे. सदर पदांच्या नियमावल्या तयार करणे व त्यानुसार पात्र व्यक्तींची निवड करण्याची कार्यवाही शासन स्तरावरून प्रगतिपथावर आहे. नंदुरबार, वाशिम, हिंगोली व गोंदिया या ४ नवनिर्मित जिल्ह्यांसाठी अधीक्षकांच्या कार्यालयाची स्थापना करण्यास उपरोक्त शासन निर्णयाद्वारे मान्यता दिली आहे.

(फ) राज्यातील जिल्ह्यांची अनुज्ञप्त्यांच्या संख्येआधारे “अ”, “ब”, “क” व “ड” गटात विभागणी करण्यात आली असून १,००० पेक्षा अधिक प्रदान अनुज्ञप्त्या असलेल्या ४ जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “अ” श्रेणीत करण्यात आला आहे, ४०० ते १००० प्रधान अनुज्ञप्त्या असलेल्या जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “ब” श्रेणीच्या जिल्ह्यात, ४०० पर्यंत अनुज्ञप्त्या असलेल्या जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “क” गटात आणि एकही प्रधान अनुज्ञप्ती नसलेल्या वर्धा व गडचिरोली या दोन जिल्ह्यांचा अंतर्भाव “ड” गटात करण्यात आला आहे.

(ग) “अ” व “ब” श्रेणीतील जिल्ह्यांसाठी १२५ प्रदान अनुज्ञप्त्यांकरिता निरीक्षकांचा एक गट तर “क” श्रेणीतील जिल्ह्यांसाठी १०० मुख्य अनुज्ञप्त्यांसाठी निरीक्षकांचा एक गट अशी पुनर्रचना करण्यास शासनाने मान्यता दिली आहे. निरीक्षकांच्या एका गटात १ निरीक्षक, २ दुय्यम निरीक्षक व १ सहायक दुय्यम निरीक्षक (रायटर), ३ जवान व १ जवान-नि-वाहनचालक अशा ८ कर्मचाऱ्यांचा १ घटक मंजूर करण्यात आला आहे.

(घ) विभागाचा दिवसेंदिवस वाढत जाणारा कामाचा व्याप विचारात घेऊन मुंबई (उपनगरे), पुणे व नागपूर या जिल्ह्यांकरिता सध्याच्या उपअधीक्षकांखेरीज प्रत्येकी एक अतिरिक्त उपअधीक्षकाचे एक पद निर्माण करण्यास व त्याखेरीज खालील जिल्ह्यांत प्रत्येकी एक उपअधीक्षकाचे नवीन पद निर्माण करण्यास उपरोक्त शासन निर्णयाद्वारे मान्यता दिली आहे.

१. रत्नागिरी, २. रायगड, ३. सांगली, ४. नाशिक, ५. कोल्हापूर, ६. औरंगाबाद.

(झ) परराज्यातून होणाऱ्या मद्य तस्करीचे व त्यामुळे होणाऱ्या महसूल चोरीचे परिणाम विचारात घेऊन आज रोजी राज्यात विभागाचे एकूण १२ तपासणी नाके कार्यरत आहेत.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे सध्या कार्यरत असलेले सीमा तपासणी नाके

अ. क्र.	तपासणी नाका	तालुका	जिल्हा
१	दापचारी	डहाणू	पालघर
२	करंजळी	पेठ	नाशिक
३	हाडाखेड	शिरपूर	धुळे
४	खेडदिगर	शहादा	नंदुरबार
५	पुर्नाड	मुक्ताईनगर	जळगाव
६	वरुड	वरुड	अमरावती
७	मानेगाव टेक	रामटेक	नागपूर

अ. क्र.	तपासणी नाका	तालुका	जिल्हा
८	देवरी	देवराई	गोंदिया
९	उमरगा	उमरगा	उस्मानाबाद
१०	मंद्रुप	दक्षिण सोलापूर	सोलापूर
११	कागल	कागल	कोल्हापूर
१२	इन्सुली	सावंतवाडी	सिंधुदुर्ग

५. राज्यात अस्तित्वात असलेल्या ४५ भरारी पथकांची पुनर्रचना करून सातारा, कोल्हापूर व सांगली या जिल्ह्यांतील २ भरारी पथकांपैकी १ भरारी पथक कमी करून १ भरारी पथकाचे पुनर्वाटप नंदुरबार, धुळे व बीड जिल्ह्यांसाठी व औरंगाबादकरिता मंजूर असलेल्या २ भरारी पथकांपैकी १ भरारी पथक जालना जिल्ह्यासाठी बदलण्यात आले आहे. शासन गृह विभाग यांचे आदेश क्रमांक ईएसटी-१७१४/प्र. क्र. ५०/राउशु-१, दिनांक २० नोव्हेंबर २०१५ च्या शासन निर्णयान्वये अधीक्षक, पालघर कार्यालय अधीक्षक, लघुलेखक (निम्नश्रेणी), लेखापाल व जवान-नि-वाहन चालक यांचे प्रत्येकी एक पद मंजूर करण्यात आले आहे.

“शासन निर्णय क्रमांक ईएसटी-१७१४/प्रक्र-५०/राउशु-१, दिनांक ३० जून २०१६ अन्वये अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, ठाणे यांच्या आस्थापनेवरील कार्यकारी / अकार्यकारी पदे अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, पालघर यांच्या आस्थापनेवर वर्ग करण्यास मंजुरी देण्यात येत असल्याचे कळविले आहे. तसेच भरारी पथक क्रमांक २ ठाणे हे अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, पालघर यांच्या नियंत्रणाखाली ‘जिल्हा भरारी पथक पालघर’ या नावाने कार्यरत राहिल व त्याचे मुख्यालय पालघर राहिल असे नमूद केले आहे. त्यामुळे ठाणे जिल्ह्यात कार्यरत असलेले भरारी पथक क्रमांक १ यांचे कार्यक्षेत्र संपूर्ण ठाणे जिल्हा तर भरारी पथक क्रमांक २, ठाणे यांचे नाव ‘जिल्हा भरारी पथक, पालघर’ असे झाल्याने व त्यांचे मुख्यालय पालघर करण्यात आलेले असल्यामुळे आयुक्तांनी कार्यक्षेत्र पुनर्वाटप आदेश क्रमांक ईएसटी-११२०१८/का. क्षेत्र पुनर्रचना/१९०१४/बारा-२ (क), दिनांक ६ सप्टेंबर २०१८ अन्वये भरारी पथक ठाणे क्रमांक २ यांचे कार्यक्षेत्र संपूर्ण पालघर जिल्हा असल्याचे आदेश पारित करण्यात आलेले आहेत.”

आयुक्तांच्या देखरेखीखाली व संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) यांच्या प्रत्यक्ष नियंत्रणाखाली पूर्ण राज्याचे कार्यक्षेत्र असलेले महाराष्ट्र भरारी पथक कार्यरत आहे. गंभीर प्रकार जेथे दृष्टिपथास येतील अशा ठिकाणी बऱ्याच वेळा या भरारी पथकास त्वरित चौकशीसाठी पाठविण्यात येते. तसेच अंमली पदार्थांचा व्यापार करणाऱ्यांविरुद्ध त्वरित कारवाई करण्यासाठी या भरारी पथकाचा उपयोग करण्यात येतो. शासन निर्णय क्रमांक ईएसटी-३३८९/२९४/पीआरओ-४, दिनांक १८ ऑगस्ट १९८९ अन्वये या पथकात निरीक्षकांची २, उपनिरीक्षकांची ४, पेटी ऑफिसर (सहायक दुय्यम निरीक्षक) ४, शिपाई/जवान १०, वाहन चालक २ अशी पदे मंजूर करण्यात आलेली होती. परंतु तद्नंतर दिनांक १ जानेवारी २००३ अन्वये विभागाचा सुधारित आकृतिबंध मंजूर करण्यात आलेला आहे त्यामध्ये जवानांची २० पदे मंजूर करण्यात आलेली असून उर्वरित पदे कायम करण्यात आलेली आहेत.

सन २००३ नंतर शासनाने सन २०१७ मध्ये सर्व विभागाच्या पदांचा आढावा घेण्यासाठी शासन निर्णय जारी केला होता. त्या शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या पदांचा आढावा घेऊन शासन निर्णय क्रमांक ईएसटी-१६१६/प्र.क्र. २००/राउशु-१, दिनांक २ सप्टेंबर २०२१ अन्वये सुधारित आकृतिबंध निश्चित करण्यात आला आहे. या विभागाकरिता शासनाच्या उच्चस्तरीय समितीने ३१ संवर्गामधील ३८०० पदांच्या सुधारित आकृतीबंधास मान्यता देण्यात आली आहे.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागातील पदांच्या आढाव्यानुसार सुधारित आकृतिबंध खालीलप्रमाणे

अ. क्र.	पदनाम	सुधारित आकृतिबंधानुसार मंजूर पदे
१	२	४
१	आयुक्त (भा.प्र.से.)	१
२	अपर आयुक्त	१
३	सह. आयुक्त	२
४	उपआयुक्त (वरिष्ठ)	८
५	संचालक (अंमलबजावणी व दक्षता)	१
६	मुख्य लेखा अधिकारी	१
७	उप-संचालक (सांख्यिकी व संगणक)	१
८	उप आयुक्त (कनिष्ठ)	२
९	अधीक्षक	३६
१०	लेखाधिकारी	७
११	सहाय्यक आयुक्त	१०
१२	उपअधीक्षक	४८
१३	प्रमुख लेखापाल (स.ले.अ.)	८
१४	लघुलेखक (उच्चश्रेणी)	३
१५	निरीक्षक	२५२
१६	संशोधन सहाय्यक (संगणक)	२
१७	कार्यालय अधीक्षक	५२
१८	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	१६
१९	उपलेखापाल (उ.ले.अ.)	८
२०	दुय्यम निरीक्षक	८९४
२१	लेखापाल	१९
२२	टिपणी सहाय्यक/वरिष्ठ लिपिक	८८
२३	लघु टंकलेखक	३६
२४	सहाय्यक दुय्यम निरीक्षक	२२२
२५	लिपिक-टंकलेखक	२७०
२६	जवान	१४३१
२७	जवान नि वाहन चालक	२४८
२८	पट्टा नाईक	८
२९	दप्तरबंद	३
३०	आवेष्टक (पॅकर)	२
३१	चपराशी	१२०
३२	सहसंचालक (लेखा व कोषागारे)	० (रद्द)
३३	मुख्य टंकलेखक	०(मृत संवर्ग)
३४	टंकलेखक	०(मृत संवर्ग)
एकूण		३८००

टीप :- शासन निर्णय क्र. बीजीटी-१०२१/प्र.क्र. ९६/राउशु-१, दिनांक ५ जानेवारी २०२२ अन्वये विविध संवर्गातील ४२ पदे निर्माण करण्यात आली असून त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

(अ) नियमित पदे

अ. क्र.	पदनाम	कार्यालयनिहाय पदांची संख्या		एकूण पदे
		अमरावती	नांदेड	
१	विभागीय उप आयुक्त	१	१	२
२	लेखाधिकारी	१	१	२
३	सहायक आयुक्त	१	१	२
४	प्रमुख लेखापाल (सहायक लेखाधिकारी)	१	१	२
५	निरीक्षक	१	१	२
६	कार्यालय अधीक्षक	१	१	२
७	उपलेखापाल	१	१	२
८	दुय्यम निरीक्षक	२	२	४
९	लघु टंकलेखक	१	१	२
१०	वरिष्ठ लिपिक	१	१	२
११	जवान	३	३	६
१२	लिपिक टंकलेखक	३	३	६
१३	जवान-नि-वाहन चालक	२	२	४
एकूण नियमित पदे		१९	१९	३८

(ब) बाह्य यंत्रणेचे मनुष्यबळ

अ. क्र.	बाह्य यंत्रणेद्वारे घ्यावयाच्या सेवा	कार्यालयनिहाय मनुष्यबळ संख्या		एकूण मनुष्यबळ संख्या
		अमरावती	नांदेड	
१	चपराशी / शिपाई	२	२	४

६. महाराष्ट्र राज्यात, राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या कार्यकारी, सीमा तपासणी नाक्यावरील अधिकारी व भरारी पथकातील अधिकाऱ्यांनी उघडकीस आणलेल्या गुन्ह्यांची संख्या, इत्यादींची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे.

राज्य उत्पादन शुल्क, विभागाच्या कार्यकारी, सीमा तपासणी नाका व भरारी पथकांनी केलेल्या गुन्हा अन्वेषणाची
माहिती

वर्ष (एप्रिल ते मार्च)	उघडकीस आणलेले गुन्हांची संख्या	पकडण्यात आलेले गुन्हेगार संख्या	जप्त केलेल्या मुद्देमालाची किंमत (रुपये लाखात)
१	२	३	४
२०११-२०१२	..	३११३४	१३४७४
२०१२-२०१३	..	३४०३५	१५८५२
२०१३-२०१४	..	४२२९१	२०३९५
२०१४-२०१५	..	४२३२९	२१४६१
२०१५-२०१६	..	४२६५३	२०४४८
२०१६-२०१७	..	४४८९७	२३८०२
२०१७-२०१८	..	४५३३२	२६७६१
२०१८-२०१९	..	४४०८२	३०९६०
२०१९-२०२०	..	४६६४८	३३०५५
२०२०-२०२१	..	४५८७०	२९३६८
२०२१-२०२२	..	४७७४९	३५०३८
२०२२-२०२३	..	२९४०७	२३५४१

(ऑक्टोबर २०२२ अखेरपर्यंत अंदाजित)

अवैध मद्यनिर्मिती, वाहतूक व विक्रीच्या धंद्यांची माहिती मिळावी व गुणात्मक गुन्हे उघडकीस यावेत म्हणून खबऱ्यांना व अधिकाऱ्यांना गुन्हा अन्वेषणकामी प्रोत्साहन मिळावे म्हणून नोंदविण्यात येणाऱ्या प्रकरणाच्या गुणवत्तेच्या आधारे बक्षीस देण्याकरिता शासन निर्णय क्रमांक बीजीटी-१०१६/प्र. क्र.-३९/राउशु-१, दिनांक ९ ऑक्टोबर २०१७ अन्वये निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यामध्ये खबऱ्यांना जप्त केलेल्या मुद्देमालाच्या उत्पादन शुल्कावरील रकमेच्या ५ टक्केपर्यंत बक्षीस रक्कम दिली जाते. तर सहभागी असलेल्या अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना गुन्हा नोंदविल्यानंतर उत्पादन शुल्कावरील रकमेच्या ७ टक्केपर्यंत व गुन्हाच्या निकालात आरोपींना दोषसिद्धी मिळाल्यानंतर उत्पादन शुल्कावरील रकमेच्या ७ टक्केपर्यंत रक्कम दिली जाते.

राज्यातील अवैध मद्याबाबतच्या धंद्यांची माहिती मिळावी म्हणून आयुक्त कार्यालयात नियंत्रण कक्ष स्थापन करण्यात आलेला आहे. जनतेला तक्रारी करण्यासाठी टोल फ्री क्रमांक १८०० ८३३ ३३३३ व व्हॉट्सअप क्रमांक ८४२२००१९३३ उपलब्ध करून दिलेला आहे.

अवैध मद्यनिर्मिती, वाहतूक व विक्रीकर कारवाई करण्यासाठी शासकीय यंत्रणेला जनसहभागाची साथ मिळावी म्हणून महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा, १९४९ मधील कलम १३४ मध्ये सुधारणा करण्यात येऊन महाराष्ट्र ग्रामरक्षक दल नियमावली, २०१७ तयार करण्यात आलेली आहे. शासन निर्णय क्रमांक एमआयएस ०३१७/प्र.क्र. १०४/राउशु-३, दिनांक १६ मे २०१७ अन्वये अवैध दारूस प्रतिबंध घालण्यासाठी मा. मंत्री महोदय, राज्य उत्पादन शुल्क यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय समिती गठित करण्यात आलेली आहे. सदर समिती अवैध दारू उत्पादन व विक्री संदर्भात पोलीस व राज्य उत्पादन शुल्क विभागामार्फत करण्यात आलेल्या कार्यवाहीचा आढावा घेईल. ग्रामस्तरावर स्थापन करण्यात आलेल्या ग्रामरक्षक दलाच्या कामाचा आढावा घेईल. तसेच अवैध धंद्यावर परिणामकारक नियंत्रण ठेवण्यासाठी उपाययोजना सुचविणे व त्यानुसार कृती कार्यक्रम निश्चित करेल, जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरीय समिती असेल त्यामध्ये जिल्हांतर्गत अवैध मद्य उत्पादन व विक्रीबाबत दाखल गुन्हांचा आढावा, महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा, १९४९ मधील

कलम ९३ व महाराष्ट्र पोलीस अधिनियमाच्या कलम ५५, ५६ व ५७ अन्वये केलेल्या कार्यवाहीचा आढावा, ग्रामरक्षक दलाचा आढावा इत्यादीबाबींचा आढावा घेईल.

शासन परिपत्रक गृह विभाग क्रमांक सीआरएम २०१७/प्र.क्र. ७१/पोल-१३, दिनांक १ मार्च २०१३ अन्वये अवैध दारू विक्री, निर्मिती व इतर संलग्न बाबींसंदर्भात करावयाच्या कार्यवाहीबाबत तसेच शासन परिपत्रक क्रमांक बीपीए ११७/प्र.क्र.२२/राउशु.-३, दिनांक १८ एप्रिल २०१७ अन्वये ग्रामरक्षक दल नियम २०१७ अनुसार अवैध मद्यविक्री, वाहतूक तसेच सार्वजनिक शांततेस बाधा आणणाऱ्या मद्यपीविरुद्ध करावयाच्या कार्यवाहीबाबत सविस्तर सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत.

अंतर्गत लेखापरीक्षण

७. विभागाच्या जिल्हा व तालुका पातळीवरील कार्यालयांची नियतकालीन (सर्वसाधारणपणे २ वर्षांतून एकदा) तपासणी रचना व कार्यपद्धतीच्या अनुषंगाने उपआयुक्त (वरिष्ठ श्रेणी) यांच्या मार्गदर्शनानुसार होते.

८. शासन आदेश क्रमांक ईएसटी-३३८९/२७५/पीआरओ-४, मंत्रालय, दिनांक १८ ऑगस्ट, १९८९ नुसार विभागाच्या अंतर्गत लेखापरीक्षणाकरिता प्रत्येक विभागासाठी एक लेखा अधिकारी, एक सहायक लेखा अधिकारी, एक उपलेखापाल व दोन लिपिक असे पाच कर्मचाऱ्यांचे पथक निर्माण करण्यात आले आहे. सदर पथक त्या त्या विभागाच्या अधिपत्याखालील अधीक्षक कार्यालयांचे खालीलप्रमाणे निरनिराळ्या प्रकारची तपासणी करण्याचे काम करित आहे. लेखापरीक्षण दरम्यान दृष्टिक्षेपात आलेले आक्षेप व त्रुटी तसेच मार्गदर्शनाबाबतचा अहवाल संबंधित अधीक्षक कार्यालयांना पाठविण्यात येतो व त्याचे अनुपालन संबंधित अधीक्षक कार्यालयाकडून एका महिन्याच्या आत सादर करण्याबाबत आदेशित करण्यात येते.

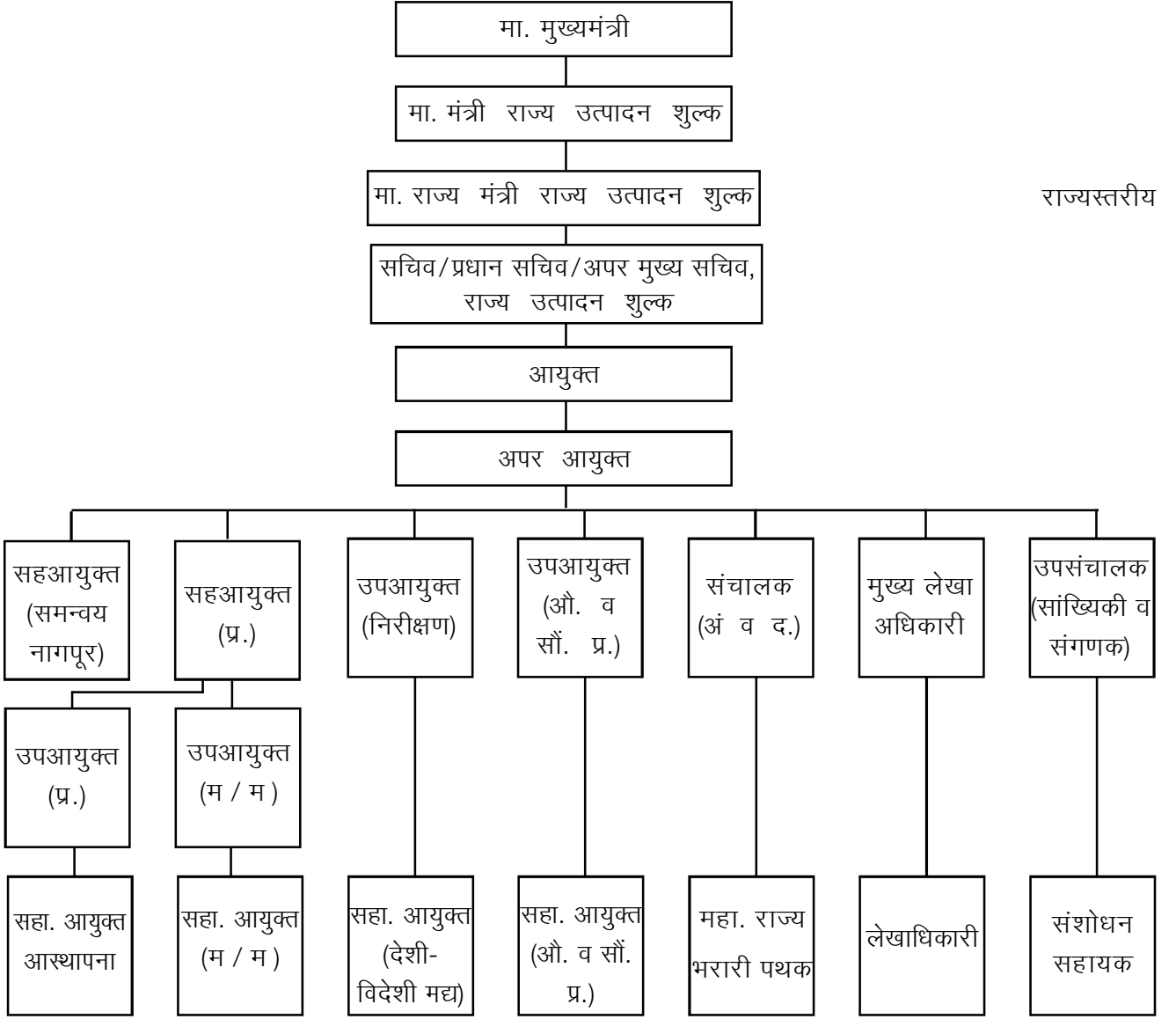
- (१) शुल्क व बंधमुक्त कारखाने.
- (२) व्यापार व आयात अनुज्ञप्तीची ठिकाणे.
- (३) बीअर व दारू (वाईन) निर्मिती कारखाने.
- (४) भारतीय बनावटीची दारू व देशी दारूनिर्मिती कारखाने.
- (५) आसवऱ्या.
- (६) अधीक्षक कार्यालयांचे खर्चविषयक बाबींचे लेखापरीक्षण.

तसेच सदर पथकावर नियंत्रण व मार्गदर्शन करण्याचे काम करण्यासाठी आयुक्त कार्यालयामध्ये अंतर्गत लेखापरीक्षणाकरिता एक पथक स्थापन करण्यात आले आहे. सदर पथकाचे प्रमुख मुख्य लेखा अधिकारी असून त्यांच्या पथकात एक लेखाधिकारी, एक सहायक लेखाधिकारी, एक उपलेखापाल, एक टिपणी सहाय्यक व एक लिपिक कार्यान्वित आहेत. त्यांनी विभागीय उपआयुक्त कार्यालयामार्फत अधीक्षक कार्यालयांचे केलेले लेखापरीक्षणावर नियंत्रण ठेवण्याचे तसेच ज्याठिकाणी लेखापरीक्षण करणे आवश्यक आहे अशा जिल्ह्याचे लेखापरीक्षण करण्याचे काम करित आहे.

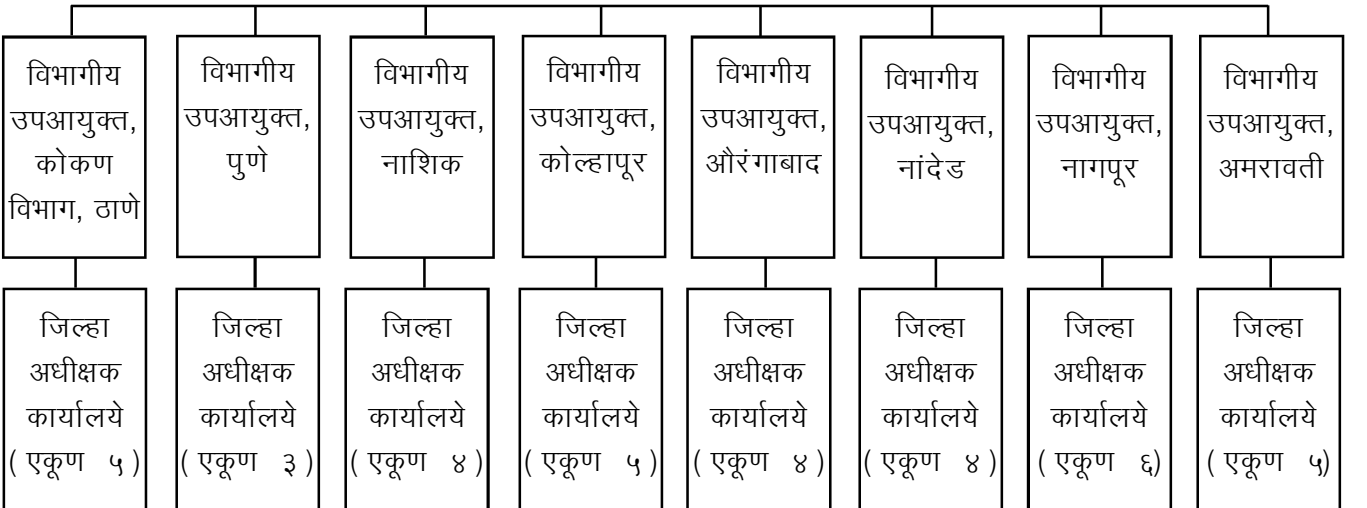
रचनात्मक तक्ता

१. राज्य उत्पादन शुल्क यंत्रणा

राज्यस्तरीय

विभागीय कार्यालय

**राज्य उत्पादन शुल्क
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क,
महाराष्ट्र राज्य, मुंबई**

विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, नाशिक	विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, नागपूर	विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, अमरावती	विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, कोकण विभाग टाणे	विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, औरंगाबाद	विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, पुणे	विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, कोल्हापूर	विभागीय उप आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, नांदेड
१	२	३	४	५	६	७	८
१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, नाशिक.	१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, नागपूर.	१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, अमरावती.	१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, टाणे.	१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, औरंगाबाद.	१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, पुणे.	१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, कोल्हापूर.	१. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, नांदेड.
२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, धुळे.	२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, गोंदिया.	२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, यवतमाळ.	२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, रायगड.	२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, जालना.	२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, अहमदनगर.	२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, रत्नागिरी.	२. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, लातूर.
३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, जळगाव.	३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, वर्धा.	३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, अकोला.	३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, मुंबई शहर.	३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, उस्मानाबाद.	३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, सोलापूर.	३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, सिंधुदूर्ग.	३. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, परभणी.
४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, नंदुरबार.	४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, भंडारा.	४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, वाशिम.	४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, मुंबई उपनगर.	४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, बीड.	४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, सातारा.	४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, हिंगोली.	४. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, हिंगोली.
	५. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, चंद्रपूर.	५. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, बुलढाणा.	५. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, पालघर.		५. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, सांगली.		
	६. अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, गडचिरोली.						

समग्र कार्यक्रम

१. ताडी

दिनांक १ डिसेंबर १९६८ पासून महाराष्ट्रात ताडी योजना सुरु करण्यात आली. या योजनेनुसार ५ टक्केपर्यंत मद्यार्क असलेले ताडी २१ वर्षावरील व्यक्तीस दुकानातून अनिर्बंध रीतीने विकण्यास परवानगी देण्यात आली. महाराष्ट्र ताडी दुकाने (लिलाव किंवा निविदा पद्धतीने अनुज्ञप्ती मंजूर करणे) आदेश, १९६८ नुसार जिल्हाधिकारी ताडीच्या अनुज्ञप्ती लिलाव किंवा निविदा पद्धती देतात. मधल्या काळात शासनाच्या धोरणात बदल होऊन शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक टीओडी-१८९५/२६/(१)/ईएक्ससी-३, दिनांक ८ ऑगस्ट १९९५ नुसार १९९४-९५ या ताडी वर्षात लिलाव पद्धतीने गेलेली दुकाने पुढे चार वर्षाकरिता प्रत्येक वर्षी बोली रकमेत ६ टक्के वाढ करून देण्याबाबत व ज्या अनुज्ञप्तिधारकास ६ टक्के वाढीव रकमेने अनुज्ञप्ती पुढे चालू ठेवायची नसल्यास तशी दुकाने लिलावाने/निविदेने घेण्याबाबत शासनाने आदेशित केले होते. आता शासनाने धोरणात बदल करून शासन अधिसूचना, गृह विभाग क्रमांक टीओडी-११०१/सीआर-५/ईएक्ससी-३ (१), दिनांक ४ जून २००१ नुसार ताडी दुकाने लिलाव-नि-निविदेद्वारे देण्याबाबत शासनाने आदेशित केले.

२. सन २०१६-२०१७ या वर्षात १,३३१ दुकाने देण्यात आलेली असून त्यापासून रुपये ४३,८३,०६,८३३ कोटी इतका महसूल प्राप्त झाला. ताडी वर्ष सन २०१५-१६ हे दिनांक ३१ ऑगस्ट, २०१६ रोजी संपल्यानंतर सप्टेंबर २०१६ व ऑक्टोबर २०१६ या महिन्यांसाठी मागील वर्षी कार्यरत असलेल्या ताडी अनुज्ञप्त्यांना मागील वर्षाच्या शुल्काच्या एक महिन्याच्या प्रमाणात रक्कम वसूल करून दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०१६ अखेरपर्यंत मुदतवाढ देण्यात आली होती.

सन २०१६-१७ करिता ताडी दुकान लिलाव व निविदा पद्धतीने वितरित करण्याच्या विहित पद्धतीनुसार खालील अटीच्या अधीन राहून टीडी-१ अनुज्ञप्त्यांचे वितरण बोलीधारकांना करण्याबाबत शासन निर्णय क्रमांक टीओडी ०६१५/प्र. क्र. ११६/राउशु-३, दिनांक २८ ऑक्टोबर २०१६ नुसार खालील अटीच्या अधीन राहून निर्णय घेण्यात आला होता.

- (i) ताडी वृक्ष असलेल्या तालुक्यात कायम रहिवाशी असलेल्या व्यक्ती व तालुक्यातील सहकारी व भागीदारी नोंदणीकृत संस्थांमध्येच मर्यादित लिलाव करावा.
- (ii) ज्या तालुक्यात किमान १००० परिपक्व ताडी झाडे आहेत त्याच तालुक्यात दुकाने देता येईल.
- (iii) १००० परिपक्व ताडी झाडांमागे एक दुकान हे धोरण अवलंबवण्यात यावे.
- (iv) ज्या तालुक्यात ताडी दुकान (अनुज्ञप्ती) मंजूर आहे ते मंजूर दुकान (अनुज्ञप्ती) त्या तालुक्यातून इतरत्र व मंजूर कार्यक्षेत्राबाहेर हलविता येणार नाही.

अवैध ताडीवर नियंत्रण आणण्यासाठी सदरचे धोरण राबविण्यात येणार आहे. नागरिकांना स्वच्छ व भेसळमुक्त ताडी मिळण्याच्या दृष्टीने सदरचे धोरण राबविण्यात येत होते.

३. महाराष्ट्र ताडी दुकाने (जनजाती क्षेत्रात अनुज्ञप्ती देणे) व ताडी झाडे जनजाती क्षेत्रात झाडे ठेवणे, नियम १९६६ नियमातील तरतुदीनुसार जनजाती क्षेत्रामध्ये ताडीची विक्री करण्यासाठी व झाडापासून ताडी काढण्याची अनुज्ञप्ती मंजूर करण्याचे शासनाने ठरविले. हे नियम सध्या चंद्रपूर, ठाणे, नाशिक, धुळे व अमरावती ह्या जिल्ह्यांतील निवडक जनजाती क्षेत्रापुरते मर्यादित आहेत.

ताडी व्यवसायाला स्थैर्य प्राप्त होण्यासाठी जिल्ह्या बाहेरून ताडी आणण्यास परवानगी मिळावी, बंद झालेल्या ताडी दुकानांचा फेरलिलाव घ्यावा व ताडीतील भेसळ रोखण्यासाठी उपाययोजना कराव्यात अशा मागण्या सातत्याने अनुज्ञप्ती धारकाकडून करण्यात येत असल्याने ताडीमधील होणारी भेसळ रोखणे, ताडी झाडांची आधुनिक पद्धतीने लागवड करणे, ताडी दुकानाची किंमत निश्चित करणे, झाडांच्या संख्यांची निकष ठरविणे व ताडी अनुज्ञप्ती नूतनीकरण कार्यपद्धती निश्चित करणे असे सर्वकष ताडी धोरण ठरविण्यासाठी शासन निर्णय क्रमांक टीओडी-०८१८/प्र.क्र.१८२/राउशु-३, दिनांक १६ फेब्रुवारी २०२१ अन्वये श्री. रमानाथ झा, सेवानिवृत्त, प्रधान सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठित करण्यात आली होती. सदर समितीच्या शिफारशी विचारात घेऊन शासनाने शासन निर्णय क्रमांक टीओडी ०६२१/प्र.क्र.८९/राउशु-३, दिनांक ३० ऑगस्ट २०२१ अन्वये सुधारित ताडी धोरण जाहीर केले आहे. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

ताडी मंजुरी व नूतनीकरण याकरिता ५ वर्षांचा एकत्रित कालावधी निश्चित करण्यात आला. यास लिलाव-निविदा आणि नूतनीकरण पद्धत संबोधण्यात आले. प्रथम वर्षी लिलाव करून पुढील ४ वर्षे दुकानाच्या किमतीमध्ये ६ टक्के वाढ करून नूतनीकरण करण्याचे धोरण ठरविण्यात आले. ताडीमधील भेसळ ओळखण्यासाठी राष्ट्रीय रासायनिक प्रयोगशाळा, पुणे यांनी विकसित केलेल्या नवल कलर टेस्ट किट किंवा इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ केमिकल टेक्नोलॉजी, हैद्राबाद यांनी विकसित केलेल्या पद्धतीचा अवलंब करावा. तसेच ताडी दुकानामधून भेसळयुक्त ताडीची विक्री होणार नाही याची दक्षता घ्यावी व भेसळयुक्त ताडीची विक्री होत असल्यास अनुज्ञप्तीचे व्यवहार स्थगित करून हाफकीन इन्स्टिट्यूटमार्फत नमुन्यांचा तपासणी अहवाल प्राप्त करून घेऊन आवश्यक कार्यवाही करणे, ताडी/माडीच्या गुणवत्तेवर अन्न व औषध प्रशासन आणि राज्य उत्पादन शुल्क यांनी कार्यवाही करणे तसेच अधिकारी व कर्मचारी यांनी कर्तव्यात कसूर केल्यास त्यांच्याविरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही करणे इत्यादी बाबी समाविष्ट आहेत. तसेच शहरी भागासाठी (सर्व प्रकारच्या महानगरपालिका / जिल्हा मुख्यालय / 'अ' वर्ग नगरपरिषद) एका दुकानासाठी ताडीची ८०० ते १००० झाडे उर्वरित नगरपरिषद/नगरपंचायत/ग्रामीण भागासाठी एका दुकानासाठी ताडीची ४०० ते ५०० झाडे निश्चित करण्यात आली. त्याचबरोबर भेसळयुक्त ताडीची दुकान रद्द केल्यास त्याच ठिकाणी पुनश्च: दुकान देणे, जिल्हाबाहेरून ताडी आणण्यास परवानगी देणे, ई-लायसन्सी व ताडी झाडांचे जिओ टॅगिंग व संगणक प्रणालीचा वापर करणे इत्यादीबाबत देखील या शासन निर्णयाद्वारे धोरण निश्चित करण्यात आले.

ताडी धोरणाबरोबरच गृह विभाग शासन निर्णय क्रमांक एनआरए-०७२१/प्र.क्र.१०९/राऊशु-३, दिनांक ९ नोव्हेंबर २०२१ अन्वये नीरा लागवड, उत्पादन, प्रक्रिया व विक्री याबाबतचे सुधारित धोरण जाहीर करण्यात आले आहे. नीरा देणाऱ्या झाडांची लागवड, उत्पादन, प्रक्रिया व विक्री याबाबींना स्थैर्य प्राप्त होण्याच्या दृष्टीने शासनाने धोरण निश्चित केले आहे. यामध्ये नीरा अनुज्ञप्ती मंजुरी व नूतनीकरण कार्यपद्धती, निरेमध्ये होणारी भेसळ रोखण्यासाठी उपाययोजना, नीरा विक्री किमतीवरील नियंत्रण रद्द करणे, जिल्हाबाहेरून नीरा आणून विक्री करण्यास परवानगी देणे, ई-लायसन्सींग/ऑनलाईन अनुज्ञप्ती मंजुरी पद्धत, जिओ टॅगिंग (Geo Tagging) व संगणक प्रणालीचा वापर आणि निरेचे जतन व संवेष्टन या अनुषंगाने सुधारित नीरा धोरण जाहीर करण्यात आले आहे.

२. मोहाफुले.— मोहाफुले गोळा करणे, बाळगणे, खरेदी करणे व वाहतूक करणे यासाठी एमएफ-३, एमएफ-४ व एमएफ-५ अशा विविध परवान्यांची आवश्यकता होती. गृह विभाग शासन अधिसूचना क्रमांक एमएफएल ०२२१/प्र.क्र.२५/राऊशु-२, दिनांक ३ मे २०२१ अन्वये मोहाफुले गोळा करणे, मोहाफुलांची खरेदी करणे व मोहाफुलांची वाहतूक करणे याकरिता कोणत्याही परवान्यांची आवश्यकता नसल्याचे नमूद करण्यात आले आहे. या शासन अधिसूचनेद्वारे एकूणच मोहाफुलांच्या व्यापारावरील बंधने हटविण्यात आलेली असून त्याचा फायदा आदिवासी बांधवांना होणार आहे.

३. देशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र देशी दारू नियम, १९७३ मधील तरतुदीनुसार सन २०१९-२० पर्यंत एकूण ४९ घटकांना देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-१ अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आली आहे. देशी दारू ही प्रामुख्याने मळीपासून होणाऱ्या स्पिरिटपासून निर्मिती केली जाते. धान्याधारित मद्यार्कापासून देखील देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-१ अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत. शिवाय मोहा, काजू यापासून तयार होणाऱ्या स्पिरिटपासून काही प्रमाणात देशी दारू निर्मिती केली जाते. मात्र मळी मद्यार्कावरील नियंत्रण उठविल्यामुळे पर्यायाने देशी दारूवरील विक्रीच्या तीनही स्तरांवरील किमती ठरविण्याबाबतचे शासन निर्णय रद्दबातल करण्यात आले आहेत. दिनांक १६ मार्च १९९४ पासून देशी मद्यारवरील उत्पादन शुल्काचे दर आकारण्यात येत होते. परंतु शासन गृह विभाग अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/इएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित करपद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे. सद्यःस्थितीत दिनांक ३० नोव्हेंबर २०१६ च्या अधिसूचनेनुसार देशी मद्यारकरिता निर्मिती मूल्याच्या २१३ टक्के अथवा रुपये १३५ यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत होते. तथापि, शासन अधिसूचना क्रमांक सीएलआर-०३२१/प्र.क्र.५२/राऊशु-३, दिनांक २६ मार्च २०२१ अन्वये सद्यःस्थितीत देशी मद्यारकरिता निर्मिती मूल्याच्या २२० टक्के अथवा रुपये १५५ यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत आहे.

४. विदेशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र डिस्टीलेशन ऑफ स्पिरिट अॅण्ड मॅन्युफॅक्चर ऑफ पोर्टेबल लिकर रुल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार विदेशी दारू तयार करण्याकरिता नमुना "पीएलएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२१-२२ पर्यंत अशा प्रकारे एकूण ७१ पीएलएल अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

शासन गृह विभाग अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/इएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित करपद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे. सद्यःस्थितीत दिनांक ३१ डिसेंबर २०१८ च्या अधिसूचनेनुसार विदेशी मद्याकरिता निर्मिती मूल्याच्या ३०० टक्के अथवा रुपये ३५० यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येते.

नियमांचा तपशील

- (१) विशेष परवाना व अनुज्ञप्ती नियम, १९५२.
- (२) मुंबई विदेशी दारू नियम, १९५३.
- (३) महाराष्ट्र विदेशी दारू (आयात व निर्यात) नियम, १९६३.
- (४) महाराष्ट्र विदेशी दारू (रोखीने विक्री व विक्रीच्या नोंदवह्या इत्यादी) नियम, १९६९.

विक्री केलेल्या मद्यावर वसूल झालेल्या महसुलाची तुलनात्मक आकडेवारी, दिनांक ३१ मार्च २०२१ अखेर (प्रत्यक्ष) व दिनांक ३१ मार्च २०२२ वर्ष अखेरची (अंदाजित) आकडेवारी पुढीलप्रमाणे—

(रुपये कोटी)

नामसूची Name	विक्री लाखात (बल्क लिटरमध्ये) (मार्च २०२२) Sale (in Lakhs) (Bulk Ltr.)	उत्पादन शुल्काची एकूण रक्कम (रुपय कोटीत) (एप्रिल २०२१ ते मार्च २०२२) Excise Duty (Rs. in crore)	संभाव्य Expected विक्री लाखात उत्पादन शुल्क (एप्रिल २०२२ ते मार्च २०२३) Excise Duty	
१	२	३	४	५
(१) देशी (C. L.)	.. ३४८३.०८	१७२२८.८४ कोटी	३८३१.३९	१८९५२.०० कोटी
(२) स्पिरीट्स (I. M. F. L.)	.. २३५८.६०		२५९४.४६	
(३) वाईन (Wine)	.. ८६.१५		९४.७७	
(४) बीअर (Beer)	.. २३१२.८१		२५४४.०९	

५. मद्यार्क.— कर्बोदकांवर किण्वन प्रक्रिया करून मद्यार्काची निर्मिती करण्यात येते. नैसर्गिकरीत्या अनेक धान्यांमध्ये, फळांमध्ये व फुलांमध्ये कर्बोदके मोठ्या प्रमाणावर असतात. तसेच उसापासून साखर निर्मितीच्या प्रक्रियेमध्ये तयार होणारा उपपदार्थ मळीमध्येदेखील मोठ्या प्रमाणावर कर्बोदके असतात. ज्या घटकांमधील कर्बोदकांपासून फायदेशीररीत्या मद्यार्क मिळवता येते. त्यांचा वापर सर्वसाधारणपणे मद्यार्क निर्मितीसाठी करण्यात येतो. महाराष्ट्र मद्यार्क आसवन व पेय मद्यनिर्मिती नियम, १९६६ नुसार मद्यार्क निर्मिती करण्यासाठी राज्य उत्पादन शुल्क विभागाकडून नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्यात येते. सद्यःस्थितीत मळी, धान्य, मोहाफुले, उसाचा रस, साखरेचा पाक व स्थानिकरीत्या उपलब्ध फळे/फुले यांपासून मद्यार्क निर्मिती करण्यासाठी सदरील अनुज्ञप्ती देण्यात येते. मद्यार्कामधील पाण्याचा अंश काढून टाकण्यासाठी त्याचे उर्ध्वपतन करण्यासाठीदेखील नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्यात येते. केवळ नमुना “I” अनुज्ञप्तीधारकच मद्यार्क निर्मिती करू शकतात.

महाराष्ट्र विप्रकृत मद्यार्क नियम, १९५९ नुसार विप्रकृत मद्यार्क बाळगणे, वापर, विक्री, आयात, निर्यात व वाहतूक याकरिता विविध प्रकारच्या अनुज्ञप्त्या व परवाने देण्यात येत असत. मात्र मे. सर्वश्री. अर्स बायोफ्युअल प्रा. लि. या अनुज्ञप्तीधारकाने मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल केलेल्या रिट याचिका क्रमांक ८५४८/२००४ मध्ये दिनांक १३ डिसेंबर २०१७ रोजी दिलेल्या निर्णयाने महाराष्ट्र विप्रकृत मद्यार्क नियम, १९५९ मधील नियम, २३ ते ६२ रद्द

केले आहेत. त्यामुळे विप्रकृत मद्यार्क बाळगणे, वापर, विक्री, आयात, निर्यात व वाहतूक यावर राज्य शासनाने कोणतेही नियंत्रण राहिलेले नाही.

सन २०२२-२०२३ या वर्षाकरिता मळीपासून मद्यार्क निर्मिती करण्याकरिता मंजूर असलेल्या नमुना “I” अनुज्ञप्तीची संख्या ११४ तसेच धान्यापासून व मळी व्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून व धान्यापासून मद्यार्क निर्मितीकरिता मंजूर असलेल्या नमुना “I” अनुज्ञप्तीची संख्या २४ आहे व विप्रकृत मद्यार्काचे पुनःउर्ध्वपतन करून जलरहित मद्यार्क तयार करणाऱ्या नमुना “I” अनुज्ञप्तीची संख्या ०८ आहे. तसेच पॉट डिस्टिलेशन पद्धतीने मद्यार्क तयार करणाऱ्या “I” अनुज्ञप्तीची संख्या ०५ इतकी आहे. सदर कार्यरत आसवण्यांची यादी सोबतच्या प्रपत्रांमध्ये जोडण्यात आली आहे.

शासन निर्णय क्रमांक बीपीए-११०२/सीआर-१०/इएक्ससी-३, दिनांक १० जुलै २००३ अन्वये शासनाने मळीपासून मद्यार्क/उसाच्या रसापासून मद्यार्क/जलरहित मद्यार्क निर्मितीसाठीचे धोरण जाहीर केले आहे. या धोरणानुसार सहकारी व खाजगी साखर कारखान्यांना औद्योगिक तथा पेय मद्य निर्मितीसाठी मद्यार्काची व विक्री करण्यासाठी नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण ठरविण्यात आले आहे. तसेच साखर कारखाने नसणाऱ्या घटकांना मळीपासून फक्त स्वतःच्या वापरासाठी मद्यार्क निर्मिती करण्याकरिता नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण ठरविण्यात आले आहे. तसेच सहकारी/खाजगी साखर कारखान्यांना व आसवणी विरहित खाजगी घटकांना राज्यातून मद्यार्क खरेदी करून अथवा उत्पादित मद्यार्कापासून जलरहित मद्यार्काची निर्मिती करण्यासाठी नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण ठरविण्यात आले आहे. दिनांक ३ नोव्हेंबर २०१७ रोजी या धोरणांमध्ये काहीसा बदल करून शासनाने साखर कारखाने नसणाऱ्या परंतु मळीपासून मद्यार्काचे उत्पादन करू इच्छिणाऱ्या घटकांना स्वतःच्या औद्योगिक प्रयोजनार्थ वापरासाठी, अन्य औद्योगिक घटकांना पुरवठा करण्यासाठी व पेय मद्याच्या उत्पादनासाठी मद्यार्क उत्पादन व विक्री करण्यासाठी नमुना “I” अनुज्ञप्ती देण्याचे धोरण जाहीर केले आहे.

केंद्र शासनाने दिनांक १ जानेवारी २०१३ पासून पेट्रोलमध्ये इथेनॉल मिश्रित करून त्याचा वापर इंधन म्हणून करण्यासाठी धोरण राबविलेले आहे. सुरुवातीस पेट्रोलमध्ये ५ टक्के इथेनॉल मिश्रण करण्यास परवानगी देण्यात आली होती. तदनंतर हे प्रमाण १० टक्के इतके करण्यात आले आहे. या केंद्र शासनाच्या धोरणामुळे मद्यार्काची मागणी मोठ्या प्रमाणात वाढलेली आहे. सन २०१७-२०१८ पर्यंत पेट्रोलमध्ये १० टक्के इथेनॉल मिश्रित करण्याचे उद्दिष्ट असताना महाराष्ट्र राज्यात हे प्रमाण ८.३ टक्के राहिलेले आहे. आगामी काळात १० टक्के इथेनॉल मिश्रणाचे उद्दिष्ट गाठण्याचा केंद्र शासनाचे सर्वतोपरी प्रयत्न आहेत. त्या अनुषंगाने राज्यात इथेनॉलची (जलरहित मद्यार्काची) निर्मिती मोठ्या प्रमाणावर वाढविण्याची आवश्यकता निर्माण झाली. त्या अनुषंगाने शासनाने शासन निर्णय, क्रमांक एमपीएल १११८/प्र.क्र.३४७/राउशु-३, दिनांक २३ जानेवारी २०१९ अन्वये बी-हेवी, सी-हेवी मळी व उसाचा रस या तीन स्वतंत्र स्रोतांपासून इथेनॉल निर्मिती करण्याची परवानगी दिली. तसेच शासनाने शासन निर्णय, क्रमांक डीवायएस-०९२०/प्र.क्र.१६३/राउशु-२, दिनांक १४ ऑक्टोबर २०२० नुसार साखर, साखरेचा पाक, उसाचा रस, बी-हेवी मळी, सी-हेवी मळीपासून इथेनॉल निर्मिती करण्याच्या प्रक्रियेत सुलभता आणून त्यात परवानगी ऐवजी पूर्वसूचना देऊन उत्पादन करून विक्री करण्यास मान्यता दिली आहे.

गृहविभाग शासन निर्णय क्रमांक डीवायएस-०५२१/प्र.क्र.६१/राउशु-२, दिनांक २९ डिसेंबर २०२१ अन्वये मळी व्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून मद्यार्क तयार करण्यासाठी व अशा मद्यार्काचा वापर करून देशी व भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य तयार करण्यासाठी धान्यधारित मद्यार्क वापरण्यासाठी सुधारित धोरण जाहीर करण्यात आले. धान्याधारित मद्यार्क निर्मिती क्षेत्रास प्रोत्साहन व चालना देण्यासाठी व उपाययोजना राबविण्यासाठी सदरील धोरण शासनाने जाहीर केले आहे. त्यामध्ये राज्यातील देशी व भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य उत्पादन करताना मळी आधारित मद्यार्काचा वापर करणाऱ्या सीएल-१ व पीएलएल घटकांना दिनांक १ जानेवारी २०२२ पासून पेय मद्य निर्मितीसाठी किमान २० टक्के धान्यधारित मद्यार्काचा वापर करणे बंधनकारक करण्यात आले आहे. तसेच, धान्यधारित मद्यार्कापासून मद्यनिर्मिती करणाऱ्या सीएल-१ व पीएलएल घटकांना १०० टक्के धान्यधारित मद्यार्काचा वापर करणे बंधनकारक असल्याचा निर्णय कायम ठेवण्यात आला.

महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा १९४९ नुसार नमुना आय, पीएलएल व सीएल-१ (मळी व्यतिरिक्त) व बीआरएल अनुज्ञप्ती (वाईनरी व मायक्रोब्रुवरी वगळून) मंजूर करण्याआधी इरादापत्र मंजूर करणे व त्यास मुदतवाढ देण्यासाठी कार्यपद्धती

निश्चिती गृह विभाग शासन निर्णय क्रमांक एमपीएल-०९२१/प्र.क्र.१६६/राउशु-३, दिनांक ८ नोव्हेंबर २०२१ अन्वये करण्यात आली आहे. यामध्ये घटकास प्रथम शास्वती म्हणून इरादापत्रास मंजूर करणे, इरादापत्र मंजुरीसाठी आवश्यक कागदपत्रे, इरादापत्र मंजुरीचा कालावधी व शुल्क आणि इरादापत्र मुदतवाढ देण्याची कार्यपद्धती इत्यादी बाबींचा समावेश करण्यात आला आहे.

इथेनॉल निर्मिती करून त्याचा पेट्रोलमध्ये मिश्रणासाठी वापर केल्यास पेट्रोलियम खनिज तेलाची आयात कमी करण्यास मदत होते. त्यामुळे देशाचे मौल्यवान परकीय चलन वाचते. तर परदेशी व्यापारातील तूट कमी होते, शिवाय इथेनॉलमुळे वातावरणात प्रदूषणही काही प्रमाणात कमी होते. मद्यार्काचा वापर मद्य निर्मितीपासून ते इथेनॉल निर्मितीपर्यंत सर्वच बाबींसाठी होत असल्याने मद्यार्काचे उत्पादन वाढवून सर्वस्तरावर सर्व घटकांना योग्य पद्धतीने मद्यार्काचा पुरवठा होईल यासाठी राज्य सर्वतोपरी प्रयत्नशील आहे.

विभागामार्फत देण्यात येणाऱ्या विविध अनुज्ञप्त्यांचे प्रकार व त्यांचा उद्देश

अ. क्र.	अनुज्ञप्तीचा प्रकार	अनुज्ञप्तीचे नाव	अनुज्ञप्तीचा उद्देश
१	२	३	४
१	मद्यार्क निर्मिती अनुज्ञप्ती	नमुना "I"	मळी, उसाचा रस, साखरेचा पाक, धान्य व इतर पदार्थ यांपैकी एक किंवा अनेक पदार्थांपासून मद्यार्कनिर्मिती करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती देण्यात येते.
२	देशी मद्य निर्मिती अनुज्ञप्ती.	सीएल-१	मद्यार्कापासून देशी मद्य निर्माण करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती प्रदान करण्यात येते.
३	भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य निर्मिती अनुज्ञप्ती	पीएलएल	मद्यार्कापासून भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्याचे उत्पादन करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती प्रदान करण्यात येते.
४	बीअर निर्मिती अनुज्ञप्ती	बीआरएल	बार्ली ओट व तत्सम पदार्थांपासून बीअरची निर्मिती करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती प्रदान करण्यात येते.
५	टोक विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल-१	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय सीमा शुल्क हद्दीतून पेय विदेशी मद्य बाहेर काढणे व भारतीय बनावटीचे पेय मद्यविक्री करण्यासाठी व्यापार आणि आयात अनुज्ञप्ती.
६	टोक विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल/डब्ल्यू-१	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय सीमा शुल्क हद्दीतून वार्डन बाहेर काढणे.
७	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल/डब्ल्यू-२	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत वार्डनच्या सीलबंद विक्रीकरिता अनुज्ञप्ती.
८	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल/बीआर-२	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत बीअर किंवा वार्डन किंवा दोन्हीची सीलबंद विक्रीकरिता अनुज्ञप्ती.
९	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल-३	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्याची व परदेशातून आयात केलेल्या पेय मद्याची हॉटेल आस्थापनेवर विक्री करण्यासाठी अनुज्ञप्ती.
१०	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	एफएल-४	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्याची व परदेशातून आयात केलेल्या पेय मद्याची क्लबच्या आस्थापनेवर विक्री करण्यासाठी अनुज्ञप्ती.
११	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	फॉर्म-ई	विशेष परवाना आणि अनुज्ञप्ती नियम १९५२ अंतर्गत सौम्य मद्य किंवा वार्डन अथवा दोन्हीही यांची खुली आणि सीलबंद स्वरूपात हॉटेल/कॅन्टीन/क्लबच्या आस्थापनेवर विक्री करण्याकरिता अनुज्ञप्ती.
१२	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	ई-२	विशेष परवाना आणि अनुज्ञप्ती नियम १९५२ अंतर्गत वार्डनच्या विक्रीकरिता अनुज्ञप्ती.
१३	मळी उत्पादन व विक्री अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-१	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी उत्पादने मळी बाळगणे व विक्री करिताची अनुज्ञप्ती मंजूर करणे.
१४	मळी साठवणूक व वापर अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-२	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी उत्पादकाव्यतिरिक्त मळी बाळगणे व वापर करणे करिताची अनुज्ञप्ती.
१५	मळी खरेदी व विक्री अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-३	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी उत्पादकाव्यतिरिक्त मळी बाळगणे व विक्री करणे करिताची अनुज्ञप्ती.
१६	मळी साठवणूक व वापर अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एम-३-ए	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत पशुखाद्याकरिता मळी विकत घेणे, बाळगणे व वापर करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती.

अ. क्र.	अनुज्ञप्तीचा प्रकार	अनुज्ञप्तीचे नाव	अनुज्ञप्तीचा उद्देश
१	२	३	४
१७	मोहाफुले साठवणूक अनुज्ञप्ती.	फॉर्म एमएफ-१	मुंबई मोहाफुले नियम १९५० अंतर्गत मोहाफुले बाळगण्याकरिताची अनुज्ञप्ती
१८	शुद्ध मद्यार्क साठवणूक व वापर	आरएस-२	औद्योगिक, शैक्षणिक, औषधी व वैद्यकीय पृथःकरण करण्याकरिता शुद्ध मद्यार्काचा वापर करणे, बाळगण्याकरिताची अनुज्ञप्ती.
१९	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	आरएस-६	शुद्ध मद्यार्काच्या किरकोळ विक्री करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती
२०	शुद्ध मद्यार्क बाटलीबंद करणे अनुज्ञप्ती.	आरएस-६ए	शुद्ध मद्यार्काच्या बाटल्या भरण्याकरिता अनुज्ञप्ती
२१	शुद्ध मद्यार्क टोक विक्री अनुज्ञप्ती.	आरएस-७	शुद्ध मद्यार्काची बंधित साठवणूक व घाऊक विक्री करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती
२२	बीअर निर्मिती अनुज्ञप्ती	बीआरएल (मायक्रोब्रुवरी इरादापत्र व मंजूरी)	महाराष्ट्र बीअर व वाईन निर्मिती नियम, १९६६ अंतर्गत रेस्टॉरंटमध्ये बीअर निर्मितीकरिता अनुज्ञप्ती.
२३	वाईन निर्मिती अनुज्ञप्ती	बीआरएल (वानयरी) इरादापत्र व मंजूरी.	महाराष्ट्र बीअर वाईन निर्मिती नियम १९६६ अंतर्गत रेस्टॉरंटमध्ये वाईन निर्मितीकरिता अनुज्ञप्ती.
२४	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	सीएल/एफएल/टिओडी-३ मंजूर करणे.	मुंबई विदेशी मद्य नियम १९५३ अंतर्गत एफएल-२ अनुज्ञप्ती धारण करणाऱ्या व्यक्तीस महाराष्ट्र देशी दारू नियम १९७३ अंतर्गत देशी मद्याची सीलबंद बाटल्यामध्ये किरकोळ विक्री करण्याकरिताची अनुज्ञप्ती.
२५	विप्रकृत मद्यार्क तयार करण्याची अनुज्ञप्ती.	फॉर्म डीएस-१	मुंबई विप्रकृत मद्यार्क नियम १९५९ अन्वये बंधपत्रांतर्गत भारतामध्ये निर्मित झालेल्या शुद्ध मद्यार्कापासून विप्रकृत मद्यार्क तयार करण्याकरिता आणि वखारीतून विप्रकृत मद्यार्क विक्री करण्याकरिता अनुज्ञप्ती.
२६	मद्य आयात करणे अनुज्ञप्ती.	एल फॉर्म	परदेशातून मद्य आयात करण्यासाठी व त्याचे वितरण करण्यासाठी सदर अनुज्ञप्ती देण्यात येते.
२७	मद्य आयात करणे अनुज्ञप्ती.	फॉर्म “के” नोंदणी प्रमाणपत्र मंजूरी	महाराष्ट्र विदेशी मद्य (आयात व निर्यात), नियम, १९६३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्याव्यतिरिक्त इतर राज्यातील भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य/बीअर/वाईन उत्पादकांना त्यांच्या ब्रॅन्डची महाराष्ट्रात विक्री करण्याकरिता.
२८	किरकोळ विक्री अनुज्ञप्ती	फॉर्म-एफएल-४-ए	विशेष कार्यक्रमाकरिता देण्यात येणारी तात्पुरती अनुज्ञप्ती
२९	मळी आयात अनुज्ञप्ती	फॉर्म एम-४	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी आयात करण्याकरिता अनुज्ञप्ती
३०	मळी निर्यात अनुज्ञप्ती	फॉर्म एम-५	मुंबई मळी नियम १९५५ अंतर्गत मळी निर्यात करण्याकरिता अनुज्ञप्ती
३१	मद्य सेवन परवाना	फॉर्म-एफएल-एक्स-सी	मुंबई विदेशी मद्य नियम, १९५३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्यात विदेशी मद्य आणि देशी मद्य खरेदी, बाळगणे, वाहतूक आणि पिण्याकरिता वार्षिक अथवा आजीवन परवाना मंजूर करणे.
३२	मद्य सेवन परवाना	फॉर्म-एफएल-एफ	मुंबई विदेशी मद्य नियम, १९५३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्यात विदेशी मद्य खरेदी, बाळगणे, वाहतूक आणि पिण्याकरिता एकदिवसीय परवाना मंजूर करणे.
३३	मद्य सेवन परवाना	फॉर्म-सीएल-सी	मुंबई विदेशी मद्य नियम, १९५३ अंतर्गत महाराष्ट्र राज्यात देशी मद्याची खरेदी बाळगणे, वाहतूक आणि पिण्याकरिता एकदिवसीय परवाना मंजूर करणे

मळीव्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून / धान्यापासून मद्यार्क निर्मितीकरिता मंजूर करण्यात आलेल्या कार्यरत नमुना "I" अनुज्ञप्तीची यादी

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	फॉर्म "आय" Form "I" अनु. क्र.	उत्पादन क्षमता ब. लि. (वार्षिक) (लाखात) Production Capacity KLPD Bulk Litre (Yearly) Lakhs	उत्पादन क्षमता ब. लि. (वार्षिक) (लाखात) Production Capacity KLPD Bulk Litre (Yearly) Lakhs
1	2	3	4	5
१	मे. साऊथ सीज डिस्टिलरी अॅण्ड ब्रेवरीज, ठाणे	१	१५	४५
1	M/s. South Seas Distillery Pvt. Ltd., Thane.	1	15	45
२	मे. परनॉड रिकार्ड इंडिया प्रा. लि., नाशिक (सिग्राम डिस्टिलरी), (माल्ट स्पिरिट).	२	७३	२१९
2	M/s. Pernod Rocord India Pvt. Ltd., Nashik (Cigram Distillery). (Malt Spirit)	2	73	219
३	मे. विराज अल्कोहोल अॅण्ड अलाइड इंड. लि., सांगली.	६	३०	९०
3	M/s. Viraj Alcohol and Allied Ind., Sangli.	6	30	90
४	मे. अल्कोप्लस प्रोड्यूसर्स प्रा. लि., जि. लातूर.	७	६०	१८०
4	M/s. Alkoplus Producers Pvt. Ltd., Latur.	7	60	180
५	मे. आनंद डिस्टिलरी प्रा. लि., अमरावती.	८	१५	४५
5	M/s. Aanand Distillery Pvt. Ltd., Amravati.	8	15	45
६	मे. एडलर्स बायोएनर्जी लि., उस्मानाबाद.	११	३०	९०
6	M/s. Adlers Bio Energy Pvt. Ltd., Usmanabad.	11	30	90
७	मे. ग्रेनॉच इंडस्ट्रिज लि., औरंगाबाद.	१२	१००	३००
7	M/s. Grainotch Industries Ltd., Aurangabad.	12	100	300
८	मे. यशराज इथेनॉल प्रोसेसिंग प्रा. लि., सातारा.	१३	४५	१३५
8	M/s. Yashraj Ethanol Processing Pvt. Ltd., Satara.	13	45	135
९	मे. व्यंकटेश्वरा बायोरिफायनरीज् अॅण्ड प्रा. लि., जि. सांगली.	१७	३०	९०
9	M/s. Venketshwra Bioriphanerigi and Pvt. Ltd., district Sangli	17	30	90
१०	मे. रॅडीको एनव्ही डिस्टिलरीज महाराष्ट्र लि., जि. औरंगाबाद.	१९	६०	१८०
10	M/s. Radico Navi Distillery Ltd., district Aurangabad.	19	60	180
११	मे. सासवड माळी शुगर फॅक्टरी लि., जि. सोलापूर.	२०	३०	९०
11	M/s. Saswad Mali Sugar Factory Ltd., district Solapur.	20	30	90
१२	मे. पायोनियर डिस्टिलरी लि., जिल्हा नांदेड.	२१	६०	१८०
12	M/s. Pioneer Distillery Ltd., district Nanded.	21	60	180
१३	मे. टिळकनगर इंडस्ट्रिज लि., जि. अहमदनगर.	२२	१०५	३००
13	M/s. Tilakanagar Industries Ltd., district Ahmednagar.	22	105	300
१४	मे. विठ्ठल डिस्टिलरीज लि., जि. उस्मानाबाद.	२३	४५	१३५
14	M/s. Vitthal Distillery Ltd., district Usmanabad.	23	45	135

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	फॉर्म "आय" Form "I" अनु. क्र.	उत्पादन क्षमता ब. लि. (वार्षिक) (लाखात) Production Capacity KLPD Bulk Litre (Yearly) (Lakhs)	
1	2	3	4	5
१५	मे. युनायटेड स्पिरिटस् लि., जि. नाशिक (माल्ट स्पिरिट), M/s. United Spirities Ltd., district Nashik (Malt Spirit).	२४ 24	३० 30	९० 90
१६	मे. प्रिविलेज इंडस्ट्रिज लि., जि. सातारा. M/s. Privillage Industries Ltd., district Satara.	२७ 27	१०५ 105	३०० 300
१७	मे. व्हिक्टोरिया अॅग्रो फुड प्रोसेसिंग लि., जि. लातूर. M/s. Privillage Agro Food Procecing Ltd., district Latur.	२८ 28	६० 60	१८० 180
१८	मे. पायोनिर इंडस्ट्रिज लि., बाळापूर, तालुका धर्माबाद, जि. नांदेड, (माल्ट स्पिरिट) M/s. Pionear Industries Ltd., Balapur, taluka Dharmabad, district Nanded. (Malt Spirit).	३१ 31	१३५ 135	३६० 360
१९	मे. असोसिएट्स वाईन्स प्रा. लि., बारामती, पुणे. (माल्ट स्पिरिट). M/s. Associates Wines Pvt. Ltd., Baramati, Pune. (Malt Spirit).	३३ 33	६० 60	१८० 180
२०	मे. कोकण अॅग्रो मरिन इंडस्ट्रिज प्रा. लि., औरंगाबाद. M/s. Kokan Agro Industries Pvt. Ltd., Aurangabad.	३४ 34	३० 30	९० 90
२१	मे. डेक्कन शुगर प्रा. लि., बाबरगाव, ता. गंगापूर, जि. औरंगाबाद. M/s. Deccan Sugar Pvt. Ltd., Babargaon, taluka Gangapur, district Aurangabad.	३६ 36	४० 40	१२० 120
२२	मे. सॅच्युरी वाईन्स प्रा. लि., बारामती, पुणे (बार्लीपासून). M/s. Centurei Wines Pvt. Ltd., Baramati, Pune, (From Barli).	३५ 35	१० 10	३० 30
२३	मे. करण डिस्टीलरी प्रा. लि. भंडारा M/s Karan Distillery Pvt. Ltd., Bhandare	४ 4	३० 30	९० 90
२४	मे. मेहेर डिस्टीलरी, पालघर M/s. Meher Distillery, Palghar	८ 8	१५ 15	४५ 45
		एकूण	--	१२१३
		Total	--	३५६४
				1213
				3564

विवरणपत्र "अ"

मळीपासून मद्यार्क निर्मितीसाठी कार्यरत असलेल्या नमुना "I" अनुज्ञप्ती घटकांची यादी

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	अनुज्ञप्ती क्रमांक Licence No.	उत्पादन केएलपीडी Production KLPD	वार्षिक उत्पादन क्षमता ब. लि. Yearly Production Capacity Bulk Litre
१	२	३	४	५
१	मे. ज्युबिलंट इन्ग्रेविया लि., निंबुत, निरा, तालुका बारामती, जि. पुणे	१	१४५	४३५
1	M/s. Jubilant Ingreviya Ltd., Nimbut, taluka Baramati, district Pune	1	145	435
२	मे. सत्यम डिस्टीलरीज अँड इंडस्ट्रीज, अहमदनगर	२	१५०	४५०
2	M/s. Satyam Distilleries and Industries Pvt. Ltd., Ahmednagar	2	150	450
३	मे. कृष्णा स. सा. का. लि., रेठरे बु ॥, पो. शिवनगर, तालुका कराड, जिल्हा सातारा (मे. यशवंतराव मोहिते स. सा. का. लि.,).	४	९५	२८५
3	M/s. Krishna S. S. K. Ltd., Rethare Bk., Post Shivanagar, taluka Karad, district Satara. (M/s. Yashwantrao Mohite S. S. K. Ltd.).	4	95	285
४	मे. औरंगाबाद डिस्टिलरी प्रा. लि., वालचंदनगर, पुणे	६	३३.३३	२७०
4	M/s. Aurangabad Distillery Pvt. Ltd., Walchandnagar, Pune	6	33.33	270
५	मे. वसंतदादा शेतकरी स. सा. का. लि., जिल्हा सांगली	८	४५	१३५
5	M/s. Vasantdada Shetkari S. S. K. Ltd., district Sangli	8	45	135
६	मे. श्रीदत्त शेतकरी स. सा. का. लि., तालुका शिरोळ, जिल्हा कोल्हापूर	१०	६०	१८०
6	M/s. Shridatta Shetkari S. S. K. Ltd., taluka Shirol, district Kolhapur	10	60	180
7	मे. सहकार महर्षी शंकरराव कोल्हे स. सा. का. लि., तालुका कोपरगाव, जिल्हा अहमदनगर	११	७५	२२५
7	M/s. Sahakar Maharshi Shankarrao Kolhe S. S. K. Ltd., taluka Kopergaon, district Ahmednagar.	11	75	225
८	मे. मुळा स. सा. का. लि., सोनाई, तालुका नेवासा, जिल्हा अहमदनगर	१२	३०	३००
8	M/s. Mula S. S. K. Ltd., Sonai, taluka Nevasa, district Ahmednagar	12	30	300
९	मे. राजारामबापू पाटील स. सा. का. लि., राजारामनगर, पो. साखराळे, तालुका वाळवा, जिल्हा सांगली.	१३	७५	२२५
9	M/s. Rajarambapu Patil S. S. K. Ltd., Rajaramnagar, post Sakharale, taluka Walva, district Sangli.	13	75	225
१०	मे. सातपुडा तापी परिसर स. सा. का. लि., पुरुषोत्तमनगर, शहादा, जिल्हा नंदुरबार	१४	७५	२२५
10	M/s. Satpuda Tapi Parisar S. S. K. Ltd., Purushottamnagar, Shahada, district Nandurbar.	14	75	225
११	मे. विकासरत्न विलासराव देशमुख स. सा. का. लि., विलासनगर, जिल्हा लातूर	१५	३०	९०
11	M/s. Vikasratna Vilasrao Deshmukh S. S. K. Ltd., Vilasnagar, district Latur	15	30	90
१२	मे. ब्रीमा सागर महाराष्ट्र डिस्टिलरी प्रा. लि., श्रीपूर, तालुका माळशिरस, जिल्हा सोलापूर.	१६	४३.३३	१३०
12	M/s. Breema Sagar Maharashtra Distilary Pvt. Ltd., Shripur, taluka Malshiras, district Solapur.	16	43.33	130

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
१३	मे. कर्मवीर शंकरराव काळे स. सा. का. लि., पोस्ट कोळपेवाडी, तालुका कोपरगाव, जिल्हा अहमदनगर (मे. कोपरगाव स. सा. का. लि.).	१७	३०	९०
13	M/s. Karmaveer Shankarrao Kale S. S. K. Ltd., post Kolpewadi, taluka Kopargaon, district Ahmednagar (M/s. Kopargaon S. S. K. Ltd.).	17	30	90
१४	मे. देशभक्त रत्नाप्पण्णा कुंभार, पंचगंगा स. सा. का. लि., गंगानगर, तालुका इचलकरंजी, जिल्हा कोल्हापूर.	१८	४५	१३५
14	M/s. Deshbhakta Ratnapanna Kumbhar, Panchganga S. S. K. Ltd., Ganganagar, taluka Ichalkaranji, district Kolhapur.	18	45	135
१५	मे. कुंभी कासारी स. सा. का. लि., कुडीत्रे, तालुका करवीर, जिल्हा कोल्हापूर	१९	३०	९०
15	M/s. Kumbhi Kasari S. S. K. Ltd., Kuditry, taluka Karveer, district Kolhapur	19	30	90
१६	मे. टिळकनगर इंडस्ट्रिज लि., पोस्ट टिळकनगर, बेलापूर रेल्वे स्टेशन, जि. अहमदनगर.	२०	६०	१८०
16	M/s. Tilaknagar Industries Ltd., post Tilaknagar, Belapur Railway Station, district Ahmednagar.	20	60	180
१७	मे. रॅडिको एनव्ही डिस्टिलरी महाराष्ट्र लि., एम.आय.डी.सी., शेंद्रे इंडस्ट्रियल इस्टेट, तालुका, जिल्हा औरंगाबाद.	२१	१४०	४२०
17	M/s. Radico NV Distilary Maharashtra Ltd., M.I.D.C., Shendre Industrial Estate, taluka, district Aurangabad.	21	140	420
१८	मे. सहायद्री स. सा. का. लि., यशवंतनगर, तालुका कराड, जिल्हा सातारा.	२२	१४५	४३५
18	M/s. Sahyadri Shetkari S. S. K. Ltd., Yashwantnagar, taluka Karad, district Satara.	22	145	435
१९	सहकार महर्षी शिवाजीराव नारायणराव नागावडे, पोस्ट श्रीगोंदा, जिल्हा अहमदनगर	२४	३०	९०
19	Sahakar Mashrdhi Shivajirav Narayanrav Nagavade, post Shrigonda, district Ahmednagar.	24	30	90
२०	मे. पद्मश्री डॉ. विठ्ठलराव विखे-पाटील स. सा. का. लि., प्रवरानगर, तालुका श्रीरामपूर, जिल्हा अहमदनगर.	२५	९०	२७०
20	M/s. Padmashree Dr. Vitthalrao-Vikhe Patil S. S. K. Ltd., Pravaranagar, taluka Shrirampur, district Ahmednagar.	25	90	270
२१	मे. भोगावती स. सा. का. लि., परिते, तालुका करवीर, जिल्हा कोल्हापूर	२७	४५	१३५
21	M/s. Bhogawati S. S. K. Ltd., Parite, taluka Karveer, district Kolhapur	27	45	135
२२	मे. सिद्धेश्वर स. सा. का. लि., कामथे, पोस्ट टिकेकरवाडी, जिल्हा सोलापूर	२८	४५	१३५
22	M/s. Siddheshwar S. S. K. Ltd., Kamathe, post Tikekarwadi, district Solapur	28	45	135
२३	मे. सहकार महर्षी शंकरराव मोहिते-पाटील स. सा. का. लि., शंकरनगर, अकलूज, जि. सोलापूर.	२९	६०	१८०
23	M/s. Sahakar Maharshi Shankarrao Mohite-Patil S. S. K. Ltd., Shankarnagar, Akulj, district Solapur.	29	60	180
२४	मे. माळेगाव स. सा. का. लि., शिवनगर, तालुका बारामती, जिल्हा पुणे	३१	६३.३३	१९०
24	M/s. Malegaon S. S. K. Ltd., Shivanagar, taluka Baramati, District Pune	31	63.33	190
२५	मे. सहकार महर्षी भारुसाहेब थोरात स. सा. का. लि., अमृतनगर, तालुका संगमनेर, जिल्हा अहमदनगर.	३३	४०	१२०
25	M/s. Sahakar Maharshi Bhausaheb Thorat S. S. K. Ltd., Amrutnagar, taluka Sangamner, district Ahmednagar.	33	40	120

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
२६	मे. सिद्धेश्वर स. सा. का. लि., माणिकनगर, तालुका सिल्लोड, जि. औरंगाबाद	३७	९०	१८०
26	M/s. Sddhishwera S. S. K. Ltd., Maniknagar, taluka Sillod, district Aurangabad.	37	90	180
२७	(मे. ज्ञानेश्वर स. सा. का. लि., पोस्ट भेंडे, तालुका नेवासा, जिल्हा अहमदनगर) मे. लोकनेते मारुतराव घुले पाटील ज्ञानेश्वर स. सा. का. तालुका नेवासा, जिल्हा अहमदनगर).	३८	३०	९०
27	(M/s. Dnyaneshwar S. S. K. Ltd., post Bhende, taluka Nevasa, district Ahmednagar), M/s. Lokanete Maruttrao Ghule Patil, Dnyaneshwar S. S. K. Ltd., post Bhende, taluka Nevasa, district Ahmednagar.	38	30	90
२८	मे. दौलत शेतकरी स. सा. का. लि., हलकर्णी, तालुका चंदगड, जिल्हा कोल्हापूर	३९	३०	९०
28	M/s. Daulat Shetkari S. S. K. Ltd., Halkarni, taluka Chandgad, district Kolhapur.	39	30	90
२९	मे. तात्यासाहेब कोरे स. सा. का. लि., वारणानगर, तालुका पन्हाळा, जिल्हा कोल्हापूर	४०	६०	१८०
29	M/s. Tatyasaheb Kore S. S. K. Ltd., Warnanagar, taluka Panhala, district Kolhapur.	40	60	180
३०	मे. अजिंक्यतारा स. सा. का. लि., शाहूनगर, शेंद्रे, जिल्हा सातारा	४१	३०	९०
30	M/s. Ajinkyatara S. S. K. Ltd., Shahunagar, Shendre, district Satara	41	30	90
३१	मे. श्रीराम स. सा. का. लि., नीरा व्हॅली अर्कशाळा विभाग, फलटण, निरा व्हॅली, जिल्हा सातारा.	४२	३०	९०
31	M/s. Shriram S. S. K. Ltd., Neera Vally Arkashala Vibhag, Phaltan, Neeravally, district Satara.	42	30	90
३२	मे. युनायटेड स्पिरिट लि., इंडस्ट्रियल एरिया, चिखलठाणा, जिल्हा औरंगाबाद	४३	४५	१३५
32	M/s. United Spirit Ltd., Industrial Area, Chikhalthana, district Aurangabad	43	45	135
३३	मे. शंकर स. सा. का. लि., सदाशिवनगर, तालुका माळशिरस, जिल्हा सोलापूर	४५	३०	९०
33	M/s. Shankar S. S. K. Ltd., Sadashivnagar, taluka Malshiras, district Solapur	45	30	90
३४	मे. कर्मयोगी अंकुशराव टोपे समर्थ स. सा. का. लि., अंबड, पोस्ट वाडीगोद्री, तालुका अंबड, जिल्हा जालना.	४६	३०	९०
34	M/s. Karmayogi Ankushrao Tope Samarth S. S. K. Ltd., Ambad, post Wadigodri, taluka Ambad, district Jalna.	46	30	90
३५	मे. पूर्णा स. सा. का. लि., बसमतनगर, जिल्हा हिंगोली	४९	३०	९०
35	M/s. Purna S. S. K. Ltd., Basmatnagar, district Hingoli.	49	30	90
३६	मे. किसनवीर सातारा स. सा. का. लि., भुईंज, पोस्ट किसनवीरनगर, तालुका वाई, जिल्हा सातारा.	५०	३०	९०
36	M/s. Kisanveer Satara S. S. K. Ltd., Bhuinj, post Kisanveernagar, taluka Wai, district Satara.	50	30	90
३७	मे. वैभव लिंकर प्रा. लि., मसळापेन, केशवनगर, जिल्हा वाशिम	५२	३०	९०
37	M/s. Vaibhav Likar Pvt. Ltd., Masalapen, Keshavnagaar, district Washim	52	30	90
३८	मे. श्रीगणेश स. सा. का. लि., गणेशनगर, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर	५३	३०	९०
38	M/s. Ganesh S. S. K. Pvt. Ltd., Ganeshnagar, taluka Kopergaon, district Ahmednagar.	53	30	90
३९	मे. साऊथ कोकण डिस्टिलरीज, इन्सुली, तालुका सावंतवाडी, जिल्हा सिंधुदुर्ग	५५	१५	४५
39	M/s. South Kokan Distilary, Insuli, taluka Sawantwadi, district Sindhudurga	55	15	45

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
४०	मे. अशोक स. सा. का. लि., कोरेगाव, तालुका श्रीरंगपूर, जिल्हा अहमदनगर	५६	६०	१८०
40	M/s. Ashok S. S. K. Ltd., Koregaon, taluka Shrirangpur, district Ahmednagar	56	60	180
४१	मे. जयभवानी स. सा. का. लि., शिवाजीनगर, पोस्ट गेवराई, तालुका गेवराई, जिल्हा बीड.	५७	३०	९०
41	M/s. Jaibhavani S. S. K. Ltd., Shivajinagar, post Gevrai, taluka Gevrai, district Beed.	57	30	90
४२	मे. पायोनियर डिस्टिलरी प्रा. लि., बेलापूर व्हिलेज, धर्माबाद, तालुका बिलोली, जि. नांदेड.	५८	१००	३००
42	M/s. Pioneer Distilleries Pvt. Ltd., Belapur Village, Dharmabad, taluka Biloli, district Nanded.	58	100	300
४३	मे. आंबेजोगाई स. सा. का. लि., अंबासाखर, जिल्हा बीड	५९	३०	९०
43	M/s. Ambejogai S. S. K. Ltd., Ambasakhar, district Beed	59	30	90
४४	मे. सागर इंडस्ट्रिज अॅण्ड डिस्टिलरीज प्रा. लि., पोस्ट घाने, तालुका चांदवड, जिल्हा नाशिक.	६१	१००	३००
44	M/s. Sagar Industries and Distilleries Pvt. Ltd., Dyane, taluka Chandwad, district Nashik.	61	100	300
४५	मे. कोल्हापूर शुगर मिल्स लि., कसबा-बावडा, जिल्हा कोल्हापूर	६२	६०	१८०
45	M/s. Kolhapur Sugar Mills Ltd., Kasba-Bavada, district Kolhapur	62	60	180
४६	मे. श्री छत्रपती शाहू स. सा. का. लि., कागल, श्रीमंत जयसिंगराव घाटगे भवन, तालुका कागल, जिल्हा कोल्हापूर.	६३	६०	१८०
46	M/s. Shri Chatrapati Shahu S. S. K. Ltd., Kagal, Shrimant Jaising Ghatge Bhavan, taluka Kagal, district Kolhapur.	63	60	180
४७	मे. विश्वासराव नाईक स. सा. का. लि., यशवंतनगर, चिखली, तालुका शिराळा, जिल्हा सांगली.	६४	४५	१३५
47	M/s. Vishwasrao Naik S. S. K. Ltd., Yashwantnagar, Chikhali, taluka Shirala, district Sangli.	64	45	135
४८	मे. वैद्यनाथ स. सा. का. लि., परळी वैजनाथ, जिल्हा बीड	६५	४५	१३५
48	M/s. Vaidyanath S. S. K. Ltd., Parali Vajinath, district Beed	65	45	135
४९	मे. करण शुगर्स प्रा. लि., हेरवाड, तालुका शिरोळ, जिल्हा कोल्हापूर	६६	३०	९०
49	M/s. Karan Sugar's Pvt. Ltd., Herwad, taluka Shirol, district Kolhapur	66	30	90
५०	मे. विठ्ठलराव शिंदे स. सा. का. लि., गंगामाईनगर, पिंपळनेर, तालुका माढा, जि. सोलापूर.	६७	१५०	४५०
50	M/s. Vitthalrao Shinde S. S. K. Ltd., Gangamainagar, Pimpalner, taluka Madha, district Solapur.	67	150	450
५१	मे. विघ्नहर स. सा. का. लि., निवृत्तीनगर, धालेवाडी, पोस्ट शिरोली बुद्रुक, तालुका जुन्नर, जि. पुणे.	६९	६५	१९५
51	M/s. Vighnhar S. S. K. Ltd., Nivruttinagar, Dhalewadi, post Shirol Bk., taluka Junnar, district Pune.	69	65	195
५२	मे. भाऊराव चव्हाण स. सा. का. लि., लक्ष्मीनगर, देवगाव-येळेगाव, अर्धापूर, जिल्हा नांदेड.	७०	६०	१८०
52	M/s. Bhaurao Chavan S. S. K. Ltd., Laxminagar, Devgaon-Yelegaon, Ardhapur, district Nanded.	70	60	180

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
५३	मे. विलास स. सा. का. लि., वैशालीनगर, निवळी, जिल्हा लातूर	७१	६०	१८०
53	M/s. Vikas S. S. K. Ltd., Vaishalinagar, Nivali, district Latur	71	60	180
५४	मे. सासवड माळी शुगर फॅक्टरी लि., माळीनगर, जिल्हा सोलापूर	७२	६०	१८०
54	M/s. Saswad Mali Sugar Factory Ltd., Malinagar, district Solapur	72	60	180
५५	मे. डॉ. पतंगराव कदम सोनहिरा स. सा. का. लि., मोहनराव कदमनगर (वांगी), तालुका कडेगाव, जिल्हा सांगली.	७३	३०	९०
55	M/s. Dr. Patangrao Kadam Sonhira S. S. K. Ltd., Mohanrao Kadamnagar (Vangi), taluka Kadegaon, district Sangli.	73	30	90
५६	मे. मानस अॅग्रो इंडस्ट्रिज अॅण्ड इन्फ्रा. लि., खुर्सापूर (बेला), नागपूर-चंद्रपूर रोड, तालुका उमरेड, जिल्हा नागपूर (मे. पूर्वी साखर कारखाना लि.).	७५	१३५	४०५
56	M/s. Manas Agro Industries and Infra. Ltd., Khursapur (Bela), Nagpur-Chandrapur Road, taluka Umardhed, district Nagpur (M/s. Purni Sakhar Karkhana Ltd.).	75	135	405
५७	मे. कर्मयोगी शंकररावजी पाटील स. सा. का. लि., महात्मा फुलेनगर (बीजवडी), तालुका इंदापूर, जिल्हा पुणे.	७६	३०	९०
57	M/s. Karmayogi Shankarraoji Patil S. S. K. Ltd., Mahatma Phulenagar (Beejvadi), taluka Indapur, district Pune.	76	30	90
५८	मे. गंगामाई इंडस्ट्रिज अॅण्ड कन्स्ट्रक्शन लि., मौजे नजिक, बाभुळगाव, पोस्ट राक्षी, तालुका शेवगाव, जिल्हा अहमदनगर (हरिनगर, घाटनांद्रा, तालुका सिल्लोड, जिल्हा औरंगाबाद येथून स्थलांतरित).	७७	४००	१२००
58	M/s. Gangamai Industries and Construction Ltd., Mouje Najik, Babhulgaon, post Rakshi, taluka Shevgaon, district Ahmednagar (Harinagar, Ghatnandra, taluka Sillod, district Aurangabad).	77	400	1200
५९	मे. नॅचरल शुगर अॅण्ड अलाईड इंड. लि., साईनगर, रांजणी, तालुका कळंब, जिल्हा उस्मानाबाद.	७८	१५०	४५०
59	M/s. Natural Sugar and alide Ind. Ltd., Sainagar, Ranjani, taluka Kalamb, district Usmanabad.	78	150	450
६०	मे. श्री. विठ्ठल स. सा. का. लि., वेणूनगर, तालुका पंढरपूर, जिल्हा सोलापूर	७९	४५	१३५
60	M/s. Shri. Vitthal S. S. K. Ltd., Venunagar, taluka Pandharpur, district Solapur	79	45	135
६१	मे. सोमेश्वर स. सा. का. लि., सोमेश्वरनगर, बारामती, जिल्हा पुणे	८१	३०	९०
61	M/s. Someshwar S. S. K. Ltd., Someshwarnagar, Baramati, district Pune	81	30	90
६२	मे. जरंडेश्वर स. सा. का. लि., चिमणगाव, तालुका कोरेगाव, जिल्हा सातारा (मे. लक्ष्मी ऑर्गेनिक.)	८२	३०	९०
62	M/s. Jarandeshwar S. S. K. Ltd., Chimangaon, taluka Koregaon, district Satara. (M/s. Lakshmi Organic).	82	30	90
६३	मे. बारामती अॅग्रो लि., शेटफळगडे, तालुका इंदापूर, जिल्हा पुणे	८३	५००	१५००
63	M/s. Baramari Agro Ltd., Shetphalgade, taluka Indapur, district Pune	83	500	1500
६४	मे. लोकनेते बाबुराव पाटील स. सा. का. लि., लक्ष्मीनगर, अ नगर, तालुका मोहोळ, जिल्हा सोलापूर.	८५	३०	९०
64	M/s. Loknete Baburao Patil S. S. K. Ltd., Laxminagar, A Nagar, taluka Mohol, district Solapur.	85	30	90
६५	मे. नीरा भीमा स. सा. का. लि., शहाजीनगर, पोस्ट रेडणी, तालुका इंदापूर, जिल्हा पुणे.	८६	३०	९०
65	M/s. Neera Bhima S. S. K. Ltd., Sahajinagar, post Redani, taluka Indapur, district Pune.	86	30	90

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
६६	मे. सहकार शिरोमणी वसंतराव काळे स. सा. का. लि., चंद्रभागानगर, पोस्ट भाळवणी, तालुका पंढरपूर, जिल्हा सोलापूर.	८७	३०	९०
66	M/s. Sahakar Shiramani Vasantrao Kale S. S. K. Ltd., Chandrabhaganagar, post Bhalavani, taluka Pandharpur, district Solapur.	87	30	90
६७	मे. रावसाहेबदादा पवार, घोडगंगा स. सा. का. लि., रावसाहेबनगर, न्हावरे, तालुका शिरूर, जिल्हा पुणे.	८८	३०	९०
67	M/s. Raosahebada Pawar, Ghodganga S. S. K. Ltd., Raosaheb Nagar, Nhavare, taluka Shirur, district Pune.	88	30	90
६८	मे. लोकमंगल अॅग्रो इंडस्ट्रिज लि., सुभाषनगर, मु. पो. बीबी दारफळ, तालुका उत्तर सोलापूर, जिल्हा सोलापूर.	८९	८०	२४०
68	M/s. Lokmangal Agro Industries Ltd., Subhashnagar, at post Bibi Darphal, taluka North Solapur, district Solapur.	89	80	240
६९	मे. दौंड शुगर लि., आलेगाव (कदमवस्ती) तालुका दौंड, जिल्हा पुणे	९०	१२०	३६०
69	M/s. Daund Sugar Ltd., Alegaon (Kadamvasti), taluka Daund, district Pune	90	120	360
७०	मे. विठ्ठल कॉर्पोरेशन लि. मौजे म्हैसगाव, तालुका माढा, जिल्हा सोलापूर	९१	७०	२१०
70	M/s. Vitthal Corporation Ltd. Mouje Maisgaon, taluka Madha, district Solapur.	91	70	210
७१	मे. लोकनेते सुंदररावजी सोळंके स. सा. का. तेलगाव, तालुका माजलगाव, जि. बीड (मे. माजलगाव स. सा. का. लि., तेलगाव, तालुका माजलगाव, जिल्हा बीड).	९२	९०	२७०
71	M/s. Loknete Sundarravji Solanke S. S. K. Ltd., Telgoan, taluka Majalgaon, district Beed, (M/s. Majalgaon S. S. K. Ltd., Telgaon, taluka Majalgaon, district Beed.	92	90	270
७२	मे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स. सा. का. लि., अरविंदनगर, केशेगाव, तालुका, जिल्हा उस्मानाबाद.	९४	६०	१८०
72	M/s. Dr. Babasaheb Ambedkar S. S. K. Ltd., Arvindnagar, Keshegaon, taluka, district Usmanabad.	94	60	180
७३	मे. गंगाखेड शुगर अॅण्ड एनर्जी लि., विजयनगर, मखाणी, जिल्हा परभणी	९५	६०	१८०
73	M/s. Gangakhed Sugar and Energy Ltd., Vijaynagar, Makhani, district Parbhani	95	60	180
७४	मे. श्री पांडुरंग स. सा. का. लि., श्रीपूर, तालुका माळशिरस, जिल्हा सोलापूर	९६	९०	२७०
74	M/s. Shree Pandurang S. S. K. Ltd., Shripur, taluka Malshiras, district Solapur	96	90	270
७५	मे. रेणा स. सा. का. लि., दिलीपनगर, निवाडा, तालुका रेणापूर, जिल्हा लातूर	९७	३०	९०
75	M/s. Rena S. S. K. Ltd., Dilipnagar, Nivada, taluka Renapur, district Latur	97	30	90
७६	मे. साईकृपा साखर कारखाना लि., हिरडगाव, तालुका श्रीगोंदा, जिल्हा अहमदनगर	९८	६०	१८०
76	M/s. Saikrupa Sakhar Karkhana Ltd., Hiradgaon, taluka Shrigonda, district Ahmednagar.	98	60	180
७७	मे. श्रीनाथ म्हस्कोबा साखर कारखाना लि., श्रीनाथनगर, पटेगण, पोस्ट राहू, तालुका दौंड, जिल्हा पुणे.	९९	३०	९०
77	M/s. Shreenath Mhaskoba Sakhar Karkhana Ltd., Shreenathnagar, Pategaon, post Rahu, taluka Daund, district Pune.	99	30	90
७८	मे. अंबालिका शुगर प्रा. लि., कर्जत, तालुका कर्जत, जिल्हा अहमदनगर	१००	१५०	४५०
78	M/s. Ambalika Sugar Pvt. Ltd., Karjat, taluka Karjat, district Ahmednagar	100	150	450
७९	मे. सरसेनापती संताजी घोरपडे स. सा. का. लि., बेळेवाडी, काळम्मा, तालुका कागल, जिल्हा कोल्हापूर.	१०१	३०	१५०
79	M/s. Sarsenapati Santaji Ghorpade S. S. K. Ltd., Belewadi, Kamma, taluka Kagal, district Kolhapur.	101	30	150

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
८०	मे. दालमिया शुगर प्रा. लि. (श्री दत्त साखर कारखाना) आसुर्ले पार्ले, तालुका पन्हाळा, जिल्हा कोल्हापूर.	१०३	१२०	३६०
८०	M/s. Dalmiya Sugar Pvt. Ltd. (Shree Datta Sakhar Karkhana) Aasurle Parle, tauka Panhala, district Kolhapur.	103	120	360
८१	मे. उदगीर शुगर अँड पॉवर लि., बामणी (पारे), तालुका खानापूर, जिल्हा सांगली	१०४	३०	९०
८१	M/s. Udgir Sugar and Power Ltd., Bamani (Pare), taluka Khanapur, district Sangli.	104	30	90
८२	मे. ग्रीन पॉवर शुगर लि., गोपूज, तालुका खटाव, जिल्हा सातारा	१०५	४५	१३५
८२	M/s. Green Power Sugar Ltd., Gopuj, taluka Khatav, district Satara	105	45	135
८३	मे. डेक्कन शुगर प्रा. लि., गुंज सावना, तालुका महागाव, जिल्हा यवतमाळ	१०६	४५	१३५
८३	M/s. Deccan Sugar Pvt. Ltd., Gunj Savana, taluka Mahagaon, district Yavatmal	106	45	135
८४	मे. इंद्रेश्वर शुगर मिल्स लि., मु. पो. उपळाई (ठो.), तालुका बार्शी, जिल्हा सोलापूर	१०७	४५	१३५
८४	M/s. Indreshwar Sugar Mills Ltd., at post Uplai (Tho.) taluka Barshi, district Solapur.	107	45	135
८५	मे. खंडोबा डिस्टिलरीज लि., एमआयडीसी, टेंभूर्णी, तालुका माढा, जिल्हा सोलापूर	१०८	१५०	४५०
८५	M/s. Khandoba Distilleries Ltd., MIDC, Tembhurni, taluka Madha, district Solapur.	108	150	450
८६	मे. भैरवनाथ शुगर वर्क्स लि., सोनारी, तालुका परांडा, जिल्हा उस्मानाबाद	१०९	३०	९०
८६	M/s. Bhairavnath Sugar Works Ltd., Sonari, taluka Paranda, district Usmanabad.	109	30	90
८७	मे. श्री. मकाई स. सा. का. लि., भिलारवाडी, तालुका करमाळा, जिल्हा सोलापूर	११०	३०	९०
८७	M/s. Shree Makai S. S. K. Ltd., Bhilarwadi, taluka Karmala, district Solapur	110	30	90
८८	मे. पद्मभूषण क्रांतिवीर डॉ. नागनाथअण्णा नायकवडी हुतात्मा किसन अहिर स. सा. का. लि., वाळवे, तालुका वाळवा, जिल्हा सांगली.	१११	३०	९०
८८	M/s. Padmabhushan Krantiveer Dr. Nagnathanna Naikwadi Hutatma Kisan Ahir S. S. K. Ltd., Walve, taluka Walva, district Sangli.	111	30	90
८९	मे. जकराया शुगर लि., गट नंबर ६१/१-अ, मौजे वटवटे, तालुका मोहोळ, जि. सोलापूर	११२	१२०	३६०
८९	M/s. Jakaraya Sugar Ltd., Gat No. 61/1-A, Mouje Vatvate, taluka Mohol, district Solapur.	112	120	360
९०	मे. श्रीनाथ म्हस्कोबा साखर कारखाना लि., श्रीनाथनगर, पटेगण, पो. राहू, तालुका दौंड, जिल्हा पुणे.	११३	३०	९०
९०	M/s. Shrinath Mhaskoba Sakhar Karkhana Ltd., Shrinathnagar, Pategan, post Rahu, taluka Daund, district Pune.	113	30	90
९१	मे. शरयु अँग्रो इंडस्ट्रिज लि., गट नंबर २५३/५, मौजे कापशी (मोटेवाडी), तालुका फलटण, जिल्हा सातारा.	११४	१२०	३६०
९१	M/s. Sharayu Agro Industries Ltd., Gat No. 253/5, Mouje Kapshi (Motewadi), taluka Phaltan, district Satara.	114	120	360
९२	मे. क्रांती अग्रणी डॉ. जी. डी. बापू लाड स. सा. का. लि., कुंडल, ता. पलूस, जि. सांगली.	११५	६०	१८०
९२	M/s. Kranti Agrani Dr. G. D. Bapu Lad S. S. K. Ltd., Kundal, taluka Palus, Sangli.	115	60	180
९३	मे. न्यू फलटण शुगर्स वर्क्स डी. डिव्हिजन, सुरवडी, ता. फलटण, जि. सातारा	११६	५०	१५०
९३	M/s. New Phaltan Sugar's Works D. Division, Survadi, taluka Phaltan, Satara	116	50	150
९४	मे. स्वराज इंडिया अँग्रो लि., उपळवे, ता. फलटण, जिल्हा सातारा.	११७	६०	१८०
९४	M/s. Swaraj India Agro Ltd., Upalave, taluka Phaltan, district Satara	117	60	180

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
९५	मे. जयवंत शुगर्स, लि. धावरवाडी, ता. कराड, जिल्हा सातारा	११८	४५	१३५
95	M/s. Jaywant Sugar's Ltd., Dhavarwadi, taluka Karad, district Satara	118	45	135
९६	मे. द्वारकाधीश सा. का. लि., शेवरे, ता. सटाणा, जिल्हा नाशिक	११९	३०	९०
96	M/s. Dwarkadheesh S. K. Ltd., Shevare, taluka Satana, district Nashik	119	30	90
९७	मे. युटोपियन शुगर्स लि., पंतनगर, कचरेवाडी, ता. मंगळवाडी, जिल्हा सोलापूर	१२०	३०	९०
97	M/s. Utopian Sugar's Ltd., Pantanagar, Kachrewadi, taluka Mangalwadi, district Solapur.	120	30	90
९८	मे. सिद्धी शुगर अँड अलाईड इंड. लि., महेशनगर, उजाना, ता. अहमदपूर, जिल्हा लातूर.	१२१	३०	९०
98	M/s. Siddhi Sugar and Alaid Ind. Ltd., Maheshnagar, Ujana, taluka Ahamadpur, district Latur.	121	30	90
९९	मे. येडेश्वरी अग्रो प्रा. लि., पवनसुतनगर, ता. केज, जिल्हा बीड	१२२	१०५	३१५
99	M/s. Yedeshwari Agro Pvt. Ltd., Pawansut Nagar, taluka Kej, district Beed	122	105	315
१००	मे. अथणी शुगर्स लि., सोनवडे-बांबवडे, ता. शाहुवाडी, जिल्हा कोल्हापूर	१२३	९०	२७०
100	M/s. Athani Sugar's Ltd., Sonavade-Bambavade, taluka Shahuwadi, district Kolhapur.	123	90	270
१०१	मे. अगस्ती स. सा. का. लि., अगस्तीनगर, ता. अकोले, जिल्हा अहमदनगर	१२४	३०	९०
101	M/s. Augusti S. S. K. Ltd., Agastinagar, taluka Akole, district Ahmednagar	124	30	90
१०२	मे. गुरुदत्त शुगर्स लि., टाकळीवाडी, ता. शिरोळ, जिल्हा कोल्हापूर	१२५	१५०	४५०
102	M/s. Gurudatta Sugar's Ltd., Takaliwadi, taluka Shirol, district Kolhapur	125	150	450
१०३	मे. जरंडेश्वर शुगर मिल्स प्रा. लि., जिल्हा सातारा	१२६	८०	२४०
103	M/s. Jarandeshwar Sugar Mills Pvt. Ltd., district Satara	126	80	240
१०४	मे. कुंजीर बायो एनर्जी इंडिया, मौ. मिरवाडी, ता. दौंड, जि. पुणे	१२७	६०	१८०
104	M/s. Kujnjir Bio Energy India, Mirwadi, taluka Dound.	127	60	180
१०५	मे. धारशिव साखर कारखाना लि., चोराखळी, ता. कळंब, जि. उस्मानाबाद	१२८	६०	१८०
105	M/s. Dharashiv Sugar Factory Ltd., Chorakhali, taluka Kalamb, district Usamanabad.	128	60	180
१०६	मे. श्री दत्त इंडिया प्रा. लि., साखरवाडी, ता. फलटण, जि. सातारा	१२९	६०	१८०
106	M/s. Shree Datta India Pvt. Ltd., Sakharwadi, taluka Phaltan, district Satara.	129	60	180
१०७	मे. सद्गुरु श्री श्री साखर कारखाना लि., राजेवाडी, ता. आटपाडी, जि. सांगली	१३०	४५	१३५
107	M/s. Sadguru Shree Shree Sugar Factory Ltd., Rajewadi, taluka Aatpadi, district Sangli.	130	45	135
१०८	मे. एन. एस. एल. शुगर्स लि., पवारवाडी, ता. माजलगाव, जि. बीड	१३१	१००	३००
108	M/s. N. S. L. Sugar Pvt. Ltd., Pawarwadi, taluka Majalgaon, district Beed	131	100	300
१०९	मे. जयहिंद शुगर प्रा. लि., आचेगाव, ता. द. सोलापूर, जि. सोलापूर	१३२	४५	१३५
109	M/s. Jayhind Sugar Pvt. Ltd., Achegaon, taluka South Solapur, district Solapur	132	45	135
११०	मे. कंचेश्वर शुगर लि., मंगळूर, ता. तुळजापूर, जि. उस्मानाबाद	१३३	४५	१३५
110	M/s. Kancheshwar Sugar Pvt. Ltd., Manglur, taluka Tuljapur, district Usamanabad.	133	45	135
१११	मे. खंडोबा प्रसन्न स. सा. का. लि., पाल, तालुका कराड, जिल्हा सातारा	८०	५०	१५०
111	M/s. Khandoba Prasanna S. Sa. Ka. Ltd., Pal, Taluka Karad, district Satara	80	50	150

विवरणपत्र "अ"--चालू

१	२	३	४	
११२	मे. पद्मश्री डॉ. डी. वाय. पाटील स. सा. का. लि., कोल्हापूर	१३४	४५	१३५
112	M/s. Padmashri Dr. D. Y. Patil, S. Sa. Ka. Ltd, Kolahapur	134	45	135
११३	मे. सदाशिवराव मंडलिक, स.सा.का.लि., सदाशिवनगर, तालुका कागल, जिल्हा कोल्हापूर	१३५	३०	९०
113	M/s. Sadashivrav Mandlik, S. Sa. Ka. Ltd., Sadashivnagar, taluka Kagal, district Kolhapur	135	30	90
११४	मे. पराग अॅग्रो फुड्स अॅण्ड अलाईड प्रोडक्ट्स प्रा.लि., रावडेवाडी, तालुका शिरूर, जिल्हा पुणे.	१३५	४५	१३५
114	M/s. Parag Agro Food and Alaid Products Pvt. Ltd., Ravdevadi, taluka Shirur; district Pune	135	45	135
११५	मे. शरद स. सा. का. लि., नरंदे, तालुका हातकणंगले, जिल्हा कोल्हापूर	१३७	३०	९०
115	M/s. Sharad S. Sa. Ka. Ltd, Narande, taluka Hatkanangale, district Kolhapur	137	30	90
११६	मे. लक्ष्मी नृसिंग शुगर्स एलएलपी, मौजे, आमडापूर, पो. शिंगणापूर, तालुका-जिल्हा परभणी	१३८	४५	१३५
116	M/s. Laxmi Nrshing Shugar LLP, Mauje Aamdapur, Post. Shinganapur, taluka-district Parbhani.	138	45	135
एकूण वार्षिक क्षमता (लाख ब. लि.)		७,५४९.६६	२२,४४०	
Total Yearly Capacity (Lakh B. Ltd.)		7,549.66	22,440	

विवरण “क”

“री-डिस्टिलेशन” व “पॉट डिस्टिलेशन” मद्यार्क निर्मितीकरिता कार्यरत असलेल्या
नमुना “I” अनुज्ञप्तीची यादी

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	उत्पादन क्षमता ब. लि. (वार्षिक) (लाखात) Production Capacity B L.)	
१	२	३	४
१	मे. युनायटेड स्पिरिट लि., नाशिक	६०	१८०
1	M/s. United Spirit Ltd., Nashik	60	180
२	मे. युनायटेड स्पिरिट लि., पुणे-बारामती युनिट (पॉट डिस्टिलेशन)	१५	४५
2	M/s. United Spirit Ltd., Pune-Baramati Unit (Pot Distilesion)	15	45
३	मे. मेहेर डिस्टिलरी, पालघर	१५	४५
3	M/s. Meher Distilleri, Palghar	15	45
४	मे. साऊथ कोकण डिस्टिलरी, सिंधुदुर्ग (पॉट डिस्टिलेशन)	१५	४५
4	M/s. South Kokan Distilleri, Sindhudurg (Pot Distilesion)	15	45
५	मे. इंडोग्रेप वायनरी, सोलापूर (पॉट डिस्टिलेशन)	१५	४५
5	M/s. Indogrep Wainari, Solapur (Pot Distilesion)	15	45
६	मे. युनायटेड स्पिरिट लि., ग्रेप बेस, बारामती युनिट, पुणे	३०	९०
6	M/s. United Spirit Ltd., Grep Bes, Baramati Unit, Pune	30	90
७	मे. गंगामाई इंडस्ट्रिज अॅण्ड कन्स्ट्रक्शन लि., अहमदनगर	२५०	७५०
7	M/s. Gangamai Industries and Contruction Ltd., Ahmednagar	250	750
८	मे. अल्कोप्लस प्रोड्युसर्स प्रा. लि., लातूर	६०	१८०
8	M/s. Alcoplus Produces Pvt. Ltd., Latur	60	180
९	मे. सागर इंडस्ट्रिज अॅण्ड डिस्टिलरीज प्रा. लि., नाशिक	५०	१५०
9	M/s. Sagar Industries and Distilleries Pvt. Ltd.,	50	150
१०	मे. झेनिथ बायोकेमिकल्स इंडस्ट्रिज प्रा. लि.	६०	१८०
10	M/s. Zenith Biochemicals Industries Pvt. Ltd.	60	180
११	मे. अलाईड ब्लेंडर्स अॅण्ड डिस्टिलर्स प्रा. लि., औरंगाबाद	१५	४५
11	M/s. Alaid Blenders and Distilars Pvt. Ltd., Aurangabad	15	45
१२	मे. मातोश्री अॅग्रो इंडस्ट्रिज, जिल्हा नाशिक	४०	१२०
12	M/s. Matoshree Agro Industries, district Nashik	40	120
१३	मे. असोसिएटेड वाईन्स प्रा. लि., बारामती, जिल्हा पुणे (पॉट डिस्टिलेशन)	१०	३०
13	M/s. Assicoated Wines Pvt. Ltd., Baramati, district Pune (Pot Distilesion)	10	30
१४	मे. सेंच्युरी वाईन्स प्रा. लि. पिंपळी, तालुका बारामती, जिल्हा पुणे (पॉट डिस्टिलेशन)	१०	३०
14	M/s. Century Wines Pvt. Ltd., Pimpili, taluka Baramati, district Pune (Pot Distilesion)	10	30
१५	मे. ओकवूड वाईनरी प्रा. लि., अहमदनगर (पॉट डिस्टिलेशन)	१०	३०
15	M/s. Okwood Wineari Pvt. Ltd., Ahmednagar, (Pot Distilesion)	10	30
		एकूण उत्पादन क्षमता	१९६५
		Total Product Capacity	1965

देशी मद्य निर्माणीची यादी (सीएल-१ अनुज्ञप्तीधारक)

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	(उत्पादन केसेसमध्ये) Production Cases)
१	२	३
ठाणे विभाग (Thane Division)		
१	मे. महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चरिंग कॉर्पोरेशन प्रा. लि., वागळे इस्टेट, जि. ठाणे	२,५९,९९९
1	M/s. Maharashtra Manufacturing Corporation Pvt. Ltd., Vagale Estate, district Thane.	2,59,999
२	मे. जी. एम. ब्रेवरीज लि., विरार पूर्व, तालुका वसई, जि. पालघर	७८,५२,४५२
2	M/s. G. M. Breweries Ltd., Virar East, taluka Vasai, district Palghar	78,52,452
३	मे. दहिसर डिस्टिलरीज प्रा. लि., तालुका वसई, जि. पालघर	२,७१,३२५
3	M/s. Dahisar Distilleries Pvt. Ltd., taluka Vasai, district Palghar	2,71,325
४	मे. मेहेर डिस्टिलरीज प्रा. लि., अस्वा, ता. डहाणू, जि. पालघर	१७,५९,१८९
4	M/s. Meher Distilleries Pvt. Ltd., Aswa, talula Dahanu, district Palghar	17,59,189
५	मे. साऊथ सीज डिस्टिलरीज, गंजाड, ता. डहाणू, जि. पालघर	१,००,०००
5	M/s. South Sea Distilleris, Ganjad, talula Dahanu, district Palghar	1,00,000
६	मे. नेव्हीताड डिस्टिलरी प्रा. लि., खालापूर, जि. रायगड	१०,६३,७३३
6	M/s. Nevitad Distilleri Pvt. Ltd., Khalapur, district Raigad	10,63,733
पुणे विभाग (Pune Division)		
७	मे. लोकरंजन ब्रुवरीज प्रा. लि., हडपसर इंडस्ट्रीयल इस्टेट, हडपसर, पुणे	५,२९,०३७
7	M/s. Lokranjan Bruweries Pvt. Ltd., Hadpsar Industriel Estate, Hadpasar, Pune	5,29,037
८	मे. पद्मश्री डॉ. विठ्ठलराव विखे पाटील स. सा. का. लि., प्रवरानगर, ता. राहता, जि. अहमदनगर ४१३ ७१२.	१३,८७,४७७
8	M/s. Padmshree Dr. Vitthalrao Vikhe Patil S. S. K. Ltd., Pravranagar, taluka Rahata, district Ahmadnagar 413 712.	13,87,477
९	मे. सहकार महर्षी शंकरराव कोल्हे स. सा. का. लि., सहजानंदनगर, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर	३३,४६,६४४
9	M/s. Sahakar Maharshi Shankarrao Kolhe S. S. K. Ltd., Sahajanadnagar, taluka Kopargaon, district Ahmdnagar.	33,46,644
१०	मे. करण बॉटलिंग कंपनी प्रा. लि., खंडाळा, ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर	१९,४६,७९१
10	M/s. Karan Botteling Co. Pvt. Ltd., Khandala, taluka Shrirampur, district Ahmednagar	19,46,791
११	मे. चितळी बॉटलिंग लि., एम.आय.डी.सी., खंडाळा, ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर	१,००,०००
11	M/s. Chitali Botteling Ltd., M.I.D.C. Khandala, taluka Shrirampur, district Ahmednagar	1,00,000
१२	मे. कर्मवीर शंकरराव काळे स. सा. का. लि., कोळपेवाडी, ता. कोपरगाव, जि. अहमदनगर	७६,७९,१२४
12	M/s. Karmveer Shankarrao Kale S. S. K. Ltd., Kolpewadi, taluka Kopargaon, district Ahmednagar.	76,79,124
१३	मे. वीके डिस्टिलरीज प्रा. लि., खंडाळा, एम.आय.डी.सी., ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर	५,३८,५६०
13	M/s. Veekay Distilleries Pvt. Ltd., Khandala, M.I.D.C., taluka Shrirampur, district Ahmednagar	5,38,560
१४	मे. हिंदुस्थान डिस्टिलरीज नगर-दौंड रोड, जि. अहमदनगर	२,३९,०७८
14	M/s. Hindustan Distilleries, Nagar-Dound Road, district Ahmednagar	2,39,078
औरंगाबाद विभाग (Aurangabad Division)		
१५	मे. रेडिको एन. व्ही. डिस्टिलरीज महाराष्ट्र लि., डी-१९२ ते १९५, एम.आय.डी.सी., शेंद्रा, पंचतारांकित इंडस्ट्रीयल एरिया, औरंगाबाद-४३१ २०१.	१,००,०००
15	M/s. Redico N. V. Distilleries Maharashtra Ltd., D-192 to 195, M.I.D.C., Shendra, Five Star Industries Area, Aurangabad-431 201.	1,00,000

देशी मद्य निर्माणींची यादी (सीएल-१ अनुज्ञप्तीधारक)--चालू

१	२	३
१६	मे. ग्रेनॉच इंडस्ट्रिज लि., भेंडाळा, ता. गंगापूर, जि. औरंगाबाद	१,००,०००
16	M/s. Grenoch Industries Ltd., Bhendala, taluka Gangapur, district Aurangabad	1,00,000
१७	मे. गॅलॅक्सी स्पिरिटस् प्रा. लि., एम.आय.डी.सी, चिखलठाणा, जि. औरंगाबाद	--
17	M/s. Galaxy Spirits Pvt. Ltd., M.I.D.C., Chikhalthana, district Aurangabad	--
१८	मे. विठ्ठल डिस्टीलरीज, आवार पिंपरी, ता. परांडा, जि. उस्मानाबाद	१,००,०००
18	M/s. Vitthal Distilleries, Awar Pimpri, taluka Paranda, district Usmanabad	1,00,000
१९	मे. अँडलर्स बायो एनर्जी लि., २८४, गौरगाव, ता. कळंब, जि. उस्मानाबाद	१,००,०००
19	M/s. Andlars Bio Energy Ltd., 284, Gourgaon, taluka Kalamb, district Usmanabad	1,00,000
नागपूर विभाग (Nagpur Division)		
२०	मे. विदर्भ लिंकर कॉर्पोरेशन, न्यू कॉटन मार्केट, जि. नागपूर	३,१६,५१६
20	M/s. Vidarbha Likar Corporation, New Cotton Market, district Nagpur	3,16,516
२१	मे. नागपूर डिस्टीलर्स प्रा. लि., कामठी रोड, नागपूर	५,५७,५३२
21	M/s. Nagpur Distillers Pvt. Ltd., Kamathi Road, Nagpur	5,57,532
२२	मे. कोकण अँग्रो मरीन इंडस्ट्रिज प्रा. लि., वांजरा ले आऊट, कामठी रोड, नागपूर	७,२६,३४८
22	M/s. Kokan Agro Marine Industries Pvt. Ltd., Vanjara Le-out, Kamathi Road, Nagpur	7,26,348
२३	मे. रॉयल ड्रिंक्स प्रा. लि., वर्धमाननगर, जि. नागपूर	१,६१,७००
23	M/s. Royal Drinks Pvt. Ltd., Vardhmannagar, district Nagpur	1,61,700
२४	मे. विदर्भ डिस्टीलर्स, नागपूर	८,८६,४७६
24	M/s. Vidharbha Distillers, Nagpur	8,86,476
२५	मे. करण डिस्टीलरीज प्रा. लि., क्र. ५, वांजरा लेआऊट, एन.आय.टी., इंडस्ट्रियल एरिया, पिली नदी, कामठी रोड, नागपूर.	७,५६,१९२
25	M/s. Karan Distilleries Pvt. Ltd., No. 5, Vanjara Leout, N.I.T. Industrial Area, Pili Nadi, Kamathi Road, Nagpur.	7,56,192
२६	मे. ७ स्टार डिस्टीलरीज, एम.आय.डी.सी., फेज-४, जि. अकोला	५,१७,२३६
26	M/s. 7 Star Distilleries, M.I.D.C., Phase-4, district Akola	5,17,236
२७	मे. व्हिक्टोरिया अँग्रो फुड प्रोसेसिंग प्रा. लि., लिजधारक, मे. डेक्कन शुगर प्रा. लि., देवराव पाटीलनगर, मंगरूळ, जि. यवतमाळ.	२,०९,१६४
27	M/s. Victoria Agro Food Processing Pvt. Ltd., Lijdharak, M/s. Deccan Sugar Pvt. Ltd., Deorao Patilnagar, Mangarule, district Yavtmal.	2,09,164
२८	मे. आनंद डिस्टीलरीज केकतपूर, ता. जि. अमरावती	१,००,०००
28	M/s. Anand Distilleries Kekatpur, taluka district Amravati	1,00,000
कोल्हापूर विभाग (Kolhapur Division)		
२९	मे. कोल्हापूर शुगर मिल्स लि., ३०४५, ई-वॉर्ड, मुस्कान लॉनजवळ, विक्रमनगर, कोल्हापूर-४१६ ००५ लिजधारक मे. करण एजन्सीज, विक्रमनगर, कोल्हापूर.	१३,९९,१२४
29	M/s. Kolhapur Sugar Mills Ltd., 3045, E-Ward, Near Muskan Lawn, Vikramnagar, Kolhapur-416 005, Lijdharak M/s. Karan Agencies, Vikramnagar, Kolhapur.	13,99,124
३०	मे. श्रीराम स. सा. का. लि., निरा व्हॅली अर्कशाळा विभाग, फलटण, ता. फलटण, जि. सातारा	--
30	M/s. Shriram S. S. K. Ltd., Nira Vally Arkashala Vibhag, Phaltan, taluka Phaltan, district Satara.	--
३१	मे. सांगली आयकॅप लिंकर्स प्रा. लि., प्लॉट नं. १९/१९६, वसंतदादा इंडस्ट्रियल इस्टेट, जि. सांगली	४,५८,५०८
31	M/s. Sangli Eyecap Likers Pvt. Ltd., Plot No. 19/196, Vasantdada Industrial Estate, district Sangli.	4,58,508

देशी मद्य निर्माणीची यादी (सीएल-१ अनुज्ञप्तीधारक)--चालू

१	२	३
३२	मे. राजाराम बापू पाटील स. सा. का. लि., राजारामनगर, ता. वाळवा, जि. सांगली	६,३६,६३६
32	M/s. Rajaram Babu Patil S. S. K. Ltd., Rajaramnagar, taluka Valva, district Sangli	6,36,636
३३	मे. वसंतदादा शेतकरी स. सा. का. लि., ता. मिरज, जि. सांगली	१,००,०००
33	M/s.Vasantdada Shetkari S. S. K. Ltd., taluka Miraj, district Sangli	1,00,000
३४	मे. विराज अल्कोहोल्स अँड अलाईड इंड. लि., सांगली	१,८४,२५०
34	M/s.Viraj Alcohol and Allied Ind. Ltd., Sangli	1,84,250
३५	मे. प्रिविलेज इंडस्ट्रीज, एम.आय.डी.सी., लोणंद, ता.खंडाळा, जि. सातारा	१,००,०००
35	M/s. Privillage Industries, M.I.D.C., Lonand, taluka Khandala, district Satara	1,00,000
३६	मे. यशवंतराव मोहिते कृष्णा स. सा. का. लि., शिवनगर रेटरे बुद्रुक, कराड, जि. सातारा	११,००,०००
36	M/s. Yashwantrao Mohite Krishna S. S. K. Ltd., Shivanagar, Rethare Budurk., Karad, district Satara.	11,00,000
३७	मे. देवकर डिस्टीलर्स लिजधारक मे. मानस अँग्रो इन्फ्रास्ट्रक्चर लि., किन्हाळा, वडगाव, ता. उमरेड, जि. नागपूर.	१,००,०००
37	M/s. Deokar Distillers Lijdharak, M/s. Manas Agro Infrastructure Ltd.. Kinhala, Vadgaon, taluka Umared, district Nagpur.	1,00,000
३८	मे. साऊथ कोकण डिस्टीलरीज लि., इन्सुली, ता. सावंतवाडी, सिंधुदुर्ग	१,४९,५१६
38	M/s. South Kokan Distilleries Ltd., Insuli, taluka Sawantwadi, Sindhudurg	1,49,516
नाशिक विभाग (Nashik Division)		
३९	मे. बृहनकरण शुगर सिंडिकेट, गोंदे दुमाला, ता. इगतपुरी, नाशिक	३२,०८,४५२
39	M/s. Bruhankaran Sugar Syndicate, Gonde Dumala, taluka Igatpuri, Nashik	32,08,452
४०	मे. सातपुडा तापी परिसर स. सा. का., पुरुषोत्तमनगर, जि. नंदूरबार	१,००,०००
40	M/s. Satpuda Tapi Parisar S. S. K. Purshottamnagar, district Nandurbar.	1,00,000

विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती

सन २०२२-२०२३

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	पत्ता Address	वार्षिक केसेस उत्पादनाकरिता नूतनीकरण ४
१	२	३	४
कोकण विभाग (Kokan Division)			
१	मे. डिजे डिस्टीलरीज प्रा. लि. M/s. Deejay Distilleries Pvt. Ltd.	कलोवली, ता. डहाणू, जि. पालघर Kalovli, taluka Dahanu, district Palghar	६,४९,५०८ 6,41,508
२	मे. मेहेर डिस्टीलरीज प्रा. लि. M/s. Meher Distilleries Pvt. Ltd.	अस्वा, ता. डहाणू, जि. पालघर Aswa, taluka Dahanu, district Palghar	१,००,००० 1,00,000
३	मे. जी. एम. ब्रुवरीज लि. M/s. G. M. Breweries Ltd.	विरार (पू.), ता. वसई, जि. पालघर Virar (E), taluka Vasai, district Palghar	१,००,००० 1,00,000
४	मे. अंबर डिस्टीलरीज लि. M/s. Ambar Distilleries Pvt. Ltd.	खानिवली, ता. वाडा, जि. पालघर Khanivali, taluka Wada, district Palghar	१,२९,९४९ 1,29,949
५	मे. साऊथसीज डिस्टीलरीज अँड ब्रुवरीज प्रा. लि.-१ M/s. South Seas Distilleries & Breweries Pvt. Ltd.-1	गंजाड, ता. डहाणू, जि. पालघर Ganjad, taluka Dahanu, district Palghar	१,००,००० 1,00,000
६	मे. जंबो डिस्टीलरीज प्रा. लि. M/s. Jumbo Distilleries Pvt. Ltd.	वेवूर ता. पालघर, जि. पालघर Vevoor, taluka Palghar, district Palghar	१,००,००० 1,00,000
७	मे. दहिसर डिस्टीलरीज प्रा. लि. M/s. Dahisar Distilleries Pvt. Ltd.	सातिवली, ता. वसई, जि. पालघर Sativali, taluka Vasai, district Palghar	१,००,००० 1,00,000
८	मे. साऊथसीज डिस्टीलरीज अँड ब्रुवरीज प्रा. लि.-२ M/s. South Seas Distilleries & Breweries Pvt. Ltd.	गंजाड, ता. डहाणू, जि. पालघर Ganjad, taluka Dahanu, district Palghar	१,००,००० 1,00,000
९	मे. मोहन रॉकी स्पिंग वॉटर ब्रुवरीज लि. M/s. Mohan Rocky Spring water Breweries Ltd.	खोपोली, ता. खालापूर, जि. रायगड Khopoli, taluka Khalapur, district Raigad	११,६५,९४४ 11,65,944
१०	मे. मास्टर ब्लेंडर्स प्रा. लि. M/s. Master Blenders Pvt. Ltd.	४३/४४, खोपोली इंडस्ट्रीयल इस्टेट, जि. रायगड 43/44, Khopoli Industrial Estate, district Raigad	२,२४,९४८ 2,24,948
११	मे. महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चरिंग कॉर्पोरेशन M/s. Maharashtra Manufacturing Corporation	१६, वागळे इंडस्ट्रीयल इस्टेट, जि. ठाणे 16, Wagle Industrial Estate, district Thane	१,००,००० 1,00,000
पुणे विभाग (Pune Division)			
१२	मे. असोसिएटेड ब्लेंडर्स प्रा. लि. M/s. Associated Blenders Pvt. Ltd.	७२ रामटेकडी, इंडस्ट्रीयल इस्टेट, हडपसर, जि. पुणे 72 Ramtekadi, Industrial Estate, district Pune	९,४८,५५७ 9,48,557
१३	मे. बी. आर. ब्लेंडर्स अँड स्पिरिट्स प्रा. लि. M/s. B. R. Blenders and Spirits Pvt. Ltd.	निंबुत-निरा, ता. बारामती, जि. पुणे Nimbut-Nira, taluka Baramati, district Pune	१,००,००० 1,00,000
१४	मे. युनायटेड स्पिरिटस् लि. M/s. United Spirits Ltd.	पिंपळी, ता. बारामती, जि. पुणे Pimpali, taluka Baramati, district Pune	३६,७७,६९६ 36,77,696
१५	मे. डेल्टा डिस्टीलरीज प्रा. लि. M/s. Delta Distilleries Pvt. Ltd.	इंडस्ट्रीयल इस्टेट, हडपसर, जि. पुणे Industrial Estate, Hadapsar, district Pune	१,००,००० 1,00,000

**विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती--चालू
सन २०२२-२०२३**

१	२	३	४
१६	मे. टिळकनगर इंडस्ट्रीज लि. 16 M/s. Tilaknagar Industries Ltd.	टिळकनगर, ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर Tilaknagar, taluka Shirampur, district Ahmednagar.	८,२१,२०८ 8,21,208
१७	मे. हिंदुस्थान डिस्टीलरीज 17 M/s. Hindustan Distilleries	१५२, नगर-दौंड रोड, ता. व जि. अहमदनगर 152, Nagar-Dound Road, Taluka / District Ahmednagar.	१,००,००० 1,00,000
१८	मे. सत्यम डिस्टीलरीज अँड इंडस्ट्रीज प्रा. लि. 18 M/s. Satyam Distilleries and Industries Pvt. Ltd.	चितळी, ता. राहता, जि. अहमदनगर Chitali, taluka Rahata, district Ahmednagar	१,००,००० 1,00,000
१९	मे. विष्णू लक्ष्मी को-ऑप. ग्रेप डिस्टीलरी लि. 19 M/s. Vishnu Laxmi Co-op. Grape Distillery Ltd.	बी-१, एमआयडीसी, अक्कलकोट रोड, जि. सोलापूर B-1, MIDC, Akkalkot Road, district Solapur	२,१८,८५२ 2,18,852
२०	मे. ब्रिमा सागर महाराष्ट्र डिस्टीलरीज लि. 20 M/s. Brima Sagar Maharashtra Distilleries Ltd.	श्रीपूर, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर Shreepur, taluka Malshiras, district Solapur	१,५८,६४० 1,58,640
२१	मे. विठ्ठल कॉर्पोरेशन लि. 21 M/s. Vitthal Corporation Ltd.	विठ्ठलराव शिंदे नगर, म्हैसगाव, ता. माढा, जि. सोलापूर. Vitthalrao Shinde Nagar, Mhaisgaon, taluka Madha, district Solapur.	१,००,००० 1,00,000
कोल्हापूर विभाग (Kolhapur Division)			
२२	मे. परनॉड रिकार्ड इंडिया प्रा. लि. 22 M/s. Pernod Recard India Pvt. Ltd.	विक्रमनगर, जि. कोल्हापूर Vikramnagar, district Kolhapur	३,५५,३०८ 3,55,308
२३	मे. ऑक्टेटा ग्रीन पॉवर अँड शुगर कंपनी लि. 23 M/s. Octaga Green Power & Sugar Company Ltd.	करनूर, ता. कागल, जि. कोल्हापूर Karnoor, taluka Kagal, district Kolhapur	१,००,००० 1,00,000
२४	मे. यशवंतराव मोहिते कृष्णा स. सा. का. लि., 24 M/s. Yashwantrao Mohite Krishna Sahakari Sakhar Karkhana Ltd.,	शिवनगर रेठरे बुद्रुक, ता. कराड, जि. सातारा Shivnagar, Rethare Bk., Karad, district Satara.	१,००,००० 1,00,000
२५	मे. प्रिविलेज इंडस्ट्रीज लि. 25 M/s. Privilege Industries Ltd.	बी-१ एम.आय.डी.सी., लोणंद, ता.खंडाळा, जि. सातारा. B-1, M.I.D.C., Lonand, taluka Khandala, district Satara.	१,००,००० 1,00,000
२६	मे. विराज अल्कोहोल्स अँड अलाईड इंडस्ट्रीज लि., 26 M/s. Viraj Alcohols & Allied Industries Ltd.,	शिराळा, ता. शिराळा, जि. सांगली Shirala, taluka Shirala, district Sangli	१,००,००० 1,00,000
२७	मे. राजाराम बापू पाटील स. सा. का. लि., 27 M/s. Rajaram Bapu Patil S. S. K. Ltd.,	राजारामनगर, ता. वाळवा, जि. सांगली Rajaramnagar, taluka Walwa, district Sangli	८,०८,९५६ 8,08,956
औरंगाबाद विभाग (Aurangabad Division),,			
२८	मे. अलाईड ब्लेंडर्स अँड डिस्टीलर्स प्रा. लि. 28 M/s. Allied Blenders & Distillers Pvt. Ltd.	एमआयडीसी, चिखलठाणा, जि. औरंगाबाद MIDC, Chikhalthana, district Aurangabad	३३,१८,४२० 33,18,420
२९	मे. युनायटेड स्पिरिट्स लि. 29 M/s. United Spirits Ltd.	प्लॉट नं. ३७ ते ४१ एमआयडीसी., चिखलठाणा, जि. औरंगाबाद. Plot No. 37 to 41 MIDC, Chikhalthana, district Aurangabad.	३१,८१,४६४ 31,81,464
३०	मे. कोकण अँग्रो मरीन इंडस्ट्रीज प्रा. लि.-१, 30 M/s. Kokan Agro Marine Industries Pvt. Ltd.,	बाबरगाव, ता. गंगापूर, जि. औरंगाबाद Babargaon, taluka Gangapur, district Aurangabad.	२,३९,३७६ 2,39,376

**विदेशी मद्य निर्माणी घटक (पीएलएल) नूतनीकरण सद्यःस्थितीबाबतची माहिती--चालू
सन २०२२-२०२३**

१	२	३	४
३१	मे. रॅडिको एन. व्ही. डिस्टिलरीज महाराष्ट्र लि.,	एम.आय.डी.सी., शेंद्रा, जि. औरंगाबाद	१७,११,५४४
31	M/s. Radico N. V. Distilleries Maharashtra Ltd.,	M.I.D.C., Shendra, district Aurangabad.	17,11,544
३२	मे. अॅडलर्स बायो इनर्जी लि.,	गौरगाव, ता. कळंब, जि. उस्मानाबाद	१,००,०००
32	M/s. Adlers Bio-Energy Ltd.,	Gaurgaon, taluka Kalamb, district Usmanabad	1,00,000
३३	मे. सुभाष लिक्वर्स प्रा. लि., (मे. लोकमंगल माऊली इंडस्ट्रीज लि.)	लोहारा (खुर्द), ता. लोहारा, जि. उस्मानाबाद	३,५३,९२३
33	M/s. Subhash Liquors Pvt. Ltd., (M/s. Lokmangal Mauli Industries Limited).	Lohara (Kh.), taluka Lohara, district Osmanabad	3,53,923
३४	मे. पायोनियर डिस्टिलरीज लि.	बाळापूर, ता. धर्माबाद, जि. नांदेड	१३,५०,०५४
34	M/s. Pioneer Distilleries Ltd.	Balapur, taluka Dharmabad, district Nanded	13,50,054
३५	मे. ग्रेनॉच इंडस्ट्रीज लि.,	भेंडाळा, ता. गंगापूर, जि. औरंगाबाद	१,००,०००
35	M/s. Grainotch Industries Ltd.	Bhendala, taluka Gangapur, district Aurangabad	1,00,000
३६	मे. कोकण अॅग्रो मरीन इंडस्ट्रीज प्रा. लि.-२,	बाबरगाव, ता. गंगापूर, जि. औरंगाबाद	१,००,०००
36	M/s. Kokan Agro Marine Industries Pvt. Ltd.-2	Babargaon, taluka Gangapur, district Aurangabad.	1,00,000
नागपूर विभाग (Nagpur Division)			
३७	मे. नागपूर डिस्टिलर्स प्रा. लि.,	कामठी रोड, जि. नागपूर	१,००,०००
37	M/s. Nagpur Distillers Pvt. Ltd.,	Kamathi Road, district Nagpur	1,00,000
३८	मे. इंडो स्पिरिट्स प्रा. लि.,	जि. नागपूर	१,००,०००
38	M/s. Indo Spirites Pvt. Ltd.,	district Nagpur	1,00,000
३९	मे. मानस अॅग्रो इंडस्ट्रीज अॅण्ड इन्फ्रास्ट्रक्चर लि.	किन्हाळा (वडगाव), ता. उमरेड, जि. नागपूर	१,१४,६१२
39	M/s. Manas Agro Industries & Infrastructure Ltd.	Kinhala (Wadgaon), taluka Umred, district Nagpur.	1,14,612
४०	मे. रमण डिस्टिलरीज लि.	१३, वांजरा ले-आऊट, कामठी रोड, जि. नागपूर	१,००,०००
40	M/s. Raman Distilleries Ltd.	13, Wanjra Layout, Kamathi Road, district Nagpur.	1,00,000
४१	मे. अंजठा डिस्टिलरीज लि.	५ व ६, टेका नाका, कामठी रोड, जि. नागपूर	१,००,०००
41	M/s. Ajantha Distilleries Ltd.	5 & 6, Teka Naka, Kamathi Road, district Nagpur.	1,00,000
४२	मे. आनंद डिस्टिलरीज प्रा. लि.	केकतपूर, ता. व जि. अमरावती	१,००,०००
42	M/s. Anand Distilleries Pvt. Ltd.	Kekatpur, taluka and district Amravati	1,00,000
नाशिक विभाग (Nashik Division)			
४३	मे. युनायटेड स्पिरिट्स लि. युनिट-१	परमोरी, ता. दिंडोरी, जि. नाशिक	२७,९३,५७८
43	M/s. United Spirits Ltd., Unit-1	Pamori, taluka Dindori, district Nashik	27,93,578
४४	मे. युनायटेड स्पिरिट्स लि. युनिट-२	परमोरी, ता. दिंडोरी, जि. नाशिक	१,३६,८८४
44	M/s. United Spirits Ltd., Unit-2	Parmori, taluka Dindori, district Nashik	1,36,884
४५	मे. परनॉड रिकार्ड इंडिया प्रा. लि.	कादवा म्हाळुंगी, ता. दिंडोरी, जि. नाशिक	१,११,८२,४००
45	M/s. Parnod Ricard India Pvt. Ltd.	Kadwa Mhalungi taluka Dindori, district Nashik.	1,11,82,400
४६	मे. वंदना डिस्टिलरीज प्रा. लि.	एमआयडीसी विंचूर, ता. निफाड, जि. नाशिक	४,९९,६२०
46	M/s. Vandana Distilleries Pvt. Ltd.	MIDC Vinchur, taluka Niphad, district Nashik	4,99,620

द्राक्षाधारित मद्यार्कापासून ब्रॅण्डी तयार करण्यासाठी निर्माणी (पीएलएल) सन २०२२-२०२३

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	पत्ता Address	वार्षिक केसेस उत्पादनाकरिता नूतनीकरण
१	२	३	४

पुणे विभाग (Pune Division)

४७	मे. सेंच्युरी वाईन्स प्रा. लि.	गट नं. १७, पिंपळी, ता. बारामती, जि. पुणे	--
47	M/s. Century Wines Pvt. Ltd.	Gat No. 17, Pimpali, taluka Baramati, district Pune.	--
४८	मे. ओकवूड वाईनरी प्रा. लि.	गट नं. ९१, वडाळा महादेव, ता. श्रीरापूर, जि. अहमदनगर	नव्याने मंजूर
48	M/s. Oakwood Winery Pvt. Ltd.	Gat. No. 91, Wadala Mahadev, taluka Shrirampur, district Ahmednagar.	Newly Sanction

कार्यरत असलेल्या बीआरएल अनुज्ञप्तींची यादी सन २०२२-२०२३

अ. क्र. Sr. No.	घटकाचे नाव Name of the Unit	पत्ता Address	वार्षिक केसेस उत्पादनाकरिता नूतनीकरण
१	२	३	४

१	मे. युनायटेड ब्रेवरीज लि., जि. औरंगाबाद	प्लॉट नं. एल-१०, एमआयडीसी, एरिया, वालुज, जि. औरंगाबाद.	१,३५,१७९४१ (सन २०२०-२१ ते सन २०२४-२५ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
1	M/s. United Breweries Ltd., district Aurangabad.	Plot No. L-10, MIDC Area, Waluj, district Aurangabad.	1,35,17941
२	मे. अॅनश्चर बुश इनबेव्ह लि., (सॅबमिलर इंडिया लि. युनिट पाल्स) जि. औरंगाबाद.	वालुज, जि. औरंगाबाद	१,५८,६३,१४५ (सन २०१९-२०२० ते सन २०२३-२०२४ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
2	M/s. Anheruser Busch Inbev India Ltd., (Unit Sabmillar Pals)	Walunj, district Aurangabad.	1,58,63,145
३	मे. बॉम्बे ब्रेव्हरीज, (युनिट ऑफ युनायटेड ब्रेवरीज लि.) जि. रायगड.	प्लॉट नं. एम-१, एमआयडीसी, इंडस्ट्रीयल एरिया, तळोजा, जि. रायगड.	६,०२,२४,२८० (सन २०१९-२०२० ते सन २०२३-२०२४ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
3	M/s. Bombay Breweries Ltd., district Raigad	Plot No. M-1, MIDC, Industrial Area, Taloja, district Raigad.	6,02,24,280
४	मे. प्रिव्हिलेज इंडस्ट्रीज लि., जि. सातारा	एल-२, लोणंद, जि. सातारा	१,००,०००
4	M/s. Privilege Industries Ltd., district Satara	L-2, Lonand, district Satara	1,00,000
५	मे. काल्सबर्ग इंडिया प्रा. लि., वालूज, जि. औरंगाबाद	४/१७/१/१, वालूज इंडस्ट्रीयल इस्टेट, जि. औरंगाबाद.	७२,५२,१७१
5	M/s. Kalsburg Breweries Pvt. Ltd., Waluj, district Aurangabad.	4/7/1/1, Waluj, Industrial Estate, district Aurangabad.	72,52,171

कार्यरत असलेल्या बीआरएल अनुज्ञप्तीची यादी सन २०२२-२०२३--चालू

१	२	३	४
६	मे. युनायटेड ब्रेव्हरीज प्रा. लि., (यू. बी. अंजठा), जि. औरंगाबाद.	प्लॉट नं. एच-८ ते एच-११, एमआयडीसी, वाळूज, जि. औरंगाबाद.	१८,९४,९४५
६	M/s. United Breweries Pvt. Ltd., (U. B. Ajantha), district Aurangabad.	Plot No. H-8 to H-11, MIDC, Waluj, district Aurangabad.	18,94,945
७	मे. सॅबमिलर इंडिया लि., (युनिट सबमिलर फोस्टर), औरंगाबाद.	एल-७, एमआयडीसी, वाळूज, जि. औरंगाबाद.	०६,८४,०७८ (सन २०२२-२०२३ ते सन २०२६-२०२७ वर्षाकरिता नूतनीकरण)
७	M/s. Sabmiller India Ltd., (Unit Sabmiller Foster), district Aurangabad.	L-7, MIDC, Waluj, district Aurangabad.	06,84,078
८	मे. लीलासन्स इंडस्ट्रीज लि., औरंगाबाद	१ ते ७, एमआयडीसी, वाळूज, ८, बन्सीलालनगर, जि. औरंगाबाद.	३३,५०,५६६
८	M/s. Lilason Industries Ltd., district Aurangabad.	1-7, MIDC, Walunj, 8, Bansilal Nagar, district Aurangabad.	33,50,566
९	मे. राजा कैमुर ब्रेवरीज प्रा. लि., जि. नागपूर	प्लॉट नं. के-३९, एमआयडीसी, बुटीबोरी, जि. नागपूर.	११,०४,५४०
९	M/s. Raja Kaimoor Pvt. Ltd., district Nagpur	Plot No. K-39, MIDC, Butibori Area, district Nagpur.	11,04,540
१०	मे. मोहन रॉकी स्प्रिंगवॉटर ब्रेवरीज ब्लेंडर्स प्रा. लि., जि. रायगड.	मोहनवाडी, खोपोली, जि. रायगड	१,००,०००
१०	M/s. Mohan Rocky Springwater Breweries Blenders Pvt. Ltd., district Raigad.	Mohanwadi, Khopoli, district Raigad	1,00,000
११	मे. पॅनेसिया ब्रेव्हरीज प्रा. लि., भोसरी, पुणे	११३/३, एस ब्लॉक, एमआयडीसी, भोसरी, जि. पुणे.	--
११	M/s. Panciya Breweries Pvt. Ltd., Bhosari, district Pune.	113/3, S Block, MIDC, Bhosari, district Pune	--

उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूंच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी करांचे दर

अनु- क्रमांक Sr. No.	उत्पादन शुल्क पात्र वस्तू Excisable Items	अबकारी शुल्क Excise Duty	वाहतूक शुल्क Transport Duty	आयात शुल्क Import Fee	निर्यात शुल्क Export Fee	विशेष शुल्क Special Fee	व्यवस्थापन शुल्क Administrative Fee
1	2	3	4	5	6	7	8
		Rs.	Rs	Rs	Rs	Rs	Rs
1	शुद्ध मद्यार्क (1) जेव्हा रोख्याद्वारे खुले केले असेल (उदा. पिण्याची मद्ये बनविण्यासाठी)	No Duty	(For CL) 1.25 2.00 (For ENA)	10 -- -- --	0.40 P. B. L. 10.00 (Neutral)	10.00 P. B. L. -- --	-- -- -- --
(2)	औद्योगिक मद्यार्क (उदा. विप्रकृत मद्यार्क)	No Duty	0.30 P. B. L. (For M & TP)	-- -- --	1.50 P. B. L.	-- P. B. L.	-- --
(3)	अबकारी शुल्क भरलेले शुद्ध मद्यार्क (उदा. इतर उपयोगाकरिता)	25 P. L.	0.30 (For ENA)	-- --	0.50 (Neutral)	-- --	-- --
2	भारतीय बनावटीचे विदेशी मद्य नागरिकांसाठी (दि. 1-4-2014 पासून)	350 P. P. L. किंवा निर्मिती मूल्याच्या 300 टक्के किंवा यापैकी जे अधिक असेल ते	2.00	7.00	एमआरपी रु. 500/- पेक्षा कमी रु. 3/- एमआरपी रु. 500/- पेक्षा जास्त रु. 10/-	निर्मिती मूल्याच्या 300 टक्के किंवा रुपये 450 प्र. ब. लि. यापैकी जे अधिक असेल ते निर्मिती मूल्याच्या 180 टक्के किंवा रु. 230/- प्र. ब. लि. यापैकी जे अधिक असेल ते	--
	सैनिकांसाठी .. दि. 1/4/20160) रमव्यतिरिक्त	Rs. 180 P. P. L. किंवा निर्मिती मूल्याच्या 180 टक्के यापैकी जे अधिक असेल ते					
	सैनिकांसाठी .. (रमकरिता) ..	135 P. P. L. किंवा निर्मिती मूल्याच्या 60 टक्के यापैकी जे अधिक असेल ते	--	--	--	--	--

उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी करांचे दर--चालू

अनु- क्रमांक	उत्पादन शुल्क पात्र वस्तू Excisable Items	अबकारी शुल्क Excise Duty	वाहतूक शुल्क Transport Duty	आयात शुल्क Import Fee	निर्यात शुल्क Export Fee	विशेष शुल्क Special Fee	व्यवस्थापन शुल्क Administrative Fee
Sr. No.							
1	2	3	4	5	6	7	8
		Rs.	Rs	Rs	Rs	Rs	Rs
3	बिअर						
(1)	5% पेक्षा कमी ताकदीची नागरिकांसाठी	42.00	0.25 P.B.L.	4.00	1.00	निर्मिती मूल्याच्या 175%	--
		रु. 42 प्र. ब. लि. किंवा निर्मिती मूल्याच्या 175 टक्के					
		यापेकी जे अधिक असेल ते					
(2)	5% पेक्षा जास्त ताकदीची नागरिकांसाठी	80.00 B. L.	0.25	4.00	1.00	निर्मिती मूल्याच्या 235%	--
		किंवा निर्मिती मूल्याच्या 235%					
4	वाईन						
(1)	नागरिकांसाठी	--	0.25	7.00	0.50		
		निर्मिती मूल्याच्या 100%					
अ.	निर्मिती मूल्याच्या 100% राज्यात उत्पादित फळे, फुले व इतर पदार्थांपासून निर्मित वाईनवर दिनांक 31-12-2026 पर्यंत रु. 10/- प्रति बल्क लिटर उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आली आहे.						
		रु. 10/- प्रति बल्क लिटर वरील उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आली आहे.					
ब.	महाराष्ट्र राज्यात उत्पादित होणाऱ्या द्रव्यांपासून मद्यार्कांचा वापर करून स्वतःच्या ब्रँडची निर्मिती केल्यास.						
		निर्मिती मूल्याच्या 125%					
		रु. 900 एमआरपी असल्यास रु. 400 B. P. L.					
		रु. 901 ते 6000 एमआरपी पर्यंत रु. 300 P. B. L.					
		रु. 6000 पेक्षा जास्त असल्यास एमआरपीच्या 5% निर्मिती मूल्याच्या 100%.					

उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अकारारी करांचे दर--चालू

अनु-क्रमांक	उत्पादन शुल्क पात्र वस्तू	अकारारी शुल्क	वाहतूक शुल्क	आयात शुल्क	निर्यात शुल्क	विशेष शुल्क	व्यवस्थापन शुल्क
Sr. No.	Excisable Items	Excise Duty	Transport Duty	Import Fee	Export Fee	Special Fee	Administrative Fee
1	2	3	4	5	6	7	8
		Rs.	Rs	Rs	Rs	Rs	Rs
क.	सरहद्दीपलीकडून किंवा परराज्यातून राज्यात आयात केलेली द्रव्ये/द्राक्षरसबल्क वाईन/वाईन अर्क वापरून/मद्यार्काचा वापर करून/वापर न करता/किंवा इतर कोणत्याही वाईनचे मिश्रण करून स्वतःच्या ब्रँडची निर्मिती केल्यास.	निर्मिती मूल्याच्या 150%					
ड.	सरहद्दीपलीकडून किंवा परराज्यातून राज्यात आयात केलेली द्रव्ये/द्राक्षरसबल्क वाईन/वाईन अर्क वापरून/मद्यार्काचा वापर करून/वापर न करता/किंवा इतर कोणत्याही वाईनचे मिश्रण (blending) करून विदेशी ब्रँडची निर्मिती केल्यास.	निर्मिती मूल्याच्या 200%					
(2)	सैनिकांसाठी	..					
5	देशी दारू	निर्मिती मूल्याच्या 100%					
(1)	रंगहीन देशी मद्य 37.5 युपी क्षमता (LV)	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 155.00 प्रति पुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते		--	--	--	--
(2)	रंगहीन देशी मद्य 25 युपी क्षमता (RV)	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 180.00 प्रति पुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते		--	--	--	--
(3)	रंगीत देशी मद्य (धान्याधारित) 25 युपी क्षमता (CV)	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 250% किंवा रुपये 250.00 प्रति पुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते		--	--	--	--
(4)	काजू बोंडापासून बनविलेले मद्य (20/7/2005)	.. 10.00 P. L.	--	--	--	--	--
6	औषधिद्रव्ये, सौंदर्यप्रसाधने स्पिरीचा वापर करून बनविलेल्या पदार्थाव्यतिरिक्त मद्य पेये.	75% निर्मिती मूल्याच्या जे अधिक असेल ते					
(1)	तपासणी न झालेले	.. 33.35 P. L.	--	--	--	--	--
(2)	तपासणी झालेले	.. 25.00 P. L.	--	--	--	--	--

उत्पादन शुल्क आकारण्यात येणाऱ्या वस्तूच्या वाहतूक, आयात, निर्यात, विशेष शुल्क याबाबतचे अबकारी करांचे दर--चालू

अनु-क्रमांक	उत्पादन शुल्क पात्र वस्तू Excisable Items	अबकारी शुल्क Excise Duty	वाहतूक शुल्क Transport Duty	आयात शुल्क Import Fee	निर्यात शुल्क Export Fee	विशेष शुल्क Special Fee	व्यवस्थापन शुल्क Administrative Fee
Sr. No.		Rs.	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.
1	2	3	4	5	6	7	8
7	ओपियम (अफू)	--	--	--	--	--	--
8	ताडी झाडावरील कर (अ) प्रत्येक नारळाचा वृक्ष किंवा ब्रेक वृक्ष .. (ब) प्रतिदिनी किंवा जंगली पाम वृक्ष शुल्काचा दर संबंधित नियमाच्या उपबंधानुसार ठरविण्यात आला आहे. (1) दि मुंबई मद्यार्क (बंधित वाहतूक) नियम, 1951. (2) महाराष्ट्र स्वदेशी खाद्य (आयात-निर्यात) नियम, 1993. (3) मुंबई विप्रकृत मद्यार्क नियम, 1959 (नागरिकांकरिता). (4) अबकारी शुल्क हे शासन अधिसूचना महसूल विभागाचा क्र. 1050/39, दि. 23-7-1949 अन्वये ठरविण्यात आले आहे. (वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे) व संरक्षण विभागासाठी. (5) शासन आदेश, गृह विभाग क्र. बीपीए-2079/267-अ/112-पीआरओ-2, दि. 18-1-1980 हे वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे. (6) शासन आदेश, महासूल व वन विभाग क्र. इएआर-1362/1281-एन, दि. 21-5-1963 हे वेळोवेळी सुधारणा केल्याप्रमाणे. (7) झाडावरील करांचा दर हे शासन अधिसूचना, गृह विभाग, क्र. बीपीए-1088 (XXIV) (रोमन 24) पीआरओ-2, दि. 16-3-1988 अन्वये विहित करण्यात आले आहेत.						

शासन अधिसूचना, दिनांक 8 ऑगस्ट 1995 अन्वये ताडी झाडावरील कर रद्द करण्यात आलेला असल्याने सदरची माहिती निरंक.

उत्पादन शुल्काचे दर व एमआरपीचे सूत्र

मद्य प्रकार	उत्पादन शुल्काचा दर	निर्मिती मूल्य : उत्पादन शुल्क : फायदा	एमआरपीचे सूत्र
1	2	3	4
IMFL स्पिरिट	निर्मिती मूल्याच्या 300% किंवा रुपये 350/- प्रति प्रुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते.	1 : 3 : 1	निर्मिती मूल्याच्या 5 पट + 40 टक्के VAT निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पर्यंत असल्यास. निर्मिती मूल्याच्या 5 पट
स्थानिक मद्य Indigenous Liquor	निर्मिती मूल्याच्या 300% किंवा रुपये 50/- प्रति प्रुफ लिटर यापैकी जास्त असेल ते.		(MC X 5) + (MC-210) X 4 + 40 टक्के VAT निर्मिती मूल्य प्रति लिटर रुपये 210/- पेक्षा जास्त असल्यास.

देशी मद्य			
रंगहिन देशी मद्य 37.5 युपी क्षमता (LV)	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 155/- प्रति प्रुफ लिटर यापैकी जास्त असेल.	1 : 2.20 : 1.30	MRP = MCX 4.5 + 40% VAT
रंगहिन देशी मद्य 25 युपी क्षमता (RV)	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 220% किंवा रुपये 180/- प्रति प्रुफ लिटर यापैकी जास्त असेल.	1 : 2.20 : 1.30	MRP = MCX 4.5 + 40% VAT
रंगीत देशी मद्य धान्यधारित 25 यूपी क्षमता (CV)	निर्मिती मूल्याच्या (MC) 250% किंवा रुपये 250/- प्रति प्रुफ लिटर यापैकी जास्त असेल.	1 : 2.50 : 1	MRP = MCX 4.5 + 40% VAT

उत्पादन शुल्काचे दर व कमाल किमतीचे सूत्र

तीव्र बिअर 5 ते 8 टक्के मद्यार्क तीव्रता	रुपये 80/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 235 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 2.35 : 1.25	निर्मिती मूल्याच्या 4.6 पट + 40 टक्के VAT
सौम्य बिअर 5 टक्केपेक्षा कमी तीव्रता	रुपये 42/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 175 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 1.75 : 1	निर्मिती मूल्याच्या 3.25 पट + 40 टक्के VAT
वाईन	निर्मिती मूल्याच्या 100% राज्यात उत्पादित फळे, फुले व इतर पदार्थापासून निर्मित वाईनवर 31-12-2026 पर्यंत रुपये 10/- प्रति बल्क लिटर वरील उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आलेली आहे.		निर्मिती मूल्याच्या 3 पट + रुपये 10/- प्रति बल्क लिटर + 20%

उत्पादन शुल्काचे दर व एमआरपीचे सूत्र

सौम्य मद्य - अ 5 टक्केपेक्षा कमी तीव्रता	रुपये 42/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 175 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 1.75 : 1	निर्मिती मूल्याच्या 3.75 पट + 40 टक्के VAT
सौम्य मद्य - ब 5 ते 8 टक्के तीव्रता मद्यार्क	रुपये 200/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 200 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	1 : 2 : 1.25	निर्मिती मूल्याच्या 4.25 पट + 40 टक्के VAT

उत्पादन शुल्काचे दर व एमआरपीचे सूत्र BIO साठी

तीव्र बिअर 5 ते 8 टक्के मद्यार्क तीव्रता	रुपये 80/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 235 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	MC X 4 + C. D. + 40 टक्के VAT
सौम्य बिअर 5 टक्केपेक्षा कमी मद्यार्क तीव्रता	रुपये 42/- प्रति बल्क लिटर किंवा निर्मिती मूल्याच्या 175 टक्केपैकी जे जास्त असेल ते.	MC X 3.5 + C. D. + 40 टक्के VAT

सन 2023-2024 करिता मद्यार्काचे अंदाजपत्रक

(आकडे लाख बल्क लि. मध्ये)

(अ) उपलब्धता	2021-2022	2022-2023	2023-2024
1. सुरुवातीची शिल्लक	33671.06	34508.69	35431.41
2. मद्यार्काचे उत्पादन	3934.83	4311.29	4613.08
3. वाढ	0.19	0.22	0.24
4. एकूण उपलब्धता	<u>37606.08</u>	<u>38820.20</u>	<u>40044.73</u>
(ब) वापर			
1. देशी मद्य निर्मितीकरिता	766.54	840.41	899.24
2. विदेशी मद्य निर्मितीकरिता			
3. एकूण वापर	<u>766.54</u>	<u>840.41</u>	<u>899.24</u>
(क) औद्योगिक वापर			
1. बल्क कंड्युमर्स	101.18	111.05	118.82
2. इतर केमिकल्स घटक व संरक्षण	42.72	46.69	49.96
3. औषध व सौंदर्यप्रसाधने	11.43	12.56	13.44
4. इतर वापर (ओडीएस)	6.27	6.89	7.32
5. इथेनॉल	994.78	1089.08	1165.32
6. जलरहित मद्यार्क (Absolute Alcohol)	1077.93	1176.60	1258.96
7. एकूण	<u>2234.31</u>	<u>2442.87</u>	<u>2613.87</u>
(ड) निर्यात			
1. परराज्यात	81.06	88.53	94.73
2. परदेशात	0.00	0.00	0.00
3. एकूण निर्यात	<u>81.06</u>	<u>88.53</u>	<u>94.73</u>
(फ) शिल्लक अ - (ब + क + ड) = फ	34524.17	35448.39	36436.89
- हानी	(-) 15.48	(-) 16.98	(-) 18.17
= इ	<u>34508.69</u>	<u>35431.41</u>	<u>36418.72</u>

मळी, देशी-विदेशी दारू, बीअर व वाईन इत्यादीसंबंधीची माहिती

१. **मळीचे उत्पादन व उपयोग.**--मुंबई मळी नियमावली, १९५५ मधील तरतुदीनुसार मळी उत्पादन करण्याकरिता "नमुना एम-1" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात अशा प्रकारे सन २०२१-२२ अखेरपर्यंत एकूण २१२ कारखाने कार्यरत असून राज्यात उत्पादित झालेल्या मळीचे वितरण, मळीची आसवनी व इतर औद्योगिक वापरासाठी, निर्यातीसाठी झालेला विनियोग दर्शविणारा मागील तीन वर्षांचा तक्ता सोबत जोडला आहे.

केंद्र शासनाच्या निर्णयानुसार राज्य शासनाने गृह विभागाच्या क्रमांक एमएलएस-१०९३/१/ईएक्ससी-२, दिनांक २१ जून १९९३ च्या पत्रानुसार मळीच्या वाटपावरील नियंत्रण रद्द केले आहे, त्यामुळे राज्यातील मळी उत्पादक घटक अन्य विहित अनुज्ञप्तीधारकास कितीही परिमाणाची मळीची विक्री करू शकतो. यासंदर्भात मुंबई मळी नियमावली १९५५, मुंबई मळी (नियंत्रण) कायदा, १९५६ तसेच मुंबई मळी (विक्री, पुरवठा व किंमत नियंत्रण) आदेश, १९६० या नियमातील तरतुदीनुसार राज्यातील उत्पादित झालेल्या मळीचे वितरण करणे, परराज्यात/परदेशात निर्यात करणे, वाहतूक शुल्क, निर्यात शुल्क वसुली करणे इत्यादीबाबतच्या नियमांचे पालन करणे, इत्यादी बाबींची अंमलबजावणी या विभागामार्फत करण्यात येते. राज्यातील उपलब्ध होणाऱ्या मळीचे प्रमाण विचारात घेऊन दरवर्षी मळीचे अंदाजपत्रक तयार करण्यात येत असते व राज्याची गरज भागविल्यानंतर शिल्लक राहणारी मळी अन्य राज्यात किंवा परदेशात निर्यात करण्यासाठी शासनाच्या पूर्वमान्यतेने परवानगी देण्यात येत होती.

सन २०१५ च्या विधानमंडळाच्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनामध्ये विधानसभा सभागृहात मळीची निर्यात नियंत्रणमुक्त करण्याबाबत झालेल्या घोषणेच्या अनुषंगाने शासन निर्णय क्रमांक एमपीएल-१२१३/प्र.क्र. ५५९/राउशु-३, दिनांक ४ जानेवारी २०१६ अन्वये राज्यात उत्पादित होणाऱ्या मळीची निर्यात नियंत्रणमुक्त करण्याच्या दृष्टीने प्रचलित कार्यपद्धतीमध्ये बदल करून परराज्यात/परदेशात मळी निर्यातीकरिता परवानगी देण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना प्रदान करण्यात आलेले होते.

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या महसुलाच्या दृष्टीने मळी हा महत्त्वाचा स्रोत आहे. मळीचा वापर प्रामुख्याने मद्यार्क तयार करण्यासाठी होतो. राज्यात सुमारे २३१ साखर कारखाने कार्यान्वित असून त्यापैकी १२४ साखर कारखान्यांना आसवण्या मंजूर आहेत, तसेच १९ Stand alone आसवण्या आहेत. ज्या साखर कारखान्यांकडे आसवणी नाही असे साखर कारखाने अन्य आसवण्यांना मळीची विक्री करतात. ज्या साखर कारखान्यांनी आसवणी उभारल्या आहेत त्यांनी त्याकरिता मोठ्या प्रमाणावर आर्थिक गुंतवणूक केलेली आहे. सदर आसवणीत तयार होणाऱ्या मद्यार्काचा राज्यात मोठ्या प्रमाणावर औद्योगिक वापर होतो, तसेच पेय मद्यनिर्मिती होते. सदर मद्यार्काचा वापराचे प्रमाण ६० : ४० आहे व त्यापासून शासनास सुमारे मोठ्या प्रमाणावर महसूल प्राप्त होतो.

मागील काही वर्षातील राज्यातील मळीचे उत्पादन व वापर याबाबतची आकडेवारी पाहिली असता साधारणपणे वार्षिक ३५ ते ४० लाख मे. टन मळी राज्यात उपलब्ध होत असते त्यापैकी राज्यातील आसवणींना मद्यार्क उत्पादनासाठी साधारणपणे ३२ लाख मे. टन मळीची आवश्यकता लागते व पशुखाद्यासाठी सुमारे २.५ लाख मे. टन मळी लागते.

केंद्र शासनाने दिनांक २ जानेवारी २०१३ निर्णयानुसार वाहनाच्या इंधनात १० टक्के या प्रमाणात इथेनॉल मिसळण्याचे धोरण जाहीर केले आहे. त्यानंतर मे २०१४ पासून नवीन केंद्र शासन आल्यानंतर वाहनाच्या इंधनात सक्तीने इथेनॉल मिश्रण करण्याच्या धोरणाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याचे निर्देश दिले आहेत. त्यामुळे राज्यात केंद्र शासनाचा कार्यक्रम प्रभावीपणे राबविण्यात येत आहे. तसेच केंद्र शासनाने दिनांक १८ सप्टेंबर २०१८ व दिनांक १८ डिसेंबर २०१८ च्या निर्णयान्वये आसवणींना उसाच्या रसापासून बी-हेवी मळी व सी-हेवी मळीपासून इथेनॉल उत्पादन करण्यास मंजुरी दिलेली आहे. त्याकरिता लागणारा कच्चा माल म्हणजे मळीचा तुटवडा भासणार असल्यामुळे दि इथेनॉल मॅन्युफॅक्चरर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया यांच्या मागणीनुसार शासन निर्णय, दिनांक २७ डिसेंबर २०१९ अन्वये सन २०१९-२० या मळी हंगामातील उत्पादित मळीच्या परराज्यात/परदेशात निर्यातीवर दिनांक ३० सप्टेंबर २०२० पर्यंत बंदी घालण्यात आली होती.

तद्नंतर सन २०२२-२३ या मळी हंगामातील मळी उत्पादनाचा आढावा घेतला असता सन २०२१-२२ या हंगामाच्या सुरुवातीस राज्यातील साखर कारखान्यांमध्ये एकूण ३.२५ ला मे. टन मळी शिल्लक होती. सन २०२२-२०२३ करिता अपेक्षित मळी उत्पादन ६७.१५ लाख मे. टन असून सन २०२२ मळी हंगामात अपेक्षित मळी उपलब्धता ७३.१५ लाख मे. टन राहिल.

मळीच्या उपलब्धतेमध्ये झालेली वाढ विचारात घेता सन २०१९-२० या मळी हंगामातील उत्पादित मळीच्या परराज्यात/परदेशात निर्यातीवर शासन निर्णय, दिनांक २७ डिसेंबर २०१९ अन्वये दिनांक ३० सप्टेंबर २०२० पर्यंत घालण्यात आलेली बंदी शासन निर्णय दिनांक २९ जून २०२० अन्वये तात्काळ प्रभावाने उठविण्यात आली, तसेच मळी निर्यातीच्या परवानगीवर केंद्रीयरीत्या नियंत्रण ठेवण्यासाठी परराज्यात/परदेशात मळी निर्यातीची परवानगी देण्याचे अधिकार आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क यांना देण्यात आले आहेत.

२. देशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र देशी दारू नियम, १९७३ मधील तरतुदीनुसार सन २०२१-२२ पर्यंत एकूण ५० घटकांना देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-1 अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आली आहे. देशी दारू ही प्रामुख्याने मळीपासून होणाऱ्या स्पिरिटपासून निर्मिती केली जाते. धान्याधारित मद्यार्कापासूनदेखील देशी दारू निर्मितीसाठी सीएल-1 अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत. शिवाय मोहा, काजू यापासून तयार होणाऱ्या स्पिरिटपासून काही प्रमाणात देशी दारू निर्मिती केली जाते. मात्र मळी मद्यार्कावरील नियंत्रण उठविल्यामुळे पर्यायाने देशी दारूवरील विक्रीच्या तीनही स्तरांवरील किमती ठरविण्याबाबतचे शासन निर्णय रद्दबातल करण्यात आले आहेत. दिनांक १६ मार्च १९९४ पासून देशी मद्यार्कावरील उत्पादन शुल्काचे दर आकारण्यात येत होते, परंतु शासन गृह विभाग अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/ईएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित कर पद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे.

शासन अधिसूचना दिनांक ३१ मे २०२२ नुसार देशी मद्याचे नवीन तीन प्रकार करण्यात आले असून देशी मद्याची व्याख्या खालील प्रमाणे आहे :-

अ	काजुबोंडे आणि मोहाफुले यांच्यापासून प्राप्त मद्यार्क वापरून रंगीत पदार्थ न वापरता तयार केलेले व ७५ प्रुफ तीव्रता असलेले मद्यार्क (४२.८%)	रुपये १० मद्यार्काची भरवणी असलेल्या प्रति प्रुफ लिटर करिता
ब	काजुबोंडे आणि मोहाफुलांव्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून प्राप्त मद्यार्क वापरून रंगीत पदार्थ न वापरता तयार केलेले व ६२.५ प्रुफ तीव्रता असलेले मद्यार्क (३५.६६%)	उत्पादन मूल्याच्या २२०% अथवा रुपये १५५ मद्यार्काची भरवणी असलेल्या प्रति प्रुफ लिटर करिता, यापैकी जे अधिक असेल ते.
क	काजुबोंडे आणि मोहाफुलांव्यतिरिक्त इतर पदार्थापासून प्राप्त मद्यार्क वापरून व रंगीत पदार्थ न वापरता तयार केलेले आणि ७५ प्रुफ तीव्रता असलेले मद्यार्क (४२.८%)	उत्पादन मूल्याच्या २२०% अथवा रुपये १८० मद्यार्काची भरवणी असलेल्या प्रति प्रुफ लिटर करिता, या पैकी जे अधिक असेल ते.
ड	धान्यधारित मद्यार्कमध्ये रंगीत पदार्थाचा वापर करून तयार केलेले आणि ७५ प्रुफ तीव्रता असलेले मद्यार्क (४२.८%)	उत्पादन मूल्याच्या २५०% अथवा रुपये २५० मद्यार्काची भरवणी असलेल्या प्रति प्रुफ लिटरकरिता, यापैकी जे अधिक असेल ते.

३. विदेशी दारू निर्मिती.— महाराष्ट्र डिस्टिलेशन ऑफ स्पिरिट अँड मॅन्युफॅक्चर ऑफ पोर्टेबल लिकर रूल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार विदेशी दारू तयार करण्याकरिता नमुना "पीएलएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२१-२२ करिता आतापर्यंत अशा प्रकारे एकूण ७१ पीएलएल अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

शासन गृह विभाग अधिसूचना क्रमांक एमआरएम-१०९६-२१/३/ईएक्ससी-३, दिनांक १८ ऑक्टोबर १९९६ नुसार राज्यात दिनांक १ जानेवारी १९९७ पासून मूल्याधारित करपद्धती लागू करण्यात आली असून त्यानुसार उत्पादन शुल्क वसूल करण्यात येत आहे. सद्यःस्थितीत दिनांक ३१ डिसेंबर २०१८ च्या अधिसूचनेनुसार विदेशी मद्याकरिता निर्मिती मूल्याच्या ३०० टक्के अथवा रुपये ३५० यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात आले असून सद्यःस्थितीत त्यात कोणताही बदल झालेला नाही. शासन निर्णय क्रमांक एमआयएस-०९२०/प्र.क्र.१५४/राउशु-२, दिनांक २३ जून २०२२ नुसार काजुबोंडे आणि मोहाफुले यांच्यापासून उत्पादित केलेल्या मद्यास "देशी मद्य" या ऐवजी "विदेशी मद्य" असा दर्जा देणे व या पदार्थासह फळे, फुले यांच्यापासून मद्यार्क उत्पादन व त्यापासून विदेशी मद्य निर्मिती करण्यासाठी धोरण अंमलात आलेले आहे. तसेच सदर मद्याकरिता निर्मिती मूल्याच्या ३००% किंवा रुपये ५०/- प्रति प्रुफ लिटर यापैकी जे जास्त असेल ते या प्रमाणे उत्पादन शुल्काचा दर निश्चित करण्यात आलेला आहे.

४. बीअर निर्मिती.— महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चर ऑफ बीअर अँड वार्डन रूल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार बीअर तयार करण्याकरिता नमुना "बीआरएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२१-२२ पर्यंत अशाप्रकारे एकूण ११ बीआरएल (ब्रुवरी) अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

त्याचप्रमाणे शासनाने सन २००९ पासून राज्यात मायक्रोब्रुवरीज उभारण्यास परवानगी दिली असून शासन अधिसूचना क्रमांक बीआरएल-०८११/सीआर-२८९(१), दिनांक ८ ऑक्टोबर २०१० मधील तरतुदीनुसार जिल्हास्तरावर रेस्टॉरंटमध्ये बीअर पिण्यासाठी (On Consumption) रेस्टॉरंट ब्रुवरी अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात येते. तसेच निर्माणीत उत्पादित होणाऱ्या बीअरची विक्री ५ लिटरपेक्षा कमी नसलेल्या पॅकबंद (Off Consumption) स्वरूपात अन्य एफएल-III, एफएल-IV व ई अनुज्ञप्तीधारकांना विक्रीकरिता मायक्रोब्रुवरी मंजूर करण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०१९-२० पर्यंत अशा प्रकारे एकूण २९ मायक्रोब्रुवरी/रेस्टॉरंटब्रुवरी अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

सद्यःस्थितीत दिनांक २३ ऑक्टोबर २०१७ च्या अधिसूचनेनुसार सौम्य बीअरकरिता निर्मिती मूल्याच्या १७५ टक्के अथवा रुपये ४२ यापैकी जे जास्त असेल ते तसेच तीव्र बीअरकरिता निर्मिती मूल्याच्या २३५ टक्के अथवा रुपये ८० यापैकी जे जास्त असेल ते याप्रमाणे उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत असून सद्यःस्थितीत त्यात कोणताही बदल करण्यात आलेला नाही.

शासन अधिसूचना क्रमांक बीपीए-०८१९/प्र.क्र. १४६/राउशु-२, दिनांक २१ सप्टेंबर २०१९ अन्वये मायक्रोब्रुवरीज अनुज्ञप्ती मंजूर करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

शासन अधिसूचना गृह विभाग बीडब्ल्यूआर-११०६/सीआर-१६/मायक्रोब्रुवरी/ईएक्ससी-३, दिनांक १० ऑगस्ट २००९ अनुसार वार्षिक २,००,००० लिटर उत्पादन क्षमता असणाऱ्या बीअर उत्पादक घटकांच्या अनुज्ञप्तीस मायक्रोब्रुवरी (BRL) असे संबोधन देण्यात आले. यामध्ये स्टॅंडअलोन मायक्रोब्रुवरी व रेस्टॉरंट ब्रुवरी (एफएल-III अनुज्ञप्तीसह) असे दोन प्रकार आहेत. स्टॅंड अलोन ब्रुवरीस ५ लिटरपेक्षा अधिक असलेल्या कॅनमध्ये भरून सीलबंद स्वरूपात विक्री करण्याची परवानगी आहे, तर रेस्टॉरंट ब्रुवरीज सुट्या स्वरूपात अथवा सीलबंद स्वरूपात ५ लिटरच्या कॅनमध्ये विक्रीस परवानगी आहे. दिनांक १५ जून २०२० च्या शासन अधिसूचनेनुसार मायक्रोब्रुवरीची उत्पादन मर्यादा ५,००,००० लिटरपर्यंत वाढविण्यात आली आहे, तसेच ग्राउलरमध्ये भरून विक्रीस परवानगी देण्यात आली आहे.

५. वाईन.— महाराष्ट्र मॅन्युफॅक्चर ऑफ बीअर अॅण्ड वाईन रुल्स, १९६६ मधील तरतुदीनुसार वाईन तयार करण्याकरिता नमुना "बीआरएल" अनुज्ञप्ती देण्यात येते. महाराष्ट्र राज्यात सन २०२१-२२ पर्यंत अशा प्रकारे एकूण ९४ वायनरी अनुज्ञप्ती मंजूर करण्यात आलेल्या आहेत.

वाईनकरिता शासन अधिसूचना क्रमांक बीडब्ल्यूआर-११०८/सीएआर-५९(२)/ईएक्ससी-३, दिनांक २४ डिसेंबर २००१ अन्वये ५ वर्षांकरिता उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आली होती. तदनंतर सदरची सूट दिनांक ३१ डिसेंबर २०२१ पर्यंत वाढविण्यात आली होती. शासन अधिसूचना क्रमांक एमआयएस ०११९/प्र.क्र. २६/राउशु-३, दिनांक १६ सप्टेंबर २०१९ अन्वये दिनांक ३० सप्टेंबर २०२४ पर्यंत वाढविण्यात (उत्पादन शुल्कातून सूट) आली होती व द्राक्ष, सफरचंदव्यतिरिक्त अन्य पदार्थांपासून तयार होणाऱ्या वाईनवर रुपये १ प्रती बल्क लिटर या दराने उत्पादन शुल्क आकारण्यात येत होते. आता शासन आदेश क्रमांक बीडब्ल्यूआर-०९२१/प्र.क्र./१६९/राउशु-३, दिनांक १३ डिसेंबर २०२१ नुसार कोणत्याही पदार्थांपासून आणि मद्यार्काचा समावेश न करता आणि आयात केलेले अर्क किंवा बल्क वाईन यांचेपासून उत्पादित व मिश्रण न करता निर्मिती केलेली वाईन यावर दिनांक ३१ डिसेंबर २०२६ पर्यंत रुपये १० प्रति बल्क लिटर पेक्षा जास्त असलेल्या उत्पादन शुल्कातून सूट देण्यात आली आहे.

मळी विवरणपत्र

सन २०२१-२२ व सन २०२२-२३ करिता मळीच्या उत्पादन व वापराबाबतचे विवरणपत्र

अ. क्र.	तपशील	मळीचे परिमाण लाख (मे. टन)
१	सन २०२१-२२ ची सुरवातीची शिल्लक	३.२५
२	सन २०२१-२२ मधील मळीचे उत्पादन (बी-हेवी)	३७.०७
३	सन २०२१-२२ मधील मळीचे उत्पादन (सी-हेवी)	२८.८१
४	सन २०२१-२२ मधील मळीचा गेन (बी-हेवी)	०.१९
५	सन २०२१-२२ मधील मळीचा गेन (सी-हेवी)	०.१६
६	एकूण सन २०२१-२२ मधील उपलब्धता (१+२+३+४+५)	६९.४८
७	सन २०२१-२२ मधील अल्कोहोल/इथेनॉन उत्पादनाकरिता मळीचा प्रत्यक्ष वापर (बी-हेवी)	३०.३२
८	सन २०२१-२२ मधील अल्कोहोल/इथेनॉन उत्पादनाकरिता मळीचा प्रत्यक्ष वापर (सी-हेवी)	१०.४९
९	सन २०२१-२२ मध्ये ऊसाच्या रसापासून अल्कोहोल/इथेनॉन उत्पादनाकरिता ऊसाचा वापर	१६.०४
१०	सन २०२१-२२ मध्ये साखर/साखरेचा पाक यांचा अल्कोहोल/इथेनॉन उत्पादनाकरिता प्रत्यक्ष वापर	१.९८
११	सन २०२०-२१ मध्ये पशुखाद्यासाठी मळीचा प्रत्यक्ष वापर	१.४२
१२	एकूण मळीचा वापर (७+८+११)	४२.२३
१३	सन २०२१-२२ मध्ये परराज्यात निर्यात केलेली मळी	१.१८
१४	सन २०२१-२२ मध्ये परदेशात निर्यात केलेली मळी	११.६५
१५	एकूण मळी निर्यात (१३-१४)	१२.८३
१६	एकूण मळी वापर + निर्यात (१२+१५)	५५.०६
१७	दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२२ रोजीची शिल्लक मळी (एम-१ अनुज्ञप्तीमधील)	२.७६
१८	दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२२ रोजीची शिल्लक मळी (एम-२ अनुज्ञप्तीमधील) Stand Alone Distrillery	०.३९
१९	दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२२ रोजीची शिल्लक मळी (एम-२ अनुज्ञप्तीमधील) Distillery Attach to Suger Factory	२.६४
२०	दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०२२ रोजीची शिल्लक मळी (एम-२ अनुज्ञप्तीमधील) पशुखाद्याकरिता	०.२१
२१	दिनांक ३० ऑक्टोबर २०२२ रोजीची एकूण शिल्लक मळी (१७+१८+१९+२०)	६.००

आसवनी व मद्य / बिअर निर्माणीची संख्या

अनुज्ञप्ती प्रकार	एकूण मंजूर अनुज्ञप्त्या	एकूण कार्यरत अनुज्ञप्त्या
1	2	3
मळीआधारित आसवनी नमुना-I	133	114
धान्याधारित आसवनी नमुना-I	24	24
विदेशी मद्य निर्माणी नमुना-PLL	72	48
देशी मद्य निर्माणी नमुना-CL-I	51	40
बीअर निर्माणी नमुना-BRL	11	11
मायक्रोब्रुवरी नमुना-BRL	34	27
वाईन निर्माणी नमुना-BRL	94	67
मळी (Molasses) नमुना-M-I	254	212

देशी / विदेशी मद्य ठोक व किरकोळ विक्री अनुज्ञप्तींची संख्या

अनुज्ञप्ती प्रकार	एकूण अनुज्ञप्त्या
1	2
विदेशी मद्य ठोक विक्री नमुना-FL-I	267
देशी मद्य ठोक विक्री नमुना-CL-II	280
विदेशी मद्य किरकोळ विक्री (सीलबंद) नमुना-FL-II	1730
विदेशी मद्य हॉटेल / बार नमुना-FL-III	17852
विदेशी मद्य क्लब अनुज्ञप्ती नमुना-FL-IV	138
बीअर किरकोळ विक्री (सीलबंद) नमुना-FL / BR-II	5751
देशी मद्य किरकोळ विक्री नमुना-CL-III	4295

विवरणपत्र 'अ'
STATEMENT 'A'

एकूण अर्थसंकल्पाचा कार्यक्रमनिहाय तपशील

Programmewise details of Total Budget Estimates (रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२२	अर्थसंकल्प २०२२-२३	सुधारलेले अंदाज २०२२-२३	अर्थसंकल्प २०२३-२४	Particulars
1	2	3	4	5	
	Actual 2021-22	Budget Estimates 2022-23	Revised Estimates 2022-23	Budget Estimates 2023-24	
२०३९ राज्य उत्पादन शुल्क					2039 State Excise
००१ संचालन व प्रशासन					001 Direction and Administration
(०१) आयुक्तांचे कार्यालय					(01) (01) Commissioner's Office
२०३९००९७ भारत (अनिवार्य)	0	150	105	150	20390097 Charged (Committed)
२०३९००९४ दत्तमत (अनिवार्य)	176295	171699	192594	185766	20390014 Voted (Committed)
(०२) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना					(02) (01) Inspection and Preventive Establishment.
२०३९००२३ भारत (अनिवार्य)	0	1	1	1	20390023 Charged (Committed)
२०३९००३२ दत्तमत (अनिवार्य)	1633121	1960831	1954832	2306311	20390032 Voted (Committed)
१०२, अफू इत्यादींची खरेदी (००) (००) (०१) (०१) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाला पुरविलेल्या अफूचा खर्च.					102, Purchase of Opium etc.
२०३९००४१ दत्तमत (अनिवार्य)	0	200	112	120	(00) (00) (01) Cost of Opium Supplied State Excise Department.
८००, इतर खर्च (००) (००) (०३) धान्य वापरून अल्कोहोल तयार करण्यासाठी आसवर्नीना प्रोत्साहन (कार्यक्रम)					800, Other Expenditure (00) (00) (03) To Encourage the Distilleries for producing Grain based Alcohol (Scheme)
२०३९०१०३ दत्तमत (अनिवार्य)	0	0	0	0	20390103 Voted (Committed)
(००) (०४) दारुची दुकाने बंद करण्याच्या मतदानासंदर्भातील खर्च.					(00) (04) Expenditure in connection with poll on closing down of liquor shops.
२०३९०११२ दत्तमत (अनिवार्य)	0	1	1	1	20390112 Voted (Committed)
एकूण (भारित)	0	151	106	151	Total (Charged)
एकूण (दत्तमत)	1809416	2132731	2147539	2492198	Total (Voted)
एकूण	1809416	2132882	2147645	2492349	Total

सन २०२३-२४ च्या वार्षिक योजनांचे विवरण

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाचे आयुक्त हे विभाग प्रमुख आहेत. अपर आयुक्त, सहआयुक्त, उपआयुक्त, मुख्य लेखा अधिकारी, लेखाधिकारी आणि आयुक्त यांच्या साहाय्याने विभागाचे निरनिराळे कार्यक्रम आयुक्तालयाचे पातळीवर नियंत्रित व समन्वित केले जातात. जिल्हा पातळीवर सर्वसाधारण नियंत्रण व देखरेखीखाली समन्वय व प्रशासनाकरिता वर्ग-१ अधीक्षक, उत्पादन शुल्क आहेत. संपूर्ण राज्यात दारूबंदी व उत्पादन शुल्क कायद्याची अंमलबजावणी करण्याचे व नियंत्रणाचे काम आयुक्त कार्यालयामार्फत होते.

जिल्हा कार्यालयावर नियंत्रण ठेवणे, शासनाचा महसूल चुकणार नाही याकडे विशेष लक्ष ठेवणे, महसूल वाढीचे प्रयत्न करणे, विभागाच्या खर्चावर नियंत्रण ठेवणे व इतर प्रशासकीय कामांचे नियंत्रण आयुक्त कार्यालयाकडून करण्यात येते.

वार्षिक योजना सन २०२२-२०२३ करिता खाली नमूद केल्याप्रमाणे निविदेची मागणी करण्यात आलेली आहे.

विवरणपत्र-अ

राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या प्रशासकीय मान्यताप्राप्त चालू / नवीन बांधकामासाठी सन २०२२-२३ व सन २०२३-२४ साठी करावयाच्या खर्चाचा तपशील (रुपये : लाख)

अ. क्र.	कामाचे नाव	प्रशासकीय मान्यता किंमत	मार्च २०२२ पर्यंत झालेला प्रत्यक्ष खर्च	सन २०२२-२०२३ साठी उपलब्ध तरतूद	मार्च २०२३ अखेरपर्यंत अपेक्षित खर्च (स्तंभ ५ च्या तरतुदीपैकी)	सन २०२३-२०२४ साठी आवश्यक तरतूद	कामची सद्यःस्थिती
१	२	३	४	५	६	७	८
१	बोरीबंदर एक्स्ट्राईज भवन, रा.उ.शु., मुंबई शहर.	६९३६.२३ सुधारित प्र.मा.	४९८३	२१४८	१९५२	०	सदर इमारतीचे काम अंतिम टप्प्यात असून कार्यकारी अभियंता, इलाखा शहर यांचे मागणीनुसार रु. १९.५२ कोटी निधी वितरित करण्यास शासनास कळविण्यात आले आहे.
२	निरीक्षक, राउशु, संगमनेर जि. अहमदनगर यांचे कार्यालय.	५२५.५५ (कार्यालय ३२०.०९ + निवासस्थान २०५.४६)	३१५	१५०	२१०	६०.५५	रंगकाम प्रगतीत असून काम अंतिम टप्प्यात आहे.
३	अधीक्षक, राउशु, अहमदनगर कार्यालय इमारतीचे बांधकाम.	१३२१.८६	०	३२५	०	९९६.८६	निविदा मंजूर करण्यात आली असून कामाचे आदेश देण्यात आले आहेत.
४	वि.उ.आ. व अधीक्षक, नाशिक कार्यालयातील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांसाठी निवासस्थान.	३४१.७६	०	१७०	०	२४१.७६	निविदा स्तरावर

विवरणपत्र-अ--चालू

१	२	३	४	५	६	७	८
५	निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, भरारी पथक, सटाणा, जिल्हा नाशिक कार्यालयाचे इमारत बांधकाम.	९६०.३८	२००	४८०	७६०	२८०	निरीक्षक भ. प. सटाणा यांचे कार्यालयीन इमारतीच्या तिसऱ्या स्लॅबचे काम चालू आहे व निवासी इमारतीच्या स्लॅबचे काम प्रगतीत आहे.
६	अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, नाशिक यांचे शासकीय निवासस्थान बांधकाम.	१७३.६६	०	७४	७४	९९.६६	अस्तित्वातील निवासस्थान पाडण्याची निविदा प्रक्रिया प्रगतीत.
७	अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, अमरावती कार्यालयाच्या इमारतीचे बांधकाम.	६६१	१५०	३३१	५११	१८०	मागील बाजूच्या आवार भिंतीचे काम पूर्ण प्लिथ लेव्हचे काम सुरू आहे.
८	अधीक्षक, राउशु, जळगाव यांच्या मोकळ्या जागेत कर्मचाऱ्यांच्याकरिता शासकीय निवासस्थान बांधकाम.	२८९.०४	०	१४५	२८९	१४४.०४	सदर कामावरील रु. १.७६ कोटी प्रलंबित देयके आहेत. पहिल्या स्लॅबचे काम पूर्ण.
९	निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, चाळीसगाव कार्यालयाच्या इमारतीचे बांधकाम.	२७२.५७	०	१३६	२७२	१३६.५७	सदर कामावरील रु. १.८९ कोटी प्रलंबित देयके आहेत. पहिल्या स्लॅबचे काम पूर्ण.
१०	अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क, जालना कार्यालयाच्या इमारतीचे बांधकाम.	८६२.९६	१८४	४३१	३००	२४७.९६	प्लिथ लेव्हपर्यंत काम प्रगतिपथावर आहे.
११	अधीक्षक, राउशु, हिंगोली कार्यालयाच्या इमारतीचे बांधकाम.	७१५.२	२००	३५८	३५०	३६३.२	तळमजला व पहिला स्लॅब पूर्ण, तळमजल्याची वीट बांधकाम प्रगतीत.
१२	अधीक्षक, राउशु, वाशिम कार्यालयाच्या मोकळ्या जागेमध्ये कर्मचाऱ्यांसाठी निवासस्थान बांधकाम.	३१२.४	०	१५६	१५७.२४	१५६.४	निवासस्थानाचे स्लॅबसह बांधकाम पूर्ण, प्लॅस्टरिंग व प्लोअरिंग काम प्रगतीत.

विवरणपत्र-अ--चालू

१	२	३	४	५	६	७	८
१३	अधीक्षक, राउशु, सांगली व अधिनस्त निरीक्षक कार्यालयाच्या इमारतीचे बांधकाम.	१३६१.५१	०	३२५	०	११६१.५१	निविदा स्तरावर. सद्यःस्थितीत स्थगिती आहे.
१४	वि.उ.आ./अधीक्षक, राउशु, औरंगाबाद कार्यालय तसेच वि.उ.आ./अधीक्षक, औरंगाबाद यांचे निवासस्थानाचे बांधकाम.	१२१८.०२	०	३००	०	९१८.०२	निविदा प्रसिद्ध करण्यात आली आहे. कार्यारंभ आदेश स्तरावर प्रलंबित. सद्यःस्थितीत स्थगिती आहे.
१५	अधीक्षक, रा.उ.शु., भंडारा कार्यालयाच्या प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम .	८४६.८२	०	२००	४००	६४६.८२	संरक्षक भिंतीचे काम चालू आहे. इमारतीचे बांधकामाचे निविदा कार्यारंभ आदेश स्तरावर, सद्यःस्थितीत स्थगिती आहे.
१६	निरीक्षक, रा.उ.शु., तळेगाव दामाडे, ता. मावळ, जि. पुणे कार्यालयाच्या आवारास संरक्षक भित.	४३.७२	०	१०	०	३३.७२	४०% काम पूर्ण झाले आहे. काम प्रगतीत आहे.
१७	अधीक्षक, रा.उ.शु., सोलापूर कार्यालयाच्या कार्यालयीन इमारतीचे बांधकाम.	१५९३.४६	०	३५०	०	७९६.७३	अंदाजपत्रक स्तर. सद्यःस्थितीत स्थगिती आहे.
१८	अधीक्षक, रा. उ. शु., पुणे, निवासी सदनिका इमारत बांधकाम.	१५१९	०	१५०	०	७५९.५	अंदाजपत्रक स्तर. सद्यःस्थितीत स्थगिती आहे.
१९	अधीक्षक, रा.उ.शु., पुणे, प्रशासकीय इमारतीचे बांधकाम.	३०६५	०	३००	०	१५३२.५	अंदाजपत्रक स्तर. सद्यःस्थितीत स्थगिती आहे.
	एकूण	२३०२०.१४	६०३२	६५३९	५२७५.२४	८७५५.८	

तक्ता १
TABLE I

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२२	अर्थसंकल्प २०२२-२३ सुधारलेले अंदाज २०२२-२३	अर्थसंकल्प २०२३-२४	Particulars		
	Actual 2021-22	Budget Estimates 2022-23	Revised Estimates 2022-23	Budget Estimates 2023-24	1	5
	1	2	3	4	5	1
अ- कार्याचे वर्गीकरण						
००१ संचालन व प्रशासन						
(०१) (०१) आयुक्तांचे कार्यालय						
२०३९००९७ भारित (अनिवार्य)	०	१५०	१०५	१५०		
२०३९००१४ दत्तमत (अनिवार्य)	१७६२९५	१७६२९५	१९२५९४	१८५७६६		
(०२) (०१) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना						
२०३९००२३ भारित (अनिवार्य)	०	१	१	१		
२०३९००३२ दत्तमत (अनिवार्य)	१६३३१२१	१९६०८३१	१९५४८३२	२३०६३११		
१०२, अफू इत्यादींची खरेदी (००) (००) (०१) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाला पुरविलेल्या अफूचा खर्च.						
२०३९००४१ दत्तमत (अनिवार्य)	०	२००	११२	१२०		
८००, इतर खर्च (००) (००) (०३) धान्य वापरून अल्कोहोल तयार करण्यासाठी आसवर्नीना प्रोत्साहन (कार्यक्रम)						
२०३९०१०३ दत्तमत (अनिवार्य)	०	०	०	०		
(००) (०४) दारूची दुकाने बंद करण्याच्या मतदानासंदर्भातील खर्च.						
२०३९०११२ दत्तमत (अनिवार्य)	०	१	१	१		
एकूण (भारित)	०	१५१	१०६	१५१		
एकूण (दत्तमत)	१८०९४१६	२१३२७३१	२१४७५३९	२४९२१९८		
एकूण	१८०९४१६	२१३२८८२	२१४७६४५	२४९२३४९		
Total Gross (Charged)						
Total Gross (Voted)						
Total						

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२२	अर्थसंकल्प २०२२-२३ सुधारलेले अंदाज २०२२-२३	अर्थसंकल्प २०२३-२४	Particulars
	Actual 2021-22	Budget Estimates 2022-23 Revised Estimates 2022-23	Budget Estimates 2023-24	
	1	2	3	4
				5
				1
००.९११, अतिप्रदानाची वसुली (००) (००) (०१) अतिप्रदानाची वसुली.				00911, Recoveries of Overpayments (00) (00) (01) Recoveries of Overpayments.
२०३९००१२१ दत्तमत (अनिवार्य)	134	0	0	2039012 Voted (Committed)
निव्वळ बेरीज २०३९, राज्य उत्पादन शुल्क भारित.	0	151	151	NET Total 2039, State Excise- Charged.
निव्वळ बेरीज २०३९, राज्य उत्पादन शुल्क दत्तमत.	1809282	2132731	2492198	NET Total 2039, State Excise- Voted
एकूण	1809282	2132882	2492349	Total
ब. उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण ००१ संचालन व प्रशासन				B. Objectwise Classification 001 Direction and Administration
(०१) (०१) आयुक्त कार्यालय आस्थापना (२०३९००९७- भारित) (अनिवार्य)				(01) (01) Commissioner Office - Establishment (20390097-Charged) (Committed)
५० इतर खर्च	0	150	150	50 Other Charges
(०१) (०१) आयुक्त कार्यालय, आस्थापना (२०३९००९४) (दत्तमत) अनिवार्य				(01) (01) Commissioner Officer Establishment (20390014-Voted) (Committed)
०१. वेतन	92967	127309	140040	01 Salaries
०२. मजुरी	92	110	116	02 Wages
०३ अतिकाल भत्ता	0	1	1	03 Overtime Allowance
०६ दूरध्वनी वीज व पाणीशुल्क	1783	2000	2000	06 Telephone, Electricity and Water Charges.

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत/ Rs. in thousands)

तपशील	अर्थसंकल्प २०२२-२३ सुधारलेले अंदाज २०२२-२३ अर्थसंकल्प २०२३-२४				
	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२२	Budget Estimates 2022-23	Revised Estimates 2022-23	Budget Estimates 2023-24	Particulars
	1	2	3	4	5
१० कंत्राटी सेवा	0	1000	900	1000	10 Contractual Services
११ देशातर्गत प्रवास खर्च	20	500	350	500	11 Domestic Travel Expenses.
१२ विदेश प्रवास खर्च	0	1	1	1	12 Foreign Travel Expenses.
१३ कार्यालयीन खर्च	2443	2221	1999	2332	13 Office Expenses
१४ भाडेपट्टी व कर	0	1	1	1	14 Rent, Rates and Taxes
१६ प्रकाशने	0	1	1	1	16 Publications
१७ संगणक खर्च	15523	21735	21735	22822	17 Computer Expenses
१९ आहार खर्च	0	1	1	1	19 Diet Charges
२० इतर प्रशासकीय खर्च	0	1	20392	1	20 other Administrative Exp.
२१ पुरवठा व सामग्री	0	1	1	1	21 Supplies and Materials
२२ शस्त्र व दारूगोळे	0	500	425	500	22 Arms and Ammunition
२४ पेट्रोल व तेल व वंगण	861	1112	1612	1245	24 P. O. L.
२५ पोषाख, साहुटी व भांडारे	0	1	1	1	25 Cloting, Tentage and Store
२६ जाहिरात व प्रसिद्धी	0	1	1	1	26 Advertising and Publicity
२७ लहान कामे	1639	12000	5810	10000	27 Minor works
२८ व्यावसायिक सेवा	0	1000	850	1000	28 Professional Services
४१ गुप्त सेवा खर्च	0	200	4647	200	41 Secrete Service Expenses.
५० इतर खर्च	35	2000	1400	2000	50 Other charges Vehicles
५१ मोटार वाहन	60932	1	3201	2000	51 Motor Vehicles
५२ यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	0	1	1	1	52 Machinery and Equipments
६४ हानी निर्लेखित करणे	0	1	1	1	64 Write off Losses
एकूण (भारित २०३१००९७)	0	150	105	150	Total (Charged 20390097)
एकूण (दत्तमत २०३१००९४)	176295	171699	192594	185766	Total (Voted 20390014)

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	Particulars				
	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२२ Actual 2021-22	अर्थसंकल्प २०२२-२३ Budget Estimates 2022-23	सुधारलेले अंदाज २०२२-२३ Revised Estimates 2022-23	अर्थसंकल्प २०२३-२४ Budget Estimates 2023-24	
	1	2	3	4	5
(०२) (०१) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना (२०३१००२३ - भारत) (अनिवार्य)					
५० इतर खर्च	०	१	१	१	50 Other Charges (Committed)
(०२) (०१) निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना (२०३१००३२ - दत्तमत) (अनिवार्य)					
०१. वेतन	१५८००६७	१८९६७०४	१८९६७०४	२२४००००	01 Salaries
०२. मजुरी	३१७	७३५	६९८	७७२	02 Wages
०३ अतिकालिक भत्ता	२६८	८६५	६९२	९०८	03 Overtime Allowance
०६ दूरध्वनी वीज व पाणीशुल्क	५४४१	८१६६	७३४९	८१६६	06 Telephone, Electricity and Water Charges.
१० कंत्राटी सेवा	०	५०	४५	५०	10 Contractual Services
११ देशांतर्गत प्रवास खर्च	१६४९	६०८०	४२५६	५८३०	11 Domestic Travel Expenses.
१२ विदेश प्रवास खर्च	०	१	१	१	12 Foreign Travel Expenses
१३ कार्यालयीन खर्च	२०००५	२०४३७	१८३९३	२१४५९	13 Office Expenses
१४ भाडेपट्टी व कर	११६६९	१४०००	१४०००	१४०००	14 Rent, Rates and Taxes
१६ प्रकाशन	०	१	१	१	16 Publications

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

तक्ता १--चालू

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	अर्थसंकल्प २०२२-२३ सुधारलेले अंदाज २०२२-२३ अर्थसंकल्प २०२३-२४				
	प्रत्यक्ष रकमा २०२१-२२ Actual 2021-22	अर्थसंकल्प २०२२-२३ Budget Estimates 2022-23	सुधारलेले अंदाज २०२२-२३ Revised Estimates 2022-23	अर्थसंकल्प २०२३-२४ Budget Estimates 2023-24	Particulars
	1	2	3	4	5
१७ संगणक खर्च	605	1351	946	1419	17 Computer Expenses
१९ आहार खर्च	4	56	39	60	19 Diet Expenses
२० इतर प्रशासकीय खर्च	0	1	1	1	20 Other Administrative Expenses
२१ पुरवठा व सामग्री	0	1	1	1	21 Supplies and Materials
२२ शस्त्रे व दारुगोळा	0	1	1	1	22 Arms and Ammunition
२४ पेट्रोल व तेल व वंगण	8433	8113	8113	9087	24 P. O. L.
२५ पोषाख, राहटी व भांडारे	0	1	1	1	25 Cloting, Tentage and Store
२६ जाहिराती व प्रसिद्धी	0	400	280	400	26 Advertising and Publicity
२७ लहान कामे	883	1850	1295	1943	27 Minor works
२८ व्यावसायिक व विशेष सेवा	0	10	9	10	28 Professional and Special ser.
४१ गुप्त सेवा खर्च	1469	2000	2000	2000	41 Secrete Service Expenses.
५० इतर खर्च	2311	5	4	100	50 Other charges
५१ मोटर वाहन	0	1	1	50	51 Motor Vehicles
५२ यंत्रसामग्री व साधनसामग्री	0	1	1	50	52 Machinery and Equipments
६४ हानी निर्लेखित करणे	0	1	1	1	64 Write off Losses
ब - एकूण (भारित २०३१००२३) ..	0	1	1	1	Total (Charged 20390023)
ब - एकूण (दत्तमत २०३१००३२) ..	1633121	1960831	1954832	2306311	Total (Voted 20390032)

तक्ता १--चालू

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

Particulars	अर्थसंकल्प २०२२-२३ सुधारलेले अंदाज २०२२-२३ अर्थसंकल्प २०२३-२४			
	1 Actual 2021-22	2 Budget Estimates 2022-23	3 Revised Estimates 2022-23	4 Budget Estimates 2023-24
१०२, अफू इत्यादीची खरेदी (००) (००) (०१) राज्य उत्पादन शुल्क विभागाला पुरविलेल्या अफूचा खर्च (२०३१००४१ - दत्तमत) (अनिवार्य).				
५० इतर खर्च ...	0	200	112	120
एकूण (दत्तमत २०३१००४१) ...	0	200	112	120
८००, इतर खर्च (००) (००) (०३) धान्य वापरून अल्कोहोल तयार करण्यासाठी आसवनीना प्रोत्साहन कार्यक्रम (२०३१०१०३ - दत्तमत) (अनिवार्य).				
३३ अर्थसहाय्य ...	0	0	0	0
एकूण (दत्तमत २०३१०१०३) ...	0	0	0	0
(००) (०४) दारूची दुकाने बंद करण्याच्या मतदानासंदर्भातील खर्च.				
२०३१०११२ दत्तमत (अनिवार्य)				
१३ कार्यालयीन खर्च	0	1	1	1
एकूण (दत्तमत २०३१०११२) ...	0	1	1	1
ब - एकूण स्थूल (भारित) ...	0	151	106	151
ब - एकूण स्थूल (दत्तमत) ...	1809416	2132731	2147539	2492198
एकूण ...	1809416	2132882	2147645	2492349

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(ii) Financial Requirements

तक्ता १--चालू

(रुपये हजारत / Rs. in thousands)

तपशील	Particulars				
	1	2	3	4	5
००९११, अतिप्रदानाची वसुली					
(००) (००) (०१) अतिप्रदानाची					
वसुली (दत्तमत - २०३९०१२१)					
(अनिवार्य)					
७० वजा वसुली	134	0	0	0	70
एकूण (दत्तमत २०३९०१२१)	134	0	0	0	
ब - एकूण निव्वळ (भारित)	0	151	106	151	
ब - एकूण निव्वळ (दत्तमत)	1809282	2132731	2147539	2492198	
एकूण	1809282	2132882	2147645	2492349	

क. वित्त व्यवस्थेची साधने

मागणी क्रमांक बी-२

प्रधान शीर्ष २०३९

Source of Finance

Demand No. B-2

Major Head 2039.

**निरीक्षण व प्रतिबंधक आस्थापना
(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश**

या विभागात अंमलबजावणी होत असलेले अधिनियम व त्यांच्या नियमाखाली निरनिराळ्या प्रकारच्या अनुज्ञाप्या व परवाने देण्यात आले आहेत. त्याशिवाय निरनिराळे परवाने व पास, अधिकृत दारूबंदी व उत्पादन शुल्क अधिकारी देत असतात.

स्पिरिट, स्पिरिटयुक्त पदार्थ, भारतीय बनावटीची विदेशी दारू, देशी दारू, औषधी व निर्बंधपत्राखाली व निर्मिती द्रव्यांची निर्मिती तयार (अफूव्यतिरिक्त) करण्याकरिता व विक्री करण्याकरिता या विभागाकडून प्रशासित अनुज्ञाप्या प्रशासित अनुज्ञाप्या अधिकारी देतात, तसेच नूतनीकरण करतात. याबाबत संपूर्ण राज्यात दिलेल्या वर्षनिहाय एकूण अनुज्ञाप्यांच्या संख्या खालीलप्रमाणे आहेत.

तक्ता २ / TABLE 2

न : नवीन
नू : नूतनीकरण
F : Stands for Fresh
R : Stands for Renewal

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	वर्षांभी अनिर्णीत अर्ज Pending Applications		वर्षभरात प्राप्त अर्ज Applications during year		एकूण अर्ज Total Applications		कार्यवाही झालेले अर्ज Disposed Applications		देण्यात आलेल्या अनुज्ञाप्या Issued Licences		फेटाळलेले अर्ज Refused Applications		शिल्लक अर्ज Balance Applications		एकूण वसूल शुल्क Total Fees Recovered	
		न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.	न. F.	नू. R.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
सर्व जिल्हांची एकूण आकडेवारी.	2021-2022 2022-2023 2023-2024	282 303 115	759 1279 1930	137 77 94	1623 1607 2755	419 380 209	2382 2886 4685	116 265 143	1103 956 2738	61 203 132	1103 954 2738	55 62 11	0 2 0	303 115 66	1279 1930 1947	9658000 6743428 12037337	1976936600 2444832148 2675522241

(सन 2023-2024 ची आकडेवारी अंदाजित आहे.)

स्पिरिट, स्पिरिटयुक्त पदार्थ, भारतीय बनावटीची विदेशी दारू, देशी दारू, ताडी, निरा, मोलॅसिस, मोहाची फुले आणि अधिसूचित द्रव्ये यांची घाऊक किरकोळ विक्री करण्याकरिता या विभागाकडून प्रशासित अधिनियमाखाली आणि नियमाखाली निरनिराळ्या नमुन्यात अनुज्ञाप्या दिल्या जातात. याबाबत संपूर्ण राज्यात दिलेल्या वर्षानिहाय एकूण अनुज्ञाप्यांच्या संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

तक्ता ३ / TABLE 3

न : नवीन नू : नूतनीकरण
F : Stands for Fresh R : Stands for Renewal

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	वर्षांभी अनिर्णीत अर्ज Pending Applications	वर्षभरात प्राप्त अर्ज Applications during year	एकूण अर्ज (३+५=७) Total Applications	कार्यवाही झालेले अर्ज (११+१३=२४) Disposed Applications	देण्यात आलेल्या अनुज्ञाप्या Issued Licences	फेटाळलेले अर्ज Refused Applications		शिल्लक अर्ज (७-९=१५) Balance Applications		एकूण वसूल शुल्क Total Fees Recovered							
							न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.	न.	रू.				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	
सर्व जिल्हांची एकूण आकडेवारी.	२०२१-२०२२ २०२२-२०२३ २०२३-२०२४	९४९ १३५० १४६७	३७३७ ३८१६ ४९३९	२७८१ २९२६ ३२४१	२५८६ २९०३ ३३९६	१४३१ १४५९ १७७९	१३३३ १३७५ १६३९	१३३ ८४ १४०	२२०४५ २४०९१ २५४२०	१३३३ १३७५ १६३९	२२०४२ २४०८६ २५४२०	९८ ८४ १४०	१३ ८४ १४०	१५ १४६७ १४६२	१६ ४९३९ ८५२६	३८१६ ४९३९ ६१६६	४४२७९८१०५ ३९१६०५२९५ ६१६६२५७५४	६६४२४७२६२२ ३३२८६४९९५४५ ८९४९०६९३४०

(सन २०२३-२०२४ ची आकडेवारी अंदाजित आहे.)

शुद्धिकृत स्पिरिट, मोहाची फुले, निरा, ताडी, मोलॅसिस, भारतीय बनावटीची विदेशी दारू, देशी दारू तयार आणि अधिसूचित द्रव्ये बाळगणे व वापरण्याकरिता निरनिराळ्या नमुन्यात या विभागाकडून प्रशासित अधिनियम आणि नियमावली अनुज्ञप्त्या, परवाने व पास दिले जातात. याबाबत संपूर्ण रज्यात दिलेल्या वर्षनिहाय एकूण अनुज्ञप्त्यांची संख्या खालीलप्रमाणे आहेत.

तक्ता ४ / TABLE 4

न : नवीन
नू : नूतनीकरण
F : Stands for Fresh
R : Stands for Renewal

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	वर्षारंभी अनिर्णीत अर्ज Pending Applications		वर्षभरात प्राप्त अर्ज Applications during year		एकूण अर्ज Total Applications		कार्यवाही झालेले अर्ज Disposed Applications		देण्यात आलेल्या अनुज्ञप्त्या Issued Licences		फेटाळलेले अर्ज Refused Applications		शिल्लक अर्ज Balance Applications		एकूण वसूल शुल्क Total Fees Recovered	
		न.	नू.	न.	नू.	न.	नू.	न.	नू.	न.	नू.	न.	नू.	न.	नू.	न.	नू.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
सर्व जिल्हाची एकूण आकडेवारी.	2021-2022 2022-2023 2023-2024	373 666 856	2768 2779 2986	511667 346848 464960	12240 11895 12954	512040 347514 465816	15008 14674 15940	511374 346658 464793	12229 11688 12723	511267 346553 464680	12226 11688 12721	107 105 113	3 0 2	666 856 1023	2779 2986 3217	202468136 230137073 253540215	8998072812 4043599111 4405342921

(सन 2023-2024 ची आकडेवारी अंदाजित आहे.)

तक्ता ५ / TABLE 5

विभागीय कार्यालय	निरीक्षण	आवश्यक अनुज्ञप्त्यांचे प्रकार	निरीक्षकाकरिता	दुय्यम निरीक्षकाकरिता	सहायक दुय्यम निरीक्षकाकरिता	उत्पादन शुल्क शिपाईकरिता	
१	२	३	४	५	६	७	
(ब) मुंबई व्यतिरिक्त सर्व जिल्ह्यांतील कार्यकारी अधिकाऱ्यांसाठी कामाचे मासिक प्रमाणक							
सर्व जिल्ह्यांची एकूण Total of all Districts	१. २.	प्रधान अनुज्ञप्त्या गौण अनुज्ञप्त्या	१८८७५ ४३७	१७८७२ ३३२	२४ १३	२४ --

(ज्यांचे शुल्क रुपये १०० चे वर आहे अशा अनुज्ञप्तीस प्रधान अनुज्ञप्ती म्हणून समजले जाते आणि ज्यांचे शुल्क रुपये १०० व त्यापेक्षाही कमी आहे अशा अनुज्ञप्तीस गौण अनुज्ञप्ती समजले जाते.)

तक्ता-६ / TABLE-6

संपूर्ण राज्यातील कार्यकारी अधिकाऱ्यांनी केलेले निरीक्षण काम याबाबतची एकूण आकडेवारी खालील तक्त्यात-

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	निरीक्षण आवश्यक अनुज्ञप्त्यांची संख्या No. of Licences Necessary to be inspected		निरीक्षण केलेल्या अनुज्ञप्त्यांची संख्या No. of Inspected Licenses		दृष्टोत्पत्तीस आलेल्या गंभीर नियमबाह्य बाबी Serious irregularities Shown
		मुख्य Main	गौण Subsidiary	मुख्य Main	गौण Subsidiary	
१	२	३	४	५	६	७
सर्व जिल्ह्यांची एकूण	२०२१-२०२२ २०२२-२०२३	७८२५० ८२६४३	१४७३ १४८४	६६८७७ ८२५९७	८८५ ९८०	१२४८ १०६८
Total of all Districts.	२०२३-२०२४	९२२८५	१६४१	९६००५	११३०	१५३८

(सन २०२३-२०२४ ची आकडेवारी अंदाजित आहे)

राज्य उत्पादक शुल्क विभागाच्या भरारी पथकाच्या कामगिरीबाबत

राज्यात आजमितीपर्यंत एकूण ४५ भरारी पथके कार्यरत आहेत. त्यापैकी १ भरारी पथक राज्यस्तरावर, ६ भरारी पथके विभागीय स्तरावर व ३८ भरारी पथके जिल्हा स्तरावर कार्यरत आहेत. उपरोक्त भरारी पथकांपैकी लातूर/उस्मानाबाद/परभणी/हिंगोली, चंद्रपूर/गडचिरोली, भंडारा/गोंदिया, अकोला/वाशिम अशी एकत्रित पथके आहेत.

(अ) आयुक्तालयातील राज्यस्तरावरील एक भरारी पथक, विभागीय भरारी पथक, कोकण विभाग, ठाणे व कोकण विभागातील जिल्हास्तरावरील एकूण ८ भरारी पथके यांच्यावर नियंत्रण थेट संचालक, (अंमलबजावणी व दक्षता), राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे ठेवतील.

(ब) तसेच उर्वरित विभागीय स्तरावरील एकूण ५ भरारी पथके व उर्वरित जिल्हास्तरावरील एकूण ३० भरारी पथके यांच्यावर संबंधित विभागीय उपआयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क यांच्या सहसंचालक (अंमलबजावणी व दक्षता) हे संयुक्तरीत्या नियंत्रण ठेवतील.

मुंबई शहर, मुंबई उपनगर, रायगड, पुणे, अहमदनगर, नाशिक व नागपूर, या जिल्ह्यात २ भरारी पथके कार्यान्वित आहेत. उर्वरित २३ जिल्ह्यांना केवळ एकच भरारी पथक देण्यात आले आहे.

भरारी पथके ही मुख्यतः महाराष्ट्र दारूबंदी कायदा, एन. डी. पी. कायदा, १९८५ अंतर्गत गुन्हे पकडण्याचे काम पाहतात. तसेच उत्पादन शुल्क चुकविण्याचे प्रकार उघडकीस आणणे इत्यादी कामे प्राधान्याने करतात. शासनाच्या महसुलाचे संरक्षण व्हावे व अधिकाऱ्यांच्या कामगिरीमध्ये भरीव वाढ व्हावी व अवैध धंद्यावर कठोर कारवाई होऊन नियंत्रण मिळविण्याकरिता खालील तक्त्यामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे आयुक्तांचे परिपत्रक क्रमांक डीईटी-११२०१६/१२४-उद्दिष्ट पूर्तता/नऊ, दिनांक १३ एप्रिल २०१६ अन्वये गुन्हा अन्वेषणाचे उद्दिष्ट दिलेली आहेत.

विभाग	उद्दिष्ट
निरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य भरारी पथक	३५ गुन्हे प्रति माह (किमान ४ गुणात्मक गुन्हे)
विभागीय भरारी पथके व जिल्हा भरारी पथक	३० गुन्हे प्रति माह (किमान २ गुणात्मक गुन्हे)
निरीक्षक कार्यकारी	१० गुन्हे प्रति माह (किमान १ गुणात्मक गुन्हा)
कार्यकारी दुय्यम निरीक्षक क्रमांक १	७ गुन्हे प्रति माह (किमान १ गुणात्मक गुन्हा)
कार्यकारी दुय्यम निरीक्षक क्रमांक २	७ गुन्हे प्रति माह (किमान १ गुणात्मक गुन्हा)

१. एफ. एल. २ आणि 'ई' अनुज्ञप्ती खालील प्रत्येक महिन्यास एक मोठी अनियमितता शोधून काढणे.
२. सी. एल. ३ अनुज्ञप्तीखालीस महिन्यात दोन मोठ्या अनियमितता शोधून काढणे.
३. सी. एल. २ अनुज्ञप्तीखाली महिन्यात एक मोठी अनियमितता शोधून काढणे.
४. डी. एस. ६ अनुज्ञप्तीखाली महिन्यास एक मोठी अनियमितता शोधून काढणे.
५. विदेश दारू, देशी दारू आणि विप्रकृत स्पिरिटच्या वाहतूक पासांची पडताळणी महिन्यास निदान ५०.
६. विप्रकृत स्पिरिटयुक्त पदार्थांच्या विक्रीचा टक्केवारी तपास महिन्यास निदान दोन अनुज्ञप्त्या.

तसेच केंद्र सरकारने अशी शिफारस केली आहे की, भारतातील प्रत्येक राज्यात अमली पदार्थविषयक बाबी हाताळण्यासाठी राज्य नियंत्रण केंद्र असावे, हे केंद्र अंमली पदार्थांविरुधी कायद्यांतर्गत येणाऱ्या अंमली पदार्थासंबंधीच्या सर्व बाबी हाताळेल. पुढे अशीही शिफारस केली आहे की, राज्य उत्पादन शुल्क विभागांनी यासंबंधी राज्यात प्रमुख समन्वय संघटना म्हणून कार्य करावे. त्याकरिता राज्य उत्पादन शुल्क खात्यातील अंमलबजावणी व दक्षता शाखेच्या बळकटीकरणार्थ एक प्रस्ताव राज्य शासनाच्या विचाराधीन आहे.

संपूर्ण राज्यातील भरारी पथकाने केलेले निरीक्षण काम याबाबतची एकूण आकडेवारी खालील तक्त्यात

तक्ता-७

Table-7

विभागीय कार्यालय Divisional Office	वर्ष Year	निरीक्षण आवश्यक अनुज्ञप्त्यांची संख्या No. of Licences Necessary to inspected		निरीक्षण केलेल्या अनुज्ञप्त्यांची संख्या No. of Inspected Licenses		दृष्टोत्पत्तीस आलेल्या गंभीर नियमबाह्य बाबी Serious irregularities Shown
		मुख्य Main	गौण Subsidiary	मुख्य Main	गौण Subsidiary	
१	२	३	४	५	६	७
सर्व जिल्ह्यांची	२०२१-२०२२	४४४५	१९९	३२२	३८	१७६
एकूण	२०२२-२०२३	१८८७	१२७	४२६	६७	१६६
Total of all Districts.	२०२३-२०२४	२००१	१२५	६१६	१२७	२१०

(सन २०२३-२०२४ ची आकडेवारी अंदाजित आहे).

तक्ता-८ / TABLE-8

कार्यकारी अधिकाऱ्यांनी पकडलेल्या दारुबंदीविषयक व इतर गुन्हांची संपूर्ण राज्यातील वर्गनिहाय एकूण प्रकरणे
Total Cases of Prohibition Crime (Classwise) detected by flying Squad in State

विभागीय कार्यालय	वर्ष	कोर्टात प्रलंबित प्रकरणांची संख्या	वर्षभरात पकडलेल्या प्रकरणांची संख्या	कोर्टात पाठविलेल्या प्रकरणांची संख्या	दोषमुक्त प्रकरणांची संख्या	सिद्धापराध प्रकरणांची संख्या	कोर्टात प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची संख्या	जप्त केलेल्या वस्तूंची अदमासे किंमत	जप्त केलेल्या वस्तूंच्या विक्रीचे उत्पन्न
Divisional Office	Year	Opening no. of Court Cases	Total No. of Cases registered in year	Total No. of Cases submitted in Court	No. of discharged Cases	No. of Cases in proved charges	No. of Cases pending in Court	Approximate value of seized articles in Rs.	Sale proceeding of seized articles in Rs.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
सर्व जिल्हांची	2021-2022	80212	24368	24516	5067	922	95466	539754674	22747684
एकूण आकडेवारी	2022-2023	95466	22012	25452	2913	1066	113076	594654537	24274620
All Districts	2023-2024	113076	28216	25602	3419	1352	121458	2760079267	33294515

Figures

(सन २०२३-२०२४ ची आकडेवारी अंदाजित आहे).

६

तक्ता-९ / TABLE-9

भारती पथकाने पकडलेल्या दारुबंदीविषयक व इतर गुन्हांची संपूर्ण राज्यातील वर्गनिहाय एकूण प्रकरणे
Total Cases of Prohibition Crime (Classwise) detected by flying Squad in State

विभागीय कार्यालय	वर्ष	कोर्टात प्रलंबित प्रकरणांची संख्या	वर्षभरात पकडलेल्या प्रकरणांची संख्या	कोर्टात पाठविलेल्या प्रकरणांची संख्या	दोषमुक्त प्रकरणांची संख्या	सिद्धापराध प्रकरणांची संख्या	कोर्टात प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांची संख्या	जप्त केलेल्या वस्तूंची अदमासे किंमत	जप्त केलेल्या वस्तूंच्या विक्रीचे उत्पन्न
Divisional Office	Year	Opening no. of Court Cases	Total No. of Cases registered in year	Total No. of Cases submitted in Court	No. of discharged Cases	No. of Cases in proved charges	No. of Cases pending in Court	Approximate value of seized articles in Rs.	Sale proceeding of seized articles in Rs.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
सर्व जिल्हांची	2021-2022	40812	15020	13844	5501	307	41047	408646983	62504445
एकूण आकडेवारी	2022-2023	41047	14039	11965	3314	656	46799	520684816	69574920
All Districts	2023-2024	46799	17445	13639	3418	547	51055	489136675	77608563

Figures

(सन २०२३-२०२४ ची आकडेवारी अंदाजित आहे).

कर्मचारीविषयक गोषवारा

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम	वेतनश्रेणी Pay Scale	आकृतिबंधानुसार मंजूर पदे (2022-2023)		Designation
			स्थायी Permanent	अस्थायी Temporary	
			Approved post as per Restructure		
			3(अ)	4(ब)	3(क)
1	2	3			
राजपत्रित अधिकारी, वर्ग-1--					
1	आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.	.. S-30 : 144200-218200	1	-	1 Commissioner of State Excise Maharashtra State, Mumbai.
2	अपर आयुक्त	.. S-27 : 118500-214100	1	-	2 Additional Commissioner
3	सहाय्य आयुक्त	.. S-25 : 78800-209200	2	-	3 Joint Commissioner
4	मुख्य लेखा अधिकारी	.. S-23 : 67700-208700	1	-	4 Chief Account Officer
5	उपआयुक्त (वरिष्ठ श्रेणी)	.. S-23 : 67700-208700	10	-	5 Deputy Commissioner (Senior Grade)
6	संचालक (दक्षता व अंमलबजावणी).	S-23 : 67700-208700	1	-	6 Director (Vigilance and Enforcement)
7	अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क (निवडश्रेणी).	S-23 : 67700-208700	4	-	7 Superintendent of State Excise (Selection Grade).
8	अधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क	.. S-20 : 56100-177500	32	-	8 Superintendent of State Excise
9	उपआयुक्त (कनिष्ठ श्रेणी)	.. S-20 : 56100-177500	2	-	9 Deputy Commissioner (Lower Grade)
10	उपसंचालक (सांख्यिकी व संगणक).	S-20 : 56100-177500	1	-	10 Deputy Director (Statistics and Computer)
राजपत्रित अधिकारी वर्ग-1 एकूण ..			55	-	Gazetted Officer Class-1 Total
राजपत्रित अधिकारी, वर्ग-2--					
1	लेखाधिकारी	.. S-16 : 44900-142400	9	-	1 Accounts Officer
2	उपअधीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.	S-15 : 41800-132300	21	27	2 Deputy Superintendent, State Excise
3	सहाय्यक आयुक्त, राज्य उत्पादन शुल्क.	S-15 : 41800-132300	12	-	3 Assistant Commissioner, State Excise
4	सहाय्यक लेखाधिकारी	.. S-15 : 41800-132300	10	-	4 Assistant Accounts Officer
5	निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क	.. S-14 : 38600-122800	200	54	5 Inspector, State Excise
राजपत्रित अधिकारी वर्ग-2 एकूण ..			252	81	Gazetted Officer, Class-2 Total

कर्मचारीविषयक गोषवारा-चालू

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम	वेतनश्रेणी Pay Scale	ग्रेड वेतन Grade Pay	आकृतिबंधानुसार मंजूर पदे (2022-2023) Approved post as per Restructure		Designation
				स्थायी Permanent	अस्थायी Temporary	
1	2	3	4	4(अ)	4(ब)	4(क)
अराजपत्रित अधिकारी, वर्ग-3--						
1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	.. S-15 : 41800-132300		3	-	3 1 Stenographer (Higher Grade)
2	कार्यालय अधीक्षक	.. S-14 : 38600-122800		54	-	2 Office Superintendent
3	संशोधन सहायक (संगणक)	.. S-14 : 38600-122800		2	-	3 Research Assistant (Computer)
4	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	.. S-14 : 38600-122800		16	-	4 Stenographer (Lower Grade)
5	उपलेखापाल	.. S-13 : 35400-112400		10	-	5 Deputy Accountant
6	दुय्यम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.	.. S-12 : 32000-101600		469	429	6 Sub-Inspector, State Excise
7	लेखापाल	.. S-8 : 25500-81100		19	-	7 Accountant
8	टिप्पणी सहायक	.. S-8 : 25500-81100		24	-	8 Noting Assistant
9	वरिष्ठ लिपिक	.. S-8 : 25500-81100		66	-	9 Senior Clerk
10	लघुटंकलेखक	.. S-8 : 25500-81100		38	-	10 Steno-Typist
11	लिपिक-नि-टंकलेखक	.. S-6 : 19900-63200		276	-	13 Clerk-cum-Typist
12	सहायक दुय्यम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क.	.. S-7 : 21700-69100		99	123	14 Assistant Sub-Inspector, State Excise (Special Pay).
13	राज्य उत्पादन शुल्क, शिपाई (जवान).	S-6 : 19900-63200		844	593	15 Constable, State Excise
14	शिपाई चालक	.. S-6 : 19900-63200		252	-	16 Driver-cum-Constable
				2172	1145	3317
अराजपत्रित वर्ग-३ एकूण ..				2172	1145	3317
						Non-Gazetted, Class-3 Total

कर्मचारीविषयक गोषवारा-चालू

अ. क्र. Sr. No.	पदनाम	वेतनश्रेणी Pay Scale	ग्रेड वेतन Grade Pay	आकृतिबंधानुसार मंजूर पदे (2022-2023) Approved post as per Restructure			Designation
				स्थायी Permanent	अस्थायी Temporary	एकूण Total	
1	2	3	4	4(अ)	4(ब)	4(क)	2
अराजपत्रित कर्मचारी, वर्ग-४--							
1	दफ्तर बंद	..	S-3 : 16600-52400	3	-	3	1 Daftar Bandh
2	पट्टा नाईक	..	S-3 : 16600-52400	8	-	8	2 Patta Naik
3	आवेष्ट	..	S-3 : 16600-52400	2	-	2	3 Packer
4	चपराशी	..	S-1 : 15000-47600	120	-	120	4 Peon
				अराजपत्रित कर्मचारी वर्ग-४ एकूण ..	133	-	133
				एकूण पदांची संख्या ..	2612	1226	3838
							Total Non-Gazetted EmployeesClass-4 Total Number of Posts

विभागाच्या कार्यालयाची माहिती २०२२-२०२३

अ.क्र.	जिल्ह्याचे नाव	आयुक्त कार्यालय	विभागीय उपआयुक्त कार्यालय	जिल्हा अधीक्षक कार्यालय	क्षेत्रीय उपअधीक्षक कार्यालय	क्षेत्रीय निरीक्षक कार्यालय
१	२	३	४	५	६	७
१	मुंबई शहर	१	०	१	०	१३
२	मुंबई उपनगर	०	०	१	०	१६
३	ठाणे	०	१	१	१	१३
४	पालघर	०	०	१	०	५
५	रायगड	०	०	१	०	७
६	पुणे	०	१	१	२	१५
७	अहमदनगर	०	०	१	०	७
८	सोलापूर	०	०	१	०	६
९	नाशिक	०	१	१	०	१०
१०	धुळे	०	०	१	०	४
११	नंदुरबार	०	०	१	०	३
१२	जळगाव	०	०	१	०	५
१३	कोल्हापूर	०	१	१	०	९
१४	सातारा	०	०	१	०	४
१५	सांगली	०	०	१	०	५
१६	रत्नागिरी	०	०	१	०	६
१७	सिंधुदुर्ग	०	०	१	०	४
१८	औरंगाबाद	०	१	१	०	६
१९	जालना	०	०	१	०	३
२०	लातूर	०	०	१	०	२
२१	बीड	०	०	१	०	३
२२	उस्मानाबाद	०	०	१	०	४
२३	परभणी	०	०	१	०	२
२४	हिंगोली	०	०	१	०	१
२५	नांदेड	०	१	१	०	६
२६	नागपूर	०	१	१	०	१०
२७	अमरावती	०	१	१	०	६
२८	अकोला	०	०	१	०	३
२९	वाशिम	०	०	१	०	१
३०	यवतमाळ	०	०	१	०	४
३१	वर्धा	०	०	१	०	२
३२	चंद्रपूर	०	०	१	०	४
३३	गडचिरोली	०	०	१	०	१
३४	भंडारा	०	०	१	०	३
३५	गोंदिया	०	०	१	०	३
३६	बुलडाणा	०	०	१	०	४
एकूण		१	८	३६	३	२००

कार्यक्रम-२

अफूची खरेदी

प्रस्तावनात्मक टिपणी :—

मुंबई दारूबंदी कायदा, १९४९ मधील कलम १७ व नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रापिक सबस्टन्सेस कायदा, १९८५ मधील कलम ८ अनुसार महाराष्ट्र राज्यात अफू बाळगणे, वाहतूक करणे, आयात करणे, निर्यात करणे / विकणे किंवा खरेदी करणे सेवन करणे किंवा वापरणे यावर बंदी आहे.

नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रापिक सबस्टन्सेस कायदा, १९८५ मधील कलम १० अनुसार वैद्यकीय कारणासाठी अफूचा पुरवठा करता येतो व यासाठी शासनाने दि महाराष्ट्र नारकोटिक ड्रग्स अँड सायकोट्रापिक सबस्टन्सेस नियम, १९८५ अंतर्गत अफूचा पुरवठा वैद्यकीय कारणासाठी करण्याची तरतूद केली आहे. सदर नियमाच्या नियम २० नुसार वैद्यकीय कारणासाठी अफूचा पुरवठा परवानाधारकांना करण्यात येतो.

या अफूची खरेदी नियम २५ नुसार गव्हर्नमेंट ओपियम अँड अल्काईड वर्क्स अंडरटेकिंग, गाझिपूर, उत्तर प्रदेश यांचेकडून करण्यात येते. सदर अफूचा साठा गाझिपूर येथून मुंबईतील राज्य उत्पादन शुल्क विभागाच्या बोरीबंदर एक्सार्ज स्टेशन, मुंबई-४०० ००९ येथे असलेल्या ड्रगडेपो येथे येतो व तेथून या राज्यात अफूचा पुरवठा करण्यात येतो.

पाकिटाचे वजन अफू	विक्रीची किंमत	३२.५० टक्के दराने वसूल करण्यात येणारा विक्रीकर	एकूण किंमत
ग्रॅम	रु. पैसे	रु. पैसे	रु. पैसे
५.००	५०.००	१७.००	६७.००
एकूण ५.००	५०.००	१७.००	६७.००

दोन-वित्तीय आवश्यकता

- (१) सन २०१७-२०१८ सालासाठी ६५ कि. ग्रॅम अफूची मागणी करण्यात आली असून सन २०१६-१७ साठी ५५.५० कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाली आहे. ती या कार्यालयास प्राप्त झाली आहे.
- (२) सन २०१८-१९ या वर्षासाठी ६० कि. ग्रॅम अफूची मागणी करण्यात आली असून सन २०१७-२०१८ साठी ५९ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाली आहे. ती या कार्यालयास प्राप्त झाली आहे.
- (३) सन २०१९-२०२० या वर्षाकरिता ५४ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला होता. त्यापैकी प्रथम २६ कि. ग्रॅम व नंतर २९ कि. ग्रॅम असा एकूण ४७ कि. ग्रॅम अफू या कार्यालयास प्राप्त करण्यात आला.
- (४) सन २०२१-२०२२ या वर्षाकरिता ३५.९५२ कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला असून त्याकरिता रुपये १,१९,०१५/- एवढा खर्च झाला.
- (५) सन २०२२-२३ या वर्षाकरिता ३२.५०० कि. ग्रॅम अफू मंजूर झाला असून त्याकरिता रुपये १,१९,८८८/- एवढा खर्च झाला.
- (६) सन २०२३-२४ या वर्षाकरिता ३३ कि.ग्रॅम अफूची आवश्यकता भासणार आहे. त्यासाठी एकूण रुपये १,२०,०००/- एवढ्या खर्चाची आवश्यकता भासणार आहे.

(तीन) कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश आणि वित्तीय आवश्यकतांचे स्पष्टीकरण

(III) Programme Work Load Summary and Explanation of Financial Requirement

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या तालुक्याच्या मुख्य ठिकाणी, मादक द्रव्ये (अफू गांजा व भांग) विकण्याची २० भांडारे आहेत. सदर भांडारांना अफूचा पुरवठा हेम्प, ड्रग्स आणि ओपियम पॅकिंग पुरवठा भांडार बोरीबंदर, एक्सार्ज स्टेशन, मुंबई येथून केला जातो. परवानेधारकांना स्वतःच्या उपयोगासाठी व अनुज्ञप्तिधारकांना अफूचा समावेश असलेली औषधे बनविण्यासाठी केला जातो. अफूयुक्त औषधांवर, औषधी आणि सौंदर्यप्रसाधन पदार्थ (उत्पादन शुल्क) अधिनियम, १९५५ नुसार उत्पादन शुल्क आकार यात येते. औषध विक्रीचा डेपोकडून मागणीपत्र आल्यानंतर अफूची विक्री ही खाली दर्शविलेल्या निरनिराळ्या वजनाच्या पाकिटातून केली जाते.

शासकीय अफू व अल्काईड वर्क्स, गाझीपूर यांच्याकडून हेम्प, ड्रग्स आणि ओपियम पॅकिंग पुरवठा भांडार, बोरीबंदर एक्सार्ज स्टेशन, मुंबई यांनी किती अफूची खरेदी केली व त्याचा पुरवठा महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या मुख्य विक्री भांडारांना किती करण्यात आला, याची माहिती खालीलप्रमाणे आहे.—

तक्ता-२

वर्ष	वर्षारंभी शिल्लक असलेला अफूचा साठा	किंमत	विकत घेतलेला अफू	किंमत	इतर मार्गाने मिळालेला अफू	किंमत	जिल्ह्यातील भांडारांना करण्यात आलेला अफूचा पुरवठा	किंमत
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.	किलोग्रॅम Kg.	रु. पैसे Rs. Ps.
2019-2020 ...	—	—	47	1,53,000	—	—	47	1,53,000
2020-2021 ...	—	—	35.952	1,19,015	—	—	35.952	1,19,015
2022-2023 ...	—	—	32.500	1,11,888	—	—	32.500	1,11,888

सन २०२३-२०२४ अफूचा नवीन परवाना देण्यास बंदी असल्याने सन २०२३-२०२४ सालासाठी अंदाजे ३३ किलोग्रॅम अफूची आवश्यकता आहे असे गृहित धरावे.

कार्यक्रम - ३

००३९ - राज्य उत्पादन शुल्क जमा होणारा महसूल

तक्ता-१

(रुपये कोटीत)

अ. क्र.	विभाग	जिल्हा	२०२१-२०२२ मधील प्रत्यक्ष	२०२२-२०२३ मधील प्रत्यक्ष-अंदाजित	२०२३-२०२४ मधील अंदाजित
१	२	३	४	५	६
१	कोकण विभाग	मुंबई शहर	१३२.२१	६२.४८	६८.७२
		मुंबई उपनगरे	४१४.२०	२५८.०३	२८३.८३
		ठाणे	३०२.४०	२३७.२३	२६०.९५
		पालघर	१११७.३८	१५५९.७०	१७१५.६७
		रायगड	१०४३.३५	१२९७.७४	१४२७.५१
		एकूण	३००९.५४	३४१५.१८	३७५६.६९
२	पुणे विभाग	पुणे	१८६९.५१	२१८१.९८	२४००.१८
		अहमदनगर	१७२८.९१	२५५४.२९	२८०९.७१
		सोलापूर	१२४.२८	१४०.३१	१५४.३४
		एकूण	३७२२.७०	४८७६.५७	५३६४.२२
३	नाशिक विभाग	नाशिक	४३३१.६७	५३८८.५९	५९२७.४५
		धुळे	१०.५६	५.३९	५.९३
		नंदुरबार	१२.२४	१२.६२	१३.८८
		जळगाव	१८.७८	१०.४६	११.५१
		एकूण	४३७३.२६	५४१७.०७	५९५८.७७
४	कोल्हापूर विभाग	कोल्हापूर	३३३.९८	५०५.६६	५५६.२२
		सातारा	१२४.७४	१२७.८०	१४०.५८
		सांगली	३४५.२६	४१२.९१	४५४.२०
		रत्नागिरी	६.२९	२.७६	३.०४
		सिंधुदुर्ग	१८.२६	२३.७६	२६.१४
		एकूण	८२८.५३	१०७२.९०	११८०.१९
५	औरंगाबाद विभाग	औरंगाबाद	३९३७.९८	५५९३.८९	६१५३.२८
		जालना	८.३४	२.१२	२.३३
		बीड	१०.४२	४.१६	४.५८
		उस्मानाबाद	१११.२१	१३३.८४	१४७.२३
		एकूण	४०६७.९५	५७३४.०२	६३०७.४२

कार्यक्रम - ३--चालू

००३९ - राज्य उत्पादन शुल्क जमा होणारा महसूल

तक्ता-१

(रुपये कोटीत)

अ. क्र.	विभाग	जिल्हा	२०२०-२१ मधील प्रत्यक्ष जमा	२०२१-२२ मधील प्रत्यक्ष-अंदाजित	२०२२-२३ मधील अंदाजित
१	२	३	४	५	६
६.	नांदेड विभाग	नांदेड	४५४.८६	४६८.६६	५१५.५२
		परभणी	५.१४	१.९४	२.१३
		हिंगोली	२.३६	१.३१	१.४४
		लातूर	१४.२७	३.९६	४.३५
		एकूण	४७६.६४	४७५.८६	५२३.४५
७	नागपूर विभाग	नागपूर	५६३.९४	८२२.७६	९०५.०३
		वर्धा	०.०२	०.०२	०.०२
		भंडारा	४.३१	०.९९	१.०९
		गोंदिया	४.५४	०.९९	१.०९
		चंद्रपूर	१५.९५	१३.७७	१५.१५
		गडचिरोली	०.००४	०.०२	०.०२२१४
		एकूण	५८८.७७	८३८.५५	९२२.४१
८	अमरावती विभाग	अमरावती	२०.२८	७.६२	८.३८
		अकोला	७०.५५	८७.२२	९५.९५
		वाशिम	२.७६	०.६१	०.६७
		बुलडाणा	७.९०	४.३३	४.७६
		यवतमाळ	५९.९७	७०.०८	७७.०९
		एकूण	१६१.४७	१६९.८७	१८६.८५
९	आयुक्त, कोषागार/ इतर राज्य.		०.००	०.००	०.००
		महाराष्ट्र एकूण	१७२२८.८४	२२०००.००	२४२००.००

येरवडा कारागृह मुद्रणालय, पुणे-६